

น.ส.พ.
กสิกร

ปีที่ 86 ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2556 ISSN 0125-3697

**ย้อนเส้นทางคุณลาบ
กับวันวาเลนไทน์**

- 07 นำชีวิตดั่งเปรชฎกัจพอเพียง
- 11 หม้อหม้อม (หม้อช่อม)...อีกหนึ่งภูมิปัญญาไทย
- 17 สถานการณ์มะพร้าวต้นตลาด...จากวิกฤตสู่โอกาส
- 27 มาทำความรู้จักกับส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่
- 33 จอบหมุนพรวนดินกำจัดวัชพืช
- 37 ร้าน Q shop สินค้าดี ไม่มีปลอม
- 41 กระเจี๊ยบเขียว GAP ผักพื้นบ้านเพื่อการส่งออก
- 49 เส้นทางทางคุณภาพกับวันวาเลนไทน์
- 63 จับตา "แถ่นตะวันออก" พืช อาหาร และพลังงาน
- 68 ชาน้ำมัน..มากด้วยสรรพคุณ
- 73 งบประมาณดินและปุ๋ยเพื่อเพิ่มโอกาสข้าวไทย
- 78 เท็งวพม่า ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชมวิถีชีวิตในทะเลสาบ

ท่านที่ต้องการส่งบทความ หรือข้อเขียนเผยแพร่ในนิตยสาร กสิกร กรุณาส่งข้อเขียนของท่านที่บันทึกลงในแผ่นบันทึก ข้อความ พร้อมภาพประกอบเรื่อง ที่บันทึกลงในแผ่นบันทึกข้อความ ภาพสี หรือ ภาพสไลด์ให้กับกองบรรณาธิการโดยตรง บทความ หรือข้อเขียนใดที่ลงพิมพ์ในนิตยสารอื่นมาก่อนด้วยข้อความที่เหมือนกันทุกประการจะไม่ได้รับการพิจารณา

บทความ และข้อเขียนที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสาร กสิกร เป็นข้อคิดเห็นและทัศนคติของผู้เขียน มิได้เกี่ยวข้องกับกรมวิชาการเกษตรแต่อย่างใด

เมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2555

นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เป็นประธานในพิธีเปิดงาน “มหกรรมการเกษตร ใต้ร่มพระบารมี”

ณ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เพื่อเฉลิมพระเกียรติในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ทรงเจริญพระชนมพรรษา 85 พรรษา ในปี 2555 ในการนี้ **นายดำรง**

จิระสุทัศน์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร และคณะผู้บริหารของกรมวิชาการ

เกษตรเข้าร่วมงาน

ปีใหม่...กับพรพระราชทาน

ตั้งแต่ปี 2529 เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงประดิษฐ์ บัตรอวยพรปีใหม่จากคอมพิวเตอร์ด้วยพระองค์เอง เพื่อพระราชทานแก่ พสกนิกรชาวไทย พร้อมทั้งทรงมีกระแสพระราชดำรัสอวยพรปีใหม่แก่ประชาชน ชาวไทย ผ่านทางสถานีวิทยุ และโทรทัศน์ เป็นประจำทุกปี “กสิกร” จึงขอ อัญเชิญกระแสพระราชดำรัส และบัตรอวยพรปีใหม่พระราชทาน มาไว้ ณ ที่นี้ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ท่านผู้อ่าน และคณะผู้จัดทำหนังสือ

กระแสพระราชดำรัส พระราชทานพรปีใหม่ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2556 ความว่า

“ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย บัดนี้ถึงวาระจะขึ้นปีใหม่ ข้าพเจ้าขอส่ง มอบความปรารถนาดีมาอวยพรแก่ท่านทุกคนให้มีความสุข มีความเจริญ และความสำเร็จสมประสงค์ในสิ่งที่ปรารถนา ข้าพเจ้าขอขอบใจท่านเป็น อย่างมากที่พร้อมกันมาให้กำลังใจแก่ข้าพเจ้าในคราววันเกิด ด้วย ความหวังดีจากใจจริง น้ำใจไมตรีจิตที่ทุกคนทุกฝ่ายแสดงออกในวันนั้น ยังประทับอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้ามิรู้ลืม

ในปีใหม่นี้ ข้าพเจ้ายังปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นคนไทยได้ทำจิตใจ ให้มั่นคงอยู่ในความเมตตา และหวังดีต่อกัน ดูแลเอาใจใส่กัน ช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน ให้กำลังใจกันและกัน ผูกพันกันไว้อย่างญาติและฉันมิตร ทุกคน ทุกฝ่ายก็ได้ ร่วมมือกันสร้างสรรค์ความสุขความเจริญมั่นคงให้แก่ตน และชาติ ได้ดังที่ตั้งใจปรารถนา ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จงคุ้มครองรักษาท่านทุกคนให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากโรคภัย ให้มีความสุข ภาย สุขใจ ตลอดศกหน้านี้โดยทั่วกัน”

พบกันใหม่ฉบับหน้า
พรพรรณนีย์ วิชชาชู
บรรณาธิการ

ผู้ก่อตั้ง : หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤดากร
ที่ปรึกษาภาคีสถิต : อ่ำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี
คณะที่ปรึกษา : ดำรงค์ จิระสุทัศน์, วิณา พงศ์พัฒนานนท์,
มณฑนา มิลน์, สุวิทย์ ชัยเกียรติยศ, สมเจตน์ ประทุมมิตร
คณะกรรมการบริหาร :
ประธาน : ดำรงค์ จิระสุทัศน์
กรรมการ : อรสา จุลสุคนธ์, เสริมพร กิ่งพุทธพงศ์
เลขานุการ : โสภิตา เหมาคม
ผู้ช่วยเลขานุการ : พรพรรณนีย์ วิชชาชู
คณะผู้จัดทำ :
บรรณาธิการ : พรพรรณนีย์ วิชชาชู
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : อุดมพร สุขคุตร์
ประจำกองบรรณาธิการ : ประภาส ทรงหงษา, พนาวัฒน์ เสรีทีกุล,
จินตน์กานต์ งามสุทธา, อังคณา ว่องประเสริฐ
มธุรส วัฒนศิริ

ภาพ : กัญญาณัฐ ไร่แดง, วงศธร ไร่แดง
ฝ่ายศิลป์ : มณฑา แฉมเงิน, ภาณุมาศ ตรีสุวรรณ
ฝ่ายสมาชิก/จัดส่ง : บุญใส ศรีแก้ว
ประสานงานทั่วไป : กสมา ชัยแสง, อวิชัย สุวรรณพงศ์, เพ็ญแข แสนสุข,
อาภรณ์ ต่ายทรัพย์
สำนักงาน : อาคารโรงพิมพ์กรมวิชาการเกษตร (หลังอนุสาวรีย์สามบูรพาจารย์)
ภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทรศัพท์ : 0-2561-4677, 0-2561-2825
โทรสาร : 0-2579-5889, 0-2579-4406
E-mail : pannee.w@doa.in.th และ homedogviolet@yahoo.com
ออกแบบจัดรูปเล่ม/พิมพ์ที่ บริษัท จุดทอง จำกัด โทร. 0-2931-7095-8

เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2555

นายยุทธพงศ์ จรัสเสถียร

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

และคณะตรวจเยี่ยมและมอบนโยบายในการปฏิบัติงานแก่ข้าราชการกรมวิชาการเกษตรในโอกาสเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการนี้ **นายดำรงค์ จิระสุทัศน์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร** และผู้บริหารให้การต้อนรับและบรรยายสรุปภารกิจหน้าที่ ของกรมวิชาการเกษตร ณ ห้องประชุม 314 ตึกกสิกรรม และนำชมห้องปฏิบัติการของสำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช สำนักพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืชและสำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร

นำชีวิตด้วยเศรษฐกิจพอเพียง

พรรณนีย์ วิชชาชู

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้ประชาชนชาวไทยนั้น หากใครที่ศึกษาแล้วเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สามารถนำไปปฏิบัติได้ ผลที่ได้รับคือ ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข เหมือนกับครอบครัวเล็ก ๆ ครอบครัวหนึ่ง ที่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลโพทรวม อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี หัวหน้าครอบครัวชื่อ เรืออากาศตรี บัญชา เพ็ชรรักษ์ หรือ เพื่อนบ้านเรียกกว่า “จำเริญ”

จำเริญ รับราชการ สังกัดกองทัพอากาศ ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด เมื่อปี 2554 ก่อนจะมีคำสั่งอนุมัติประมาณ 5 เดือน ได้ปรึกษาหารือกับภรรยา คือคุณศรีธัญญา เพ็ชรรักษ์ ซึ่งเป็นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี วางแผนการดำเนินชีวิตหลังเกษียณ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน พร้อมกับหลัก “ความรู้ คู่คุณธรรม”

หลักคิด

“เราไม่มีหนี้สิน เงินที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการเกษียณก่อนกำหนดส่วนใหญ่จะเก็บไว้ให้ลูกเรียนหนังสือ รายจ่ายประจำใช้จากเงินบำนาญ และเงินเดือนประจำของภรรยา ที่ยังรับราชการอยู่” จำเริญบอกพร้อมกับอธิบายหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า

พอประมาณ คือ พอใจกับการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด เพื่อให้เวลาอยู่กับลูกในช่วงวัยเรียน ใช้จ่ายอย่างประหยัด ซื่อเฉพาะที่จำเป็น ไม่สร้างหนี้สิน

1

① จำหน่ายกับสุกรขุน
② จำหน่าย และคุณศรัญญา ภรรยา

ความมีเหตุผล คือ เนื่องจากเกษียณอายุราชการแล้ว ถ้าต้องกลับมาอยู่บ้านเฉย ๆ โดยไม่ทำอะไร ใช้แต่เงินบำนาญอย่างเดียว ค่าครองชีพก็สูงขึ้นทุกวัน ประกอบกับเป็นคนที่ไม่ชอบอยู่เฉย และบริเวณบ้านมีพื้นที่ว่างพอที่จะทำการเกษตรได้ จึงแบ่งเงินส่วนหนึ่ง ไปลงทุนเลี้ยงสุกร พื้นที่ว่างปลูกพืชผัก ผลไม้โตเร็วไว้บริโภค และจำหน่าย รวมทั้งเลี้ยงไก่ไข่จำนวนหนึ่ง เพื่อกินไข่

การสร้างภูมิคุ้มกัน นอกจากมีเงินเก็บสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการศึกษาของลูกแล้ว อีกส่วนหนึ่งนำไปลงทุนเลี้ยงสุกรเพื่อให้เกิดรายได้ เงินอีกส่วนหนึ่งฝากออมทรัพย์กับกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้านเป็นประจำทุกเดือน นอกจากนั้นการปลูกพืชผักหลายชนิดเพื่อไว้บริโภค เหลือจากบริโภคก็แบ่งปันให้เพื่อนบ้านและขายเพื่อเป็นรายได้เสริมของครอบครัว

ความรู้ ทั้งจำหน่ง และภรรยา เป็นผู้ที่ไม่หาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเลี้ยงสุกร จำหน่งอาศัยประสบการณ์ที่เคยช่วยน้องสาวเลี้ยง บวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากที่ทดลองเลี้ยงสุกรเพียงไม่กี่ตัว ปัจจุบันเขาเลี้ยงสุกรเกือบ 200

คุณธรรม จำหน่ง เป็นผู้ที่ชอบช่วยเหลือ และทำประโยชน์ให้ส่วนรวม ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน จนได้รับเลือกให้เป็นคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของหมู่บ้าน เป็นรองประธานกองทุนข้าวสาร เป็นคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน กองทุนศึกษา และชมรมคนรักกีฬาต่อต้านยาเสพติดของหมู่บ้านด้วย

เกษตรผสมผสานแบบพอเพียง

ดังที่กล่าวมาข้างแล้วว่า จำหน่งมีกิจกรรมที่ทำหลังเกษียณอายุก่อนกำหนดหลายอย่าง ทั้งเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ ปลูกผัก และผลไม้ แต่ละอย่างนอกจากจะเป็นอาหารของครอบครัว แบ่งปันเพื่อนบ้านแล้ว ยังนำไปจำหน่ายเป็นรายได้ให้กับครอบครัว ศรัญญา ภรรยาจำหน่ง บอกว่า กิจกรรมที่ทำรายได้หลักให้กับครอบครัว คือ สุกร ผักชมจันทร์ มะละกอ และไข่ไก่

สุกร “เริ่มแรกเราเลี้ยงสุกร 1 ตัวใช้เวลา 5 เดือน ได้กำไรตัวละ 1,000 บาท จึงมาคิดว่าทำไมเราไม่เลี้ยง 5 ตัว ใช้เวลา 5 เดือนเท่ากัน ได้กำไร 5,000 บาท” ศรัญญา บอกถึงที่มาของการเลี้ยงสุกร จากหลักคิดดังกล่าว รวมทั้งการวางแผนที่ดี โดยเฉพาะการตลาด เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก เมื่อเลี้ยงแล้วต้องรู้ว่าจะจำหน่ายให้ใคร เพราะการเลี้ยงสุกรต้องลงทุนสูง การจำหน่ายผู้รับซื้อต้องมารับซื้อถึงฟาร์ม ถ้าพ่อค้าไม่มาจับจะทำให้ต้นทุนการเลี้ยงสูงขึ้น และพ่อค้าที่มารับซื้อต้องไวใจได้และต้องซื้อด้วยเงินสด เพราะต้องนำทุนไปหมุนเวียนเลี้ยงรุ่นต่อไป

จำหน่ง บอกว่า การเลี้ยงสุกร ต้องทำด้วยความรอบคอบหลายด้าน เช่น คอกสุกรต้องอยู่ในที่น้ำไม่ท่วมขัง ห่างจากบ้านเรือนของตนเอง และของผู้อื่น ต้องล้างคอกให้สะอาด มูลสุกรหรือของเสียต้องมีวิธีกำจัดที่ดี มิเช่นนั้นจะส่งกลิ่นรบกวน และมีแมลงวันชุกชุม น้ำที่ล้างคอกต้องไม่ปล่อยลงแหล่งน้ำ

การสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียจากคอกสุกร เป็นสิ่งที่จำเป็นมาก ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม รวมทั้งไม่ไปรบกวนผู้อื่น วิธีการที่จำหน่งทำ คือ ขุดบ่อ 2 – 3 บ่อ ใส่วงบ่อปูนซีเมนต์ขนาด 1 เมตร ฉาบด้านในป้องกันน้ำซึมจากด้านนอก วางท่อต่อถึงกันเพื่อระบายน้ำออกจากบ่อที่ 1 ไปบ่อที่ 2 เมื่อบ่อที่ 2 เต็ม ก็สูบน้ำไปรดต้นไม้ในสวน

จำหน่ง เลี้ยงสุกร 2 ประเภท คือแม่สุกร และสุกรขุน สำหรับแม่สุกรนั้น เริ่มจากการซื้อลูกสุกรขุนจากฟาร์มมาเลี้ยง เมื่อน้ำหนักใกล้จับได้ คือประมาณ 90 กิโลกรัม หรืออายุประมาณ 4 เดือนนับจากวันหย่านม คัดเลือกตัวที่มีลักษณะดี เช่น มีเต้านม 13 เต้าขึ้นไป หัวนมไม่บอด ขาหลังใหญ่ตรง แข็งแรง แผ่นหลังกว้าง แยกมาไว้อีกคอกหนึ่ง เพื่อใช้เป็นแม่พันธุ์

จำหน่ง ต้องเรียนรู้การดูแลแม่สุกร ตั้งแต่การสร้างคอกที่เหมาะสม การคัดเลือกแม่พันธุ์ สังเกตลักษณะอาการเป็นสัดของแม่สุกรเพื่อเตรียมการผสมพันธุ์ เมื่อผสมพันธุ์แล้วต้องบันทึกวัน

① ไก่ไข่

② ไข่หวาน

③ สุกรขุน

ที่ผสมพันธุ์ไว้ และสังเกตต่อไปว่า ผสมติดหรือไม่ บางตัวเพียงเดือนเศษก็จะเห็นลักษณะท้องโตเล็กน้อย แต่ส่วนใหญ่ 2 เดือนขึ้นไป จึงจะเห็นว่าท้องโตขึ้น โดยปกตินับจากวันผสมพันธุ์ไป 114 วัน โดยประมาณ จึงครบกำหนดคลอด

จำเนียงต้อง ทำคลอดเอง และต้องดูแลลูกสุกรหลังคลอด โดยเฉพาะ 2-3 คินแรกต้องนอนเฝ้าเลยทีเดียว เพราะลูกสุกรยังไม่แข็งแรง ต้องระวังแม่สุกรจะนอนทับ และต้องดูว่าลูกสุกรกินนมทุกตัวหรือไม่ อายุเมื่อครบ 1 เดือนต้องฉีดวัคซีนป้องกันอหิวาตกโรค และย้ายไปไว้คอกสุกรขุน

สำหรับสุกรขุน สำคัญที่การให้อาหาร แต่ละช่วงของน้ำหนักรจะต้องให้อาหารแตกต่างกัน เรียกเป็น “เบอร์” เริ่มตั้งแต่อายุ 1 เดือนหลังหย่านม จนถึงน้ำหนัก 15 กิโลกรัม ให้อาหารเบอร์ 1 เมื่อน้ำหนัก 15 กิโลกรัมขึ้นไป จนถึง 30 กิโลกรัม ให้อาหารเบอร์ 2 และให้อาหารเบอร์ 3 จนถึงน้ำหนัก 50 กิโลกรัม หลังจากนั้น นั้นเปลี่ยนเป็นอาหารผสมเอง

ปัจจุบันจำเนียงมีแม่สุกร 9 ตัว เพื่อผลิตลูกสุกร และเลี้ยงเป็นสุกรขุน ในรอบ 1 ปี จะมีสุกรขุนหมุนเวียนประมาณ 180 ตัว เขามีกำไรจากการจำหน่ายสุกรตัวละประมาณ 1,400 บาท

ผักขมจันทร์ จำเนียง บอกว่า “การปลูกพืชที่บ้านนี้ไม่ได้เน้นรายได้ แต่ปลูกเพื่อบริโภคในครอบครัว แบ่งปันให้ญาติ และเพื่อนบ้าน ที่เหลือจึงจะขาย จากประสบการณ์ เคยปลูกผักหลาย

ชนิด มีแมลงศัตรูพืชเยอะมาก ถ้าไม่ฉีดพ่นสารเคมีจะไม่ได้เก็บผลผลิตเลย ที่บ้านจะไม่ใช้สารเคมี จึงพยายามหาพืชที่ไม่ค่อยมีแมลงศัตรู หรือมีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ พืชที่เลือกปลูก เช่น ไข่หวาน ดอกขมจันทร์ มะนาว กล้วยเล็บมือนาง และมะละกอ ทั้งกินสุกและกินดิบ พวกนี้เก็บขายด้วย บางชนิดปลูกกินเองในครอบครัว เช่น พริก กระเพรา ข่า ตะไคร้ มะม่วง ฝรั่ง กล้วยหอม”

ศรีัญญา เสริมว่า “ที่บ้านไม่เคยซื้อมะนาวมา 10 ปีแล้ว ปลูกไว้กินเอง ใช้ปรุงอาหารแทนน้ำส้ม เดิมปลูก 20 ต้น ขายแม่ค้าส้มตำในหมู่บ้าน ฝรั่งที่ปลูกก็จะเลือกพันธุ์ที่ตัวเองชอบ คือ กลมสาลี ปลูกไว้ 4-5 ต้น และจะเน้นให้ผลผลิตออกในหน้าแล้ว เพราะรสชาติจะดี ถ้าหน้าฝนจะเด็ดผลทิ้ง”

สำหรับดอกขมจันทร์นั้น เป็นผักที่กำลังได้รับความนิยม เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหาร มีสรรพคุณเป็นยาระบาย รสชาติอร่อย นำมาประกอบอาหารได้หลายอย่าง ทั้งต้มจืด ผัด แกงส้ม ต้มจิ้มน้ำพริก และชุบแป้งทอด ศรีัญญานำกล้าพันธุ์มาจากเพื่อนนำมาทดลองปลูกเพียง 2-3 ต้นเท่านั้น พบว่าเป็นพืชที่โตเร็ว ให้ผลผลิตตก และมีคนนิยมบริโภค จึงขายยพันธุ์เอง และปลูกเพิ่มขึ้น จนกลายมาเป็นผลผลิตพืชที่ทำรายได้ให้กับครอบครัวทุกวัน

ที่บ้านจะไม่ใช้สารเคมี จึงพยายามหาพืชที่ไม่ค่อยมีแมลงศัตรู หรือมีบ้างเล็ก ๆ น้อย ๆ พืชที่เลือกปลูก เช่น ไข่หวาน ดอกขมจันทร์ มะนาว กล้วยเล็บมือนาง และมะละกอ

ดอกชมจันทร์

“เวลาไปทำงาน ก็เอาดอกชมจันทร์ติดไปขายแม่ค้าที่ตลาด ในจังหวัด ได้มาวันละ 120-150 บาท เหมือนเอาไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าอย่างอื่น บางวันเราต้องจ่ายสตางค์เพิ่มอีกเล็กน้อย บางวันก็ได้เงินคืนกลับมาพร้อมของอย่างอื่น” ศรัญญา เล่าด้วยความภูมิใจ พร้อมกับเพิ่มเติมว่า เมื่อก่อนนำไปขาย จะมีคนถามบ่อย ๆ ว่าคืออะไร ทำอะไรกินได้บ้าง มีสรรพคุณอย่างไร มาในช่วงหลังจึงทำตลาด แนะนำสรรพคุณ ใส่ลงไปในถุงบรรจุ ซึ่งจะบรรจุถุงละ 200 กรัม ขายถุงละ 10 บาท ขายดีมาก

ดอกชมจันทร์ หรือบางคนเรียกดอกไม้จีนสด มีฟอสฟอรัสสูง มีสรรพคุณเป็นยาระบาย ชมจันทร์ปลูกง่าย ไม่เกิน 1 เดือนก็ให้ผลผลิตดอกแล้ว ดอกมีรสหวานเล็กน้อย นำมาประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ผัดน้ำมันหอย ผัดไข่ ผัดไฟแดง จิ้มน้ำพริกทั้งสด และลวก เวลาเก็บดอก ให้เก็บติดขั้ว ถ้ารับประทานขั้วด้วยในปริมาณที่มากจะเป็นยาถ่าย นิยมบริโภคดอกตูม ถ้าปล่อยให้ดอกบานจะมีกลิ่นหอม เมื่อกลีบร่วงหมดจะกลายเป็นฝัก ฝักหนึ่งมี 1-3 เมล็ด สามารถเก็บฝักแก่ตากแห้งนำมาเมล็ดมาเพาะขยายพันธุ์ได้

ชมจันทร์เป็นไม้เถา เวลาปลูกต้องทำค้ำให้เลื้อย ทำค้ำสูงระดับอกก็พอ เพื่อให้เก็บดอกง่าย หรือจะปลูกให้เลื้อยกับรั้วบ้านก็ได้ เป็นพืชโตเร็ว และเลื้อยไปตามค้ำที่ทำไว้ เมื่ออายุประมาณ 1 เดือน จะให้ดอกเก็บกินได้ ดอกจะตก เก็บดอกได้ทุกวัน เป็นพืชข้ามปี เก็บกินได้นาน

มะละกอ เลือกปลูกพันธุ์ทั้งกินสุกและกินดิบ คือพันธุ์ฮอลแลนด์ และแขกดำ ปลูกไว้ประมาณ 35 ต้น เหลือกิน เก็บขายสัปดาห์ละครั้ง เมื่อต้นแก่เริ่มให้ผลผลิตน้อยลงก็จะปลูกทดแทนใหม่

โกโก้ จากแนวคิดในการพึ่งพาตนเอง และการทำการเกษตรที่เกื้อกูลกัน จำหน่ายและศรัญญา เห็นว่าครอบครัวต้องซื้อไข่กินเป็นประจำ ไข่ไม่เคยขาดตู้เย็น จึงคิดกันว่าถ้าเลี้ยงเองได้น่าจะดี เพราะเศษอาหารที่ตกหล่นจากการเลี้ยงสุกรมีไม่น้อย มี

หนอนแมลงวันที่เกิดจากมูลสุกร รวมทั้งเศษผัก ผลไม้ที่เหลือ เช่น มะละกอสุก กล้วยสุก จึงไปขอคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ได้รับคำแนะนำให้ลองเลี้ยงไก่รุ่นที่พร้อมจะไข่จำนวน 15 ตัว “ตื่นตื่นมาก เพราะนำมาเลี้ยงเพียงคืนเดียว วันรุ่งขึ้นเห็นไก่ออกไข่แล้ว” ศรัญญา เล่าด้วยความสุข

เรานั่งคุยกันที่ม้าหิน ข้างเล้าไก่ คุยกันไปก็มีเสียงไก่กระตัก ๆ จะออกไข่สลับเป็นระยะ ๆ “ระยะแรกเลี้ยงในเล้า เลี้ยงไปได้สัก 1 เดือน ปล่อยให้ไก่ออกมาหากินเอง เมื่อหาอาหารกินจนอ้วนหนาแล้ว ไก่สัก ๆ ค่า ก็จะได้เงินเข้าเล้าเอง การปล่อยให้ไก่หากินเอง ทำให้ไม่ต้องเสียค่าอาหารเม็ด ไก่เหล่านี้ให้ไข่วันละ 11-14 ฟอง เหลือกินในครอบครัว ขายให้เพื่อนบ้านในราคาถูก พอมีรายได้เป็นค่ากับข้าวในบ้านไม่ได้คิดถึงกำไร” จำหน่ายบอก

จำหน่าย เลี้ยงเป็ดด้วย เพราะได้รับคำแนะนำจากวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีสิงห์บุรีว่า เป็ดจะช่วยกำจัดหนอนแมลงวันที่เกิดจากมูลสุกร และได้รับสนับสนุนพันธุ์เป็ดมาจากวิทยาลัยฯ จำนวน 5 ตัว ให้อาหารเม็ดในมือเย็น ช่วงเช้ากลางวัน จะปล่อยให้หากินอยู่บริเวณคอกสุกร

วิถีชีวิตพอเพียงอย่างยั่งยืน

สองสามีภรรยาที่นั่งสนทนากับเราอย่างมีความสุข กิจกรรมที่ทั้งสองช่วยกันทำในพื้นที่ของบ้านล้วนแต่เกิดขึ้นจากหลักคิดตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน แต่ละกิจกรรมล้วนผสมผสานเกื้อกูลกัน แต่ละกิจกรรมล้วนมีผลผลิตที่สามารถทำรายได้ หรือลดรายจ่ายของครอบครัว เป็นตัวอย่างสำหรับเพื่อนบ้าน หรือผู้สนใจสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติในครอบครัวของตนเองได้

ในปี 2555 กิจกรรมการเกษตรของจำหน่าย ที่กล่าวมาข้างต้น ได้เข้าร่วมโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2555 พร้อมกันนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรจังหวัดสิงห์บุรี สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองสิงห์บุรี สำนักงานพลังงานจังหวัดสิงห์บุรี และวิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีสิงห์บุรี ร่วมกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ให้เป็นพื้นที่ขยายโครงการตามแนวพระราชดำริการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำมาปรับใช้กับพื้นที่ทำกินประมาณ 2 ไร่ หรือที่เรียกว่า การเกษตรโดยวิถีวิถีแบบพอเพียง

ทุกวันนี้สังคมมีสิ่งยั่วยวน และจูงใจให้มีแต่การใช้จ่ายเงิน ในสิ่งที่ฟุ่มเฟือยเกินจำเป็น อันเป็นเหตุให้เกิดการก่ออาชญากรรมตามมามากมายดังที่เป็นข่าวในสื่อมวลชน หากทุกคนหยุดคิดถึง ความพอเพียง ความพอดี และใช้ความรู้ความสามารถของตนเอง ในการทำมาหากินอย่างสุจริต ไม่โลภ ไม่เบียดเบียนทำร้ายผู้อื่น ตรงกันข้าม กลับเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เช่นเดียวกับจำหน่าย และภรรยา เชื่อว่าสังคมจะสงบสุขขึ้นอีกมาก ◆

หม้อห้อม (ม่อฮ่อม)... อีกหนึ่งภูมิปัญญาไทย

อุดมวิทย์ ไวทยการ และกัญญรัตน์ จำปาทอง

เนื่องจากในปัจจุบันการขยายตัวของชุมชน และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ฝนตก น้ำท่วม การบุกรุกทำลายป่า ทำให้เกิดการสูญเสียของพันธุ์พืชหลายชนิด การศึกษาพันธุ์พืชพื้นเมืองและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นหนึ่งในงานวิจัยของกรมวิชาการเกษตร เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านพันธุกรรมพืช และวิธีการนำไปใช้ประโยชน์ที่เกิดจากแนวคิดภูมิปัญญา และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวไทยในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง มาเผยแพร่สู่สาธารณชน จะทำให้เกิดความหวงแหนในความเป็นไทย นำไปสู่การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชและภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับคนรุ่นหลังต่อไป

- ① บ้านทุ่งโฮ้ง
- ② อุปกรณ์ย้อมผ้าหม้อห้อม

ถ้าเอ่ยถึงเสื้อหม้อห้อม ทุกคนต้องนึกถึงจังหวัดแพร่และต้องไปที่บ้านทุ่งโฮ้ง ซึ่งถ้าผู้อ่านได้มีโอกาสผ่านไปจังหวัดแพร่ก็จะพบกับเสื้อหม้อห้อมหลากหลายรูปแบบ ความจริงการนิยมใส่เสื้อหม้อห้อมไม่ได้มีแต่ที่จังหวัดแพร่เท่านั้น ส่วนใหญ่ทางภาคเหนือก็ยังนิยมสวมใส่ผ้าฝ้ายที่ย้อมห้อมกันอยู่ กรมวิชาการเกษตร เป็นหน่วยงานหนึ่งที่บุกเบิกการรังสรรค์ใส่เสื้อหม้อห้อมตราสัญลักษณ์กรมฯ เพื่ออนุรักษ์ความเป็นไทย ทำให้ถึงเรียกว่าเสื้อหม้อห้อม

ปัจจุบันถ้าพูดถึงเสื้อหม้อห้อม จะหมายถึงเสื้อผ้าฝ้ายย้อมสีคราม ดำ คอกลม ผ่าอก แขนยาว หรือแขนสั้น มีทั้งแบบใช้กระดุมกลัดและที่ใช้ผ้าเย็บเป็นเชือกผูก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า หม้อห้อม ไว้ดังนี้ “หม้อห้อม น. เรียกเสื้อคอกลมแขนสั้นผ่าอกตลอด มักย้อมสีน้ำเงินเข้มหรือดำ คำว่า เสื้อหม้อห้อม เขียนเป็น ม่อห้อม ม่อฮ่อม ก็มี”

จากความเห็นของคณะกรรมการชำระพจนานุกรม สรุปว่าควรเขียนคำนี้ในรูปที่ยึดหลักแนวเทียบเสียงคำทางภาษาศาสตร์คือ **ให้ยุดิในรูปของการเขียนว่า หม้อห้อม** แต่เพื่อกันมิให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่า “หม้อ” ใน คำ หม้อห้อม หมายถึงภาชนะบรรจุน้ำสำหรับย้อมโดยจะเข้าใจเป็นว่า ผ้าหม้อห้อมหรือเสื้อ

หม้อห้อมคือ ผ้าหรือเสื้อที่ย้อมในหม้อ มิใช่ผ้าหรือเสื้อที่ย้อมด้วยสีจากต้นฮ่อม หรือห้อม ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องย้อมในภาชนะที่เป็นหม้อก็ได้ เพราะการย้อมด้วยห้อมเป็นการย้อมเย็น ไม่ต้องนำไปต้ม จึงให้อธิบายต่อท้ายคำนิยามเดิมของคำ ม่อฮ่อม ซึ่งแก้ไขการเขียนคำตั้งใหม่เป็น หม้อห้อม ว่า เขียนเป็น ม่อห้อม หรือม่อฮ่อม ก็มี

ในปัจจุบันผ้าหม้อห้อมเป็นผ้าพื้นเมืองที่สำคัญของจังหวัดแพร่ เป็นเสื้อผ้าที่มีสีครามที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษไทยเป็นการใช้ผ้าฝ้ายที่ได้จากการทอ ย้อมด้วยสีครามที่ได้จากต้นฮ่อมหรือต้นคราม จะได้ผ้ามีสีเดียวกันตลอดทั้งผืน นำมาตัดเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น เสื้อ กางเกง และกระโปรง เป็นต้น

ผ้าหม้อห้อมที่ใช้ในปัจจุบัน สามารถจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ผ้าหม้อห้อมพิมพ์ลาย เป็นผ้าฟอกสีมาจากโรงงาน สีดกต้องแยกซีกกับผ้าอื่น

2. ผ้าหม้อห้อมดั้งเดิม เป็นการนำเอาผ้าดิบมาย้อมเย็นก่อน (ใช้สีครามสังเคราะห์) ต่อด้วยการย้อมร้อนด้วยสารเคมีทับ ชาวบ้านเรียกว่า หม้อห้อมจก เป็นผ้าที่สีดกต้องแยกซีกกับผ้าอื่น

3. ผ้าหม้อห้อมย้อมสีธรรมชาติ เป็นการย้อมเย็นด้วย สีครามที่ได้จากต้นฮ่อมหรือต้นคราม สีดก แต่สามารถซีกรวมกับ ผ้าขาวได้ เนื่องจากสีครามที่ได้จากธรรมชาติเป็นสีที่ไม่ละลายในน้ำ

ฮ่อม หรือ ห้อม อยู่ในวงศ์ *Acanthaceae* สกุล *Strobilanthes* จากรายงานองค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ ทางภาคเหนือของประเทศไทย รายงานว่า พืชในสกุลนี้ที่พบในประเทศไทยมีไม่น้อยกว่า 8 ชนิด ชนิดที่ชาวเขาใช้ประโยชน์ 4 ชนิด ได้แก่ ครามแหละ *S. anfractuosa* C. B. Clarke ฮ่อม *S. cusia* (Nees) Kuntze ครามเหลี่ยม *S. lanceifolius* T. Anderson และครามลิ้วะ *S. pentstemonoides* (Nees) T. Anderson

ทั้ง 4 ชนิดนี้ ส่วนใหญ่ชาวเขาใช้เป็นสีย้อมผ้า ซึ่งอาจจะ ใช้เพียงชนิดเดียวหรือหลาย ๆ ชนิดในสกุลเดียวกัน ส่วนใหญ่ ชาวเขาจะนิยมใช้ครามย้อมผ้า เนื่องจากชอบขึ้นในป่าดิบเขาพื้นที่ สูงมีอากาศหนาวเย็น แต่ในที่นี้จะขอลงรายละเอียดเฉพาะฮ่อม ซึ่ง เป็นพืชที่ชาวบ้านพื้นล่างค่อนข้างจะคุ้นเคยเป็นส่วนใหญ่

ฮ่อมมี ชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Strobilanthes cusia* (Nees) Kuntze มีชื่อเรียกในแต่ละท้องถิ่น เช่น คราม ครามหลอย (แม่ฮ่องสอน) สันยาว (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ฮ่อมเมือง ฮ่อมหลวง (น่าน) ฮ่อมน้อย (เชียงใหม่ เชียงราย แพร่ ลำปาง) จากการสำรวจ ที่จังหวัดแพร่และน่านพบฮ่อม 2 สายพันธุ์ เมื่อดูจากลักษณะ ภายนอกจะมีลักษณะใบที่แตกต่างกัน คือ พันธุ์ใบเล็กและใบใหญ่

- ① ย้อมผ้าในฮ่อมเปียก
- ② ย้อมสีติดให้ทั่ว
- ③ หลังย้อมมัดให้แห้ง

ลักษณะทั่วไป เป็นไม้พุ่มลำต้นตรง สูง 50 - 80 เซนติเมตร ลำต้นกลม เป็นข้อปล้องคล้ายขาไก่ แตกกิ่งก้านตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงตรงกันข้าม ใบรูปรี ปลายใบเรียว โคนใบแหลม ขอบใบหยัก ฟันเลี้ยวละเอียด ใบด้านบนสีเขียวเป็นมัน ใบเมื่อถูกกดหรือทุบทิ้ง ไม้จะกลายเป็นสีดำ ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบและกิ่ง

ปัจจุบันถ้าพูดถึงเสื้อหม้อห้อม จะหมายถึงเสื้อผ้าฝ้าย ย้อมสีคราม ดำ คอกกลม ผ่าอก แขนยาว หรือแขนสั้น มีทั้งแบบใช้กระดุมกลัดและที่ใช้ผ้าเย็บเป็นเชือกผูก

- ① ดอกฮ่อม
- ② ใบฮ่อม
- ③ ช่อดอกฮ่อม

ดอกกรูปคล้ายระฆัง ดอกสมบูรณ์เพศ มีใบประดับรูปใบหอก ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบโคนเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 5 แฉก ปลายแหลม มีทั้งรูปใบหอกกลีบและขอบขนาน กลีบดอกสีม่วงถึงม่วงเข้ม 5 กลีบเชื่อมติดกันตรงโคนเป็นหลอดโค้งเล็กน้อย ปลายบานออกคล้ายแตรแยกเป็น 5 แฉก แฉกโค้งมน ปลายเว้าเล็กน้อย ขนาดแฉกไม่เท่ากัน เกสรเพศผู้สีเหลืองอ่อน 4 อัน แบ่งเป็น 2 คู่ ก้านเกสรยาวไม่เท่ากัน รั้งไข่มุนเหนือฐานวงกลีบรวม ภายในมี 2 ช่อง ก้านเกสรตัวเมียบอบบาง โค้งเล็กน้อย ปลายแยกเป็น 2 พู ขนาดไม่เท่ากัน

ผลเป็นฝักรูปกระสวย เมล็ดอ่อนสีเขียวเมื่อแก่เป็นสีน้ำตาล ภายในมี 2 - 4 เมล็ด เมื่อผลแห้งเปลือกจะแตกได้ง่าย เป็นพืชที่ชอบอากาศเย็น ดินชื้นแฉะ โดยเฉพาะข้างลำห้วย ในป่าธรรมชาติมีต้นฮ่อมเหลืออยู่น้อยมาก เนื่องจากป่าถูกทำลาย และการค้าผ้าหม้อห้อมมีจำนวนมากขึ้น จึงมีการตัดต้นฮ่อมมาย้อมสีจนพืชโตไม่ทัน ฮ่อมขยายพันธุ์โดยเมล็ดและการปักชำราก

การนำไปใช้ประโยชน์ ต้นฮ่อมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ได้แก่ ยาพื้นบ้านของคนภาคเหนือ ใช้ใบ ต้มน้ำดื่ม แก้ไข้ ใช้รากและใบต้มน้ำดื่ม แก้ไข้ ปวดศีรษะ เนื่องจากหวัด เจ็บคอ หลอดลมอักเสบ ต่อมทอนซิลอักเสบ ตาอักเสบ หรือนำต้นสด ๆ มาหุบพอกกระหม่อมเด็กหรือผู้ใหญ่ ช่วยลดไข้ ถ้าหา

ต้นสดไม่ได้ หมอยาพื้นบ้านล้านนาแนะนำให้ใช้ผ้าที่ย้อมด้วยฮ่อมหรือคราม มาชุบน้ำวางบนกระหม่อม ช่วยลดไข้ได้ดีกว่าใช้ผ้าธรรมดา และใช้ผ้าหม้อห้อมชุบน้ำลดการเจ็บปวดจากแมลงสัตว์กัดต่อยได้ นอกจากนี้ หมอพื้นบ้านล้านนายังนำฝ้ายฮ่อมมาใช้ในการทับหม้อเกลือ เวลาดูแลหญิงหลังคลอด เพื่อให้มดลูกเข้าอู่ไวขึ้น และทั้งหมอยาพื้นบ้านภาคเหนือและอีสาน ใช้ผ้าที่ย้อมด้วยฮ่อมเพื่อนำมาห่อลูกประคบ เพราะจะให้ตัวยาที่ช่วยให้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ กระชับยิ่งขึ้น เปลือกลำต้นตำพอกแก้พิษฝี ต้มน้ำดื่มแก้บวม ขับพยาธิ ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงใช้ใบฮ่อมผสมกับรากยอดิน *Morinda angustifolia* Roxb. ต้มน้ำดื่มแก้โรคความดันโลหิตสูง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำฮ่อมไปทำเป็นสีย้อมผ้า โดยการนำใบฮ่อมสดที่เก็บในตอนเช้าไม่เกิน 08.00 น. หรือตอนเย็นหลัง 16.00 น. เพราะใบฮ่อมจะสดและให้เนื้อสีมากกว่าใบฮ่อมที่เก็บเวลาอื่น มัดเป็นกำนำลงใส่ในหม้อหรือโอ่ง เติมน้ำสะอาดให้ท่วมใบฮ่อม แช่ให้ใบฮ่อมเปื่อยเน่าหรือประมาณ 72 ชั่วโมง

- ④ ต้นหอมและต้นคราม
- ⑤ ผ้าที่ย้อมเสร็จแล้ว

ในขณะที่แช่ประมาณ 24 - 36 ชั่วโมง ให้กลับหอมที่แช่จากด้านบนลงล่างและด้านล่างขึ้นบน แช่จนครบกำหนด นำเศษหอมที่ไม่เน่าเปื่อยออกทิ้ง เติมนุ่นขาว 120 กรัม ใช้ชะลอมชวก (กระแทกขึ้นลง) ในหม้อหรือโอ่งที่ใช้หมักจนเกิดฟองสีน้ำเงิน ชวกต่อไปจนกระทั่งฟองแตกตัวและยุบตัวลงจึงหยุดชวก เนื่องจากการหมักหอมเป็นการหมักที่ต้องใช้ออกซิเจนในการทำปฏิกิริยา การชวกนี้จึงเป็นภูมิปัญญาในการเติมออกซิเจนลงในหม้อหมัก ตั้งทิ้งไว้ให้หอมตกตะกอน เทน้ำที่อยู่ด้านบนของหอมซึ่งมีลักษณะสีเหลืองทิ้งไป ให้เหลือแต่ตะกอนหอมที่อยู่ก้นหม้อหรือโอ่ง กรองตะกอนที่ได้ด้วยผ้าฝ้าย หอมเปียกที่ได้ควรมีลักษณะแห้งไม่เหลวจนเกินไป เก็บหอมเปียกที่ได้ในภาชนะที่ปิดสนิท

การทำน้ำย้อมหรือการก่อหม้อ ทำโดยนำหอมเปียก 1 กิโลกรัม ผสมกับน้ำต่าง 2 ลิตร เนื่องจากสีครามที่ได้จากธรรมชาติเป็นสีที่ไม่ละลายน้ำ ต้องนำมาเปลี่ยนคุณสมบัติให้เป็นสีที่ละลายน้ำโดยทำปฏิกิริยากับต่าง กวนให้เป็นเนื้อเดียวกัน เติมน้ำขาวข้าว

2 ลิตร ปูนขาว 300 กรัม น้ำมะขามเปียก 200 มิลลิลิตร กวนส่วนผสมทั้งหมดเข้าด้วยกันประมาณ 30 - 40 นาที จนเกิดฟอง แสดงว่าเกิดครามแล้ว แต่ยังไม่สามารถนำไปย้อมผ้าได้เนื่องจากค่า pH ยังไม่เหมาะสม (pH ที่เหมาะต่อการย้อมคือ 10.5 - 11.0) ตั้งทิ้งไว้พร้อมกับทำการโจก (คนหรือกวน) น้ำย้อมเข้า - เย็น จนกว่าจะใช้ได้ โดยสังเกตจากฟองที่เกิดบนน้ำย้อมจะมีสีน้ำเงินเข้มออกม่วงฟองไม่ยุบ ส่วนด้านล่างของน้ำย้อมจะมีสีเหลืองเหมือนกับขมิ้น แสดงว่าสามารถนำไปย้อมผ้าได้ นำผ้าฝ้ายที่ต้องการย้อมมาแช่น้ำ ปิดพอหมาดนำลงแช่พลิกไปมาหลาย ๆ ครั้งแล้วนำขึ้นตาก การย้อมโดยจุ่มผ้าขึ้นลงหลาย ๆ ครั้งเป็นการย้อมเย็นเพื่อให้สีผ่านออกซิเจน เป็นการเปลี่ยนคุณสมบัติกลับคืนเป็นสีที่ไม่ละลายน้ำ การย้อมถ้าต้องการสีเข้มให้ย้อมหลาย ๆ ครั้ง โดยทั่วไปย้อมประมาณ 6 ครั้งจะได้สีที่พอดี

① ซักแล้วสีไม่ตก

② เสื้อหม้อฮ่อมที่มีสัญลักษณ์
ตรากรมวิชาการเกษตร

สำหรับชาวเขาเผ่าต่าง ๆ มีการใช้ประโยชน์จากฮ่อมโดยการนำไปย้อมผ้าได้สีน้ำเงินเข้ม น้ำเงินอมดำ หรือสีดำ อีกทั้งใช้ใบหรือทั้งต้น ยกเว้นราก แช่น้ำหมักไว้เป็นเวลา 2 - 6 วัน ใช้ไม้คนเป็นระยะ เมื่อจะใช้ย้อมผ้าจะบีบหรือบิดเอาเศษพืชออกให้เหลือแต่น้ำ ต่อจากนั้นใส่ปูนขาวคนให้เข้ากัน ทิ้งให้ตกตะกอนนานประมาณ 1 วัน หลังจากนั้นรินน้ำใสข้างบนทิ้ง คงแต่ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นน้ำสี นำมาผสมกับน้ำที่ช่วยให้สีติดซึ่งเตรียมโดยรินน้ำผ่านเครื่องกรองที่มีใบเอ็นอ้าขน *Osbeckia stellata* Buck.-Ham. ex ker Gawl. และใบมังกาน *Skima wallichii* (D.C.) Korth. ที่รมไฟให้อ่อนตัวและมีขี้เถ้าจากเปลือกไม้ก่อโรยบนหน้าเป็นเครื่องกรอง

ในขณะที่ชาวเขาเผ่ามูเซอจะนิยมใช้ขี้เถ้าจากผักเหี้ย *Artemisia vulgaris* L. นำน้ำที่ได้นี้ค่อย ๆ รินผสมกับน้ำสีโดยระวังมิให้เศษขี้เถ้าติดไปด้วย ต่อจากนั้นคนให้เข้ากันจนเกิดฟองซึ่งพร้อมที่จะใช้ย้อมผ้า ความเข้มข้นของสีขึ้นอยู่กับส่วนผสมทั้งสองนี้แล้วแต่จะใส่ส่วนหนึ่งส่วนใดมากหรือน้อย การย้อมใช้วิธีแช่ผ้าในน้ำย้อมนาน 1 - 2 ชั่วโมง แล้วนำออกผึ่งแดด ชาวเขาเผ่าอีก้อเชื่อว่าแดดและความร้อนจากแดดจะช่วยให้สีติดดีขึ้น การย้อมอาจจะทำซ้ำเพื่อให้ได้สีเข้มตามที่ต้องการ เผ่าอีก้อใช้ใบกวางหลวง *Albizia chinensis* (Osbeck) Merr. เป็นสารช่วยให้สีติดแน่นโดยนำไปกวางหลวงมาต้มกับน้ำ แล้วนำผ้าที่ย้อมแล้วใส่แช่ไว้เป็นเวลา 2 - 3 ชั่วโมง ก่อนนำไปผึ่งแดด เผ่ามูเซอใช้วิธีที่ง่ายกว่าคือน้ำที่ใช้ผสมสีนั้นใช้ขี้เถ้าจากโกฐจุฬาลำพาหรือผักเหี้ยผสมน้ำโดยตรงจนเกิดฟอง โดยไม่ต้องกรองด้วยใบเอ็นอ้าขนและใบมังกานแบบอีก้อ แล้วนำไปผสมน้ำสีในการย้อม

จากบทความนี้จะเห็นได้ว่าพืชชนิดหนึ่งมิได้มีประโยชน์เพียงด้านเดียว แต่ยังบ่งบอกถึงภูมิปัญญาชาวบ้าน และการสืบสานทางด้านวัฒนธรรมอีกด้วย ◆

บรรณานุกรม

องค์ความรู้เรื่องพืชป่าที่ใช้ประโยชน์ทางภาคเหนือของไทย. มูลนิธิโครงการหลวง เล่ม 3. บริษัทอมรินทร์ พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน). 720 หน้า.

http://lpsci.nfe.go.th/lpsci/attachments/184_project003.pdf

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AB%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1>

http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1328608750&grpid=03&catid=03

<http://www.oknation.net/blog/plaengkrahi/2010/03/09/entry-1>

<http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1023>

http://www.rspg.or.th/plants_data/use/color7-03.htm
ภาพดอกและใบฮ่อมได้รับความอนุเคราะห์จากคุณประนอม ใจอ้าย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่

สถานการณ์มะพร้าว ล้นตลาด... จากวิกฤตสู่โอกาส

ประภาส ทรงหงษา

เมื่อไม่นานมานี้ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าฟังการสัมมนาเรื่อง “สถานการณ์มะพร้าวล้นตลาด... จากวิกฤตสู่โอกาส” ซึ่งจัดโดย สมาคมพืชแห่งประเทศไทย จากการจัดสัมมนาในครั้งนี้ ได้มีการอภิปรายในหัวข้อที่น่าสนใจ จากมุมมองของผู้ร่วมอภิปรายในหลายแง่มุม ผู้เขียนเห็นว่าน่าสนใจจึงนำมาฝากผู้อ่าน

- ① ดร.ณรงค์ โฉมเฉลา
- ② ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ ธรรมวิที
- ③ สวนมะพร้าว

“การใช้ผลมะพร้าวแก่ในการผลิตผลิตภัณฑ์และบทบาทของภาคเอกชนในการแก้ไขสถานการณ์มะพร้าวล้นตลาด” เป็นหัวข้อการอภิปรายที่ได้กำหนดขึ้น โดยมี ดร.ณรงค์ โฉมเฉลา จากสมาคมพืชสวนแห่งประเทศไทย ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษากรมวิชาการเกษตร และประธานชมรมอนุรักษ์และพัฒนาน้ำมันมะพร้าว เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย จากการอภิปรายในหัวข้อดังกล่าวมีวิทยากรจากหลายหน่วยงานได้ให้แนวคิดต่าง ๆ กัน กับหัวข้อของการอภิปราย ผู้เขียนจึงนำแนวความคิดของบางท่านมาให้ผู้อ่านได้ทราบ

ผศ.ดร.พิสิฏฐ์ ธรรมวิที จากภาควิชาพัฒนาผลิตภัณฑ์ คณะอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กล่าวว่า คณะอุตสาหกรรมเกษตรจะเป็นหน่วยงานที่ใช้วัตถุดิบทางด้าน

การเกษตรในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เป็นอุตสาหกรรม ในภาควิชาพัฒนาผลิตภัณฑ์จะมีทั้งกลุ่มที่เป็นอาหารและไม่เป็นอาหาร

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมะพร้าวนั้น ปัจจุบันได้มีการนำเนื้อมะพร้าวไปแปรรูปเป็นจำนวนมากจากหลาย ๆ องค์กร แต่ที่ภาควิชาพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นจะดำเนินการในส่วนที่เป็นน้ำมะพร้าว เนื่องจากในน้ำมะพร้าวมีส่วนประกอบที่สำคัญ เช่น แร่ธาตุต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งในต่างประเทศกำลังได้รับความนิยมนำมาใช้ในการผลิตเครื่องดื่มเกลือแร่ แต่เกลือแร่ที่ได้จากน้ำมะพร้าวจะไม่ใช่เกลือแร่ที่ผลิตได้จากสารเคมี จะเป็นเกลือแร่ที่ได้จากธรรมชาติจากน้ำมะพร้าว และจะมีน้ำตาลบางชนิดที่ค่อนข้างจะมีการดูดซึมเร็ว ซึ่งจะช่วยให้ในด้านสุขภาพ

ในส่วนสำคัญของน้ำมะพร้าวจะมี 2 ประเด็นหลัก คือ วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ หลังจากมะพร้าวที่ดำเนินการเก็บเกี่ยวแล้ว ประเด็นที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับคุณภาพของมะพร้าว ประการแรก คือ ความเสียหายทางด้านกายภาพ เช่น ผลมะพร้าวแตก มะพร้าวอ่อนและมะพร้าวแก่

โอกาสที่เปลือกแตกจะมีความแตกต่างกันมะพร้าวอ่อนค่อนข้างมีความหนาแน่นมากกว่ามะพร้าวแก่ โอกาสที่จะแตกนั้นจะมีมากเป็นหนึ่งสาเหตุที่จะทำให้ลูกมะพร้าวเกิดความเสียหายได้

ประการที่ 2 คือ อุณหภูมิในการเก็บรักษา **ประการที่ 3** คือ ความชื้นสัมพัทธ์ พื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคใต้และภาคตะวันออกของประเทศไทยจะมีพื้นที่การปลูกมะพร้าวเป็นจำนวนมาก และมีการปลูกบ้างในภาคกลางบางส่วนที่จังหวัดสมุทรสาครและสมุทรสงคราม ภูมิอากาศในบริเวณพื้นที่ทั้งหมดนี้จะอยู่ในระดับร้อนชื้นเป็นส่วนใหญ่ เพราะฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นจะมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงของความอวกของมะพร้าว การเปลี่ยนของสีเนื้อ น้ำ องค์ประกอบภายในของมะพร้าวนอกจากนั้น ยังมีสภาพของบรรยากาศที่เก็บน้ำมะพร้าวไว้ เช่น แก๊สที่มีผลต่อคุณภาพของน้ำมะพร้าวด้วย และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในด้านการแปรรูปมะพร้าวนั้น ในปัจจุบันจะมีการแปรรูปมะพร้าวค่อนข้างมากแต่ส่วนใหญ่จะเป็นการแปรรูปมะพร้าวในชั้น

พื้นฐาน คือ นำมะพร้าวมาทำการลดขนาดให้แห้ง รวมถึงทำเป็นกะทิ ซึ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นในกระบวนการแปรรูปมะพร้าว ยังไม่มีการแปรรูปมะพร้าวในระดับที่สูงกว่านี้ เช่น การนำมะพร้าวไปผลิตเป็น Coconut milk หรือกะทิที่ได้จากมะพร้าว และน้ำมะพร้าวธรรมชาติ วุ้นมะพร้าว หรือมะพร้าวที่ได้จากการอบ ซึ่งเป็นตัวอย่างของการแปรรูปที่ได้จากมะพร้าว

สิ่งต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นเทคโนโลยีที่เมืองไทยนั้นมียุอยู่แล้วในปัจจุบันที่ได้ดำเนินการ หากมองไปถึงเทคโนโลยีที่มากกว่านี้ ในระดับโลกได้มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันหรือแนวโน้มของโลกในขณะนี้โลกมองอะไรจากมะพร้าว ซึ่งแน่นอนว่าประโยชน์ของมะพร้าวไม่ได้อยู่ที่เฉพาะในประเทศไทย อาจจะต้องมองก้าวไปข้างหน้าว่า หากประเทศไทยมีผลผลิตมะพร้าวที่เกินความสามารถที่จะบริโภคภายในประเทศ หรือหากมีผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากมะพร้าวในปริมาณมากและสามารถแปรรูปทำให้เป็นสินค้าเพื่อการส่งออกได้มูลค่าเพิ่มที่มากกว่าการบริโภคภายในประเทศหรือภูมิภาคใกล้เคียงกับประเทศไทย

สำหรับประเด็นที่สำคัญของการบริโภคผลิตภัณฑ์มะพร้าวที่คนภายนอกสนใจนั้น คือ ไม่มีการเติมวัตถุกันเสียลงไปให้น้ำมะพร้าว ซึ่งเป็นสิ่งที่อุตสาหกรรมอาหารโลกให้ความสำคัญเป็นอันดับ 1 ในปัจจุบัน นอกจากนั้น ยังมีการใช้ภาชนะบรรจุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยที่ผ่านมามีคนให้ความสนใจในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ค่อนข้างสูง

① ② ผลิตภัณฑ์
จากน้ำมันมะพร้าว

แนวโน้มของวัตถุดิบที่ใช้แต่งเติมรสชาติและได้รับความนิยมสูงคือ สตรอเบอร์รี่ เนื่องจากสามารถปลูกได้ในหลาย ๆ ประเทศ และสตรอเบอร์รี่ในปัจจุบันอยู่ในผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและเป็นที่นิยมของผู้บริโภค เมื่อหันกลับมาดูมะพร้าวยังเป็นรสชาติที่คนทั่วไปยังไม่นิยมนำไปแต่งเติมในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และยังไม่มีผู้นำมะพร้าวไปเป็นวัตถุดิบแต่งเติมรสชาติ ส่วนในอนาคตอาจจะสามารถทำได้ แต่ต้องมีความพยายามนำมะพร้าวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ได้ก่อน

วนิลา และช็อคโกแลต เป็นอีก 2 รสชาติที่ได้รับความนิยมบริโภคจากผู้บริโภค จะเห็นได้ว่า ทั้ง 3 รสชาตินี้จะเป็นแนวโน้มความต้องการของชาวต่างชาติทั้งหมด เนื่องจากประเทศไทยเป็น

ประเทศที่มีการผลิตเป็นหลัก สำหรับผู้บริโภคนั้นจะอยู่ในกลุ่มประเทศฝั่งตะวันตกเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น แนวโน้มความต้องการจะมาจากผู้บริโภคเป็นหลัก ประเทศไทยจึงได้มีการศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้บริโภค และพยายามทำในสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการให้มากที่สุด สำหรับการบรรจุผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่จะใช้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากพลาสติก

ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในตลาดปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะเป็น Sweet cookie และ Biscuit จำนวนกว่า 1,000 รายการ ผลิตภัณฑ์รองลงมา คือ Daily Best Frozen Food Product จากผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 กลุ่มนี้ มะพร้าวจะเข้าไปเกี่ยวข้องได้ค่อนข้างมาก

มะพร้าวในประเทศไทยมีแนวโน้มที่มีความคล้ายคลึงกับแนวโน้มอุตสาหกรรมมะพร้าวของโลกคือ มะพร้าวจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับเบเกอรี่เป็นส่วนใหญ่ ประมาณกว่า 1,600 รายการ ที่มีมะพร้าวเป็นส่วนประกอบ กลุ่มที่ 2 อาหารหวาน เช่น ไอศกรีม และช็อคโกแลต มะพร้าวจะเข้าไปเป็นส่วนผสมค่อนข้างสูงหากเปรียบเทียบกับสินค้าในกลุ่มอื่น

① คุณสาออย วงศ์เณร

คุณสาออย วงศ์เณร ประธานสภาเกษตรกรจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ได้กล่าวว่า จากอดีตที่ผ่านมา มีสวนมะพร้าวอยู่ในอำเภอบางสะพาน ประมาณ 70 ไร่ โดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรที่ทำอาชีพเกี่ยวกับมะพร้าวจะเป็นอาชีพที่สืบทอดมาจากครอบครัว สวนใหญ่ต้นมะพร้าวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์จะมีอายุเกินกว่า 50 ปีหรือมากกว่า สำหรับเรื่องราคามะพร้าวตกต่ำในช่วงเวลาที่ผ่านมาไม่มีผลกระทบต่อเกษตรกรมากนัก เนื่องจาก

การบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องมะพร้าวที่ผ่านมาขาดการสื่อสารและการบริหารจัดการที่ดี และมีความหวังว่า นอกจากมะพร้าวจะนำไปทำกะทิได้เพียงอย่างเดียวในสมัยโบราณ

เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวมีอาชีพอื่นรองรับจากการปลูกมะพร้าว แต่ในขณะเดียวกันมองว่าจะสามารถรักษามะพร้าวให้อยู่คู่กับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดใกล้เคียงได้

พื้นที่ปลูกมะพร้าวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีประมาณ 4 แสนกว่าไร่ ส่วนใหญ่เป็นต้นมะพร้าวที่มีอายุมากพอสมควรและผลผลิตที่ได้มีราคาไม่แพงจนเกินไป นอกจากในบางพื้นที่เกิดภาวะภัยแล้งอาจจะทำให้มะพร้าวขาดตลาดไปบ้าง และการบริหารจัดการเกี่ยวกับเรื่องมะพร้าวที่ผ่านมาขาดการสื่อสารและการบริหารจัดการที่ดี และมีความหวังว่า นอกจากมะพร้าวจะนำไปทำกะทิได้เพียงอย่างเดียวในสมัยโบราณ แต่ปัจจุบันสามารถนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด ซึ่งเป็นโจทย์สำหรับชาวสวนที่ปลูกมะพร้าวว่า เนื่องจากมะพร้าวจะสามารถทำเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายแล้ว แต่ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทำอย่างไรไม่ส่งผลไปถึง

1

2

① ② น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์

เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวเท่าที่ควร เกษตรกรได้ผลประโยชน์จากมะพร้าวเพียงตัดต้นมะพร้าวขายเท่านั้น นอกจากนั้นเป็นผลประโยชน์ของพ่อค้าคนกลางทั้งสิ้น

จากการที่ตนเองได้รับนโยบายจากประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติให้พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องราคาของมะพร้าวที่ตกต่ำอยู่ในขณะนี้และจะอย่างไรทำให้มะพร้าวมีการแข่งขันใน AEC ให้ได้ ซึ่งจะเป็นเรื่องของการนำเข้ามาแบบเสรี หลังจากนั้นจึงได้เขียนโครงการและได้เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เช่น ฝ่ายโรงงาน ผู้ผลิตและผู้นำเกษตรกร เข้าร่วมประชุมเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องนี้

สาเหตุที่เกิดขึ้น เกิดจากเกษตรกรได้มีการร้องเรียนไม่เฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวเพียงชนิดเดียวเท่านั้น โดยผู้ประกอบการทุกแห่งเป็นผู้กำหนดราคาซื้อ ลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณโดยไม่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาสินค้าเกษตรแต่ละชนิดได้ และมองว่าเรื่องมะพร้าวในการแข่งขันใน AEC ส่วนหนึ่งจะต้องให้เกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วม จากสถานการณ์ที่ผ่านมามะพร้าวถูกนำเข้ามากในประเทศไทยเป็นจำนวนมากทำให้มะพร้าวในประเทศราคาถูกลงอย่างมาก เกิดจากก่อนหน้านี้ มะพร้าวมีราคาแพงเนื่องจากความต้องการของตลาดมีมากประกอบกับมะพร้าวในวงจรมีไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้บริโภค และมีการนำเข้ามะพร้าวอย่างผิดกฎหมาย

แผนแม่บทของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ต้องการจะเสนอให้มีการพัฒนาให้เกษตรกรได้สร้างองค์กรและมีการติดต่อถึงในระดับโรงงานผู้ประกอบการ ให้เกษตรกรได้มีส่วนรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันว่าเกิดจากสาเหตุอะไร เพื่อเป็นการรับรู้ปัญหาพร้อมกันทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการและสุดท้ายจะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

- ① ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว
- ② คุณศรัณย์ เศวตะตุล

อยากฝากข้อเสนอแนะถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัจจุบันตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า เกษตรกรสามารถจำหน่ายต้นมะพร้าวได้เพียงสิ่งเดียว โดยราคาจำหน่ายต้นมะพร้าวในปัจจุบันต้นละ 700 บาท สำหรับส่วนอื่น ๆ ของมะพร้าวนั้นยังอยู่ในกระบวนการของพ่อค้าคนกลาง โดยที่ผ่านมายังได้รับมอบหมายให้มีการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรของเกษตรกรให้มีการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดเป็นรายได้ของเกษตรกร

โดยให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้จากผลผลิตแต่ละส่วนของมะพร้าว จึงอยากให้ช่วยเหลือในทุก ๆ กระบวนการโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางเพื่อที่จะให้เกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวได้รับประโยชน์สูงสุด

คุณศรัณย์ เศวตะตุล จากบริษัทอ่าพลฟู้ดส์โปรดิวเซอร์ส จำกัด กล่าวว่า ที่ผ่านมามีบริษัทฯ ไม่ได้มีงานสนใจในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร จากปัญหาที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2553 - 2554 ที่บริษัทฯ มีความจำเป็นต้องนำเข้ามะพร้าว แต่หลังจากสถานการณ์มะพร้าวเข้าสู่ภาวะปกติ ประกอบกับผู้บริโภคในต่างประเทศมีการกักตุนสินค้าไว้ส่วนหนึ่ง และเศรษฐกิจโลกเกิดการชะลอตัว ไม่ว่าจะประเทศสหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น โดยมีการชะลอการสั่งซื้อสินค้าลง บริษัทฯ ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีกลยุทธ์ระยะสั้นในการพยายามผลักดันสินค้าเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าว พยายามส่งเสริมการขาย โดยการลดราคาและกิจกรรมอื่น ๆ ที่สามารถทำได้ในช่วงเวลานั้น ในที่สุดได้มีการลดกำลังการผลิตลงจึงทำให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกร แต่บริษัทฯ ยังได้มองถึงการดำเนินการในระยะยาวในการผลิตสินค้าจากมะพร้าว

จากจุดเริ่มต้นของบริษัทอ่าพลฟู้ดส์ฯ ในการผลิตกะทิสำเร็จรูปบรรจุกล่องและมองว่าการผลิตกะทิเพียงอย่างเดียว

1

2

- ① ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว
- ② คุณณัฐพล วิสุทธิไกรสิทธิ์

เห็นถึงความสำคัญในลักษณะนี้เช่นเดียวกัน ได้มีการปรับกลยุทธ์ ในระยะยาวขึ้น จะมีการผลิตสินค้าจากมะพร้าวนอกเหนือจากการนำมะพร้าวไปทำเป็นกะทิเพียงอย่างเดียว ในยุคแรกของบริษัท ยุทธศาสตร์จะเน้นเรื่องกะทิเป็นส่วนใหญ่ แต่หลังจากนั้น ส่วนแบ่งทางการตลาดของมะพร้าวมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น และกะทิ จะมีส่วนแบ่งของตลาดเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น บริษัทฯ จึงหันกลับมา มอมองส่วนอื่น ๆ ของมะพร้าว ไม่ว่าจะเป็น น้ำมะพร้าว กะทิพร้อมดื่ม เป็นต้น และยังมีโครงการที่จะดำเนินการทำน้ำมันมะพร้าว นมกะทิ ใช้สำหรับชงกาแฟ ซึ่งเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาวของ มะพร้าว และมองว่าเป็นการช่วยเหลือทั้งเกษตรกรและผู้ผลิต และ บริษัทฯ จะยังเข้าไปช่วยเหลือชาวสวนมะพร้าวในเรื่องอื่น ๆ ด้วย

คุณณัฐพล วิสุทธิไกรสิทธิ์ จากบริษัท เอเชียติก อะโกร อินดัสตรี จำกัด กล่าวว่า บริษัทฯ เป็นอีกหนึ่งองค์กรที่ดำเนินการ เกี่ยวกับการผลิตมะพร้าวทั้งกะทิและน้ำมะพร้าวส่งไปจำหน่ายยัง ต่างประเทศ บริษัทฯ ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกเกิดการ ชะลอตัวเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุโรป ในเบื้องต้น บริษัทฯ มีความคิดว่าสถานการณ์ดังกล่าวอาจจะไม่ส่งผลกระทบต่อระบบการผลิตของบริษัทฯ มากนัก เนื่องจากมีความคิดว่าสินค้า ที่ส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศนั้นเป็นสินค้าที่มีขนาดเล็ก ส่วน แบ่งทางการตลาดไม่มาก แต่อาหารไทยในต่างประเทศที่มีกะทิ

การเจริญเติบโตทางธุรกิจนั้นอาจจะยังไม่เพียงพอหากเปรียบเทียบกับความต้องการของผู้บริโภค และพยายามใช้วัตถุดิบจากมะพร้าว ให้เพิ่มปริมาณมากขึ้นเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรโดยได้นำ กะทิไปทำเป็น “แกง” โดยใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนามะพร้าวให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

ในต่างประเทศกำลังให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องมะพร้าว ในการให้คุณประโยชน์กับชีวิตและสุขภาพ บริษัทฯ ทุ่มสุดตัวได้

- ① สบู่มะพร้าว
- ② คุณพงศ์พิสุทธิ์
เกียรติวรารกุล

เข้าไปเป็นส่วนประกอบนั้นค่อนข้างที่จะมีราคาแพงพอสมควร หลังจากเศรษฐกิจตกต่ำรายได้ของประชาชนน้อยลง ผลกระทบจึงเกิดขึ้นกับร้านอาหารไทยในต่างประเทศ ชาวต่างชาติเข้าร้านอาหารไทยมีปริมาณน้อยลง

จากการส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจในพื้นที่ในต่างประเทศเมื่อไม่นานมานี้ ในชั้นวางของสินค้าที่ยังคงค้างอยู่ในชั้น เป็นสินค้าตั้งแต่เดือนมกราคมปี 2555 แสดงว่าเป็นสินค้าที่ยังค้างสต็อกอยู่ซึ่งเกิด

จากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจโลก ทำให้ทราบได้ว่าสาเหตุที่ทำให้การผลิตสินค้ามะพร้าวในประเทศไทยเกิดการชะลอตัวเกิดจากสาเหตุใด และผลผลิตของมะพร้าวที่ออกมาตามปกติทำไมถึงไม่ได้นำไปใช้เท่าที่ควร

ส่วนหนึ่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไปคือ การกระตุ้นการบริโภคสินค้าจากมะพร้าวในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น โดยคนไทยส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่าหากบริโภคมะพร้าวจะทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ทำให้มีปริมาณไขมันในเลือดเพิ่มมากขึ้น หรือว่าหากรับประทานเข้าไปแล้วจะทำให้หลอดเลือดอุดตันทำให้เกิดเป็นโรคหัวใจ เป็นต้น ซึ่งจากผลการวิจัยทางวิชาการได้ระบุชัดเจนว่ามะพร้าวมีประโยชน์ต่อร่างกาย และคิดว่าโดยธรรมชาติของคนไทยมีสูตรทั้งอาหารและขนมที่มีกะทิเข้าไปเป็นส่วนประกอบและพื้นฐานอาหารของประเทศไทยมีกะทิเป็นส่วนประกอบจะหาอะไรที่จะสามารถทำให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องมะพร้าวก็น่าจะทำให้การบริโภคมะพร้าวสูงขึ้น สถานการณ์มะพร้าวล้นตลาดน่าจะลดลงและหมดไปในที่สุด

คุณพงศ์พิสุทธิ์ เกียรติวรารกุล ประธานที่ปรึกษา บริษัทน้ำมันมะพร้าวไทย จำกัด กล่าวว่า วิกฤติของมะพร้าวที่ผ่านมาทำให้มะพร้าวมีปริมาณลดลงไปจะด้วยสาเหตุใด ๆ ก็ตาม

① ② ผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว

ได้พยายามแก้ไขปัญหามาโดยตลอด แต่ในปัจจุบันหากมองว่ามะพร้าวล้นตลาดหรือไม่ มองว่าหากมีการบริหารจัดการที่ดี ให้ความเหมาะสมกับความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ หากทุก ๆ ฝ่ายร่วมมือกันพยุลงสถานการณ์ให้ดีขึ้น

ในแนวคิดต้องการให้ชาวสวนขายมะพร้าวด้วยตัวเอง และได้หารือกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในหลาย ๆ จังหวัด ให้เป็นศูนย์กลางในการรับซื้อผลผลิตมะพร้าวจากชาวสวน เนื่องจากปัจจุบันมะพร้าวหากผ่านมือของพ่อค้าคนกลางจะทำให้มะพร้าวมีราคาแพงกว่าในสวนมาก จึงมีความคิดว่า อบต. น่าจะเป็นพ่อค้าคนกลางจะได้ช่วยเหลือเกษตรกรได้โดยตรง แต่ต้องขอความร่วมมือจากเกษตรกรว่ามะพร้าวที่นำมาจำหน่ายให้กับโรงงานบางครั้งมะพร้าวยังไม่แก่ ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จึงต้องร่วมมือกันทั้ง 2 ฝ่าย ที่จะสามารถทำให้ราคาของมะพร้าวเป็นที่น่าพอใจกับชาวสวนและทั้ง 2 ฝ่ายสามารถที่จะยอมรับได้

ที่ผ่านมาได้เชิญเจ้าหน้าที่จาก อบต. ร่วมประชุม เนื่องจากปัจจุบันได้ดำเนินการจัดทำมะพร้าวอินทรีย์ในพื้นที่กว่าหมื่นไร่ และได้มีการออกใบรับรองให้กับเกษตรกรเพื่อประกันราคา มะพร้าวให้กับเกษตรกร แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือชาวสวนมะพร้าวปลูกสับปะรดในสวนมะพร้าวและได้มีการฉีดยาฆ่าแมลงทำให้สารพิษตกค้างในมะพร้าว ส่งผลให้กะทิที่ส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศมีสารพิษตกค้างตามไปด้วยทำให้เกิดปัญหานี้ขึ้นมา ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องร่วมมือช่วยกันให้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้รับการแก้ไขและหมดไปในที่สุด

ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ได้ใช้งบประมาณ 2 พันกว่าล้านบาทเพื่อพัฒนามะพร้าว แต่ยังมีข้อจำกัดในด้านคุณภาพของน้ำมันมะพร้าวที่ไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน ปีหนึ่ง ๆ ของการส่งออกในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์มีมูลค่าการส่งออกถึงปีละประมาณ 6 หมื่นล้านบาท หากหันกลับมามองประเทศไทย มะพร้าวเป็นพืชเศรษฐกิจส่วนแบ่งทางการตลาด 6 หมื่นล้านบาทถือว่าเป็นมูลค่าที่สูงมาก หากจะทำให้ส่วนแบ่งการตลาดของมะพร้าวในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกัน

ในอนาคตที่จะถึงนี้ ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community (AC) มะพร้าวน่าจะสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้คือ มะพร้าวอินทรีย์ ส่วนต่าง ๆ ของมะพร้าวจะต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งในต่างประเทศกำลังให้ความสนใจในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก โดยวิธีการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนและให้เอกชนเป็นผู้บริหาร

จากแนวความคิดของผู้ร่วมอภิปรายทำให้ทราบในหลากหลายมุมมองที่แต่ละท่านได้ฝากไว้เป็นความรู้รวมถึงข้อเสนอแนะ ผู้เขียนเห็นว่า การจัดเวทีอภิปรายในลักษณะนี้ผู้ที่ร่วมรับฟังจะได้ข้อคิดเห็นในมุมมองที่แตกต่างกันจากผู้ร่วมอภิปรายที่มีบางประเด็นผู้ฟังอาจจะยังไม่ทราบหรือยังไม่เข้าใจลึกซึ้ง จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่เวทีนี้ได้ตอบคำถามให้กับหลาย ๆ ท่าน นอกจากนั้น ในภาพรวมของการอภิปรายในครั้งนี้เชื่อว่าจะมีข้อเสนอแนะที่จะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหามะพร้าวล้นตลาดของเกษตรกรผู้ปลูกมะพร้าวได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็นที่สุด

มาทำความรู้จัก กับส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่

ลักษมี สุภัทรา

ส้มโอที่มีในประเทศไทยมีอยู่หลายสายพันธุ์ด้วยกัน เช่น ขาวพวง ขาวแป้น ทองดี ขาวใหญ่ ขาวแตงกวา ท่าช้อย ทับทิมสยาม รวมไปถึงส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่ หรือที่เรียกว่า ส้มโอหอม ส้มโอหอมควนลัง ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้เรียกตามแหล่งที่ปลูกและลักษณะของเนื้อผลที่มีกลิ่นหอม

ส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่อาจจะไม่ใช่พันธุ์ที่รู้จักกันแพร่หลายมากนัก แต่สำหรับในพื้นที่จังหวัดสงขลานั้น จัดได้ว่าเป็นผลไม้ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่เป็นพันธุ์ที่ไม่มีเมล็ด หรือถ้ามีก็จะเป็นเมล็ดลีบ จึงทำให้ไม่สามารถขยายพันธุ์ด้วยวิธีเพาะเมล็ดได้ ส่วนใหญ่นิยมใช้วิธีการขยายพันธุ์โดยการตอนกิ่ง หรือเสียบยอด ทำให้มีความแปรปรวนของสายพันธุ์น้อย และยังคงความสม่ำเสมอของสายพันธุ์ค่อนข้างสูง

ส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่มีการปลูกมากในเขตตำบลควนลัง ฉลุง ทุ่งตำเสา และคูเต่า อำเภอหาดใหญ่ นอกจากนี้ยังพบว่ามีการกระจายพันธุ์ไปปลูกตามแหล่งปลูกอื่น ๆ ในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลาด้วย เช่น บางกล้า ควนเนียง จะนะ สะเดา เป็นต้น ซึ่งกล่าวได้ว่ามีการกระจายตัวแทบทุกอำเภอของจังหวัดสงขลา กล่าวกันว่าส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่ค่อนข้างมีความเฉพาะเจาะจงในพื้นที่ที่ทำการปลูก หากปลูกในพื้นที่ตำบลควนลัง ส้มโอ

1

2

3

4

- ① ผลส้มโอระยะแรก
- ② ลักษณะดอก
- ③ ลักษณะใบของส้มโอ
- ④ เนื้อในส้มโอหอม

จะมีรสชาติที่หอมหวานกว่าจากแหล่งปลูกอื่น และหากเป็นส้มโอที่มาจากแหล่งปลูกดังกล่าวจะสามารถขายได้ในราคาที่ดีกว่าอีกด้วย

ลักษณะประจำพันธุ์

เนื่องจากส้มโอหอมหาดใหญ่เป็นต้นที่ได้มาจากกิ่งตอน จึงทำให้มีลำต้นไม่ชัดเจน เตี้ย ทรงพุ่มภายในค่อนข้างโปร่ง กิ่งอ่อนมีสีเขียวเข้ม มีขนอ่อนปกคลุมค่อนข้างหนาแน่น ใบ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แผ่นใบส่วนปลายและแผ่นใบเล็กส่วนโคน หรือที่เรียกว่าปีกใบ (wing) ปลายปีกเว้าเข้าหากันจนติดกับเส้นกลางใบ ทำให้ดูเหมือนแผ่นใบใหญ่และปีกใบแยกออกจากกันแต่มีเพียงเส้นกลางใบ ที่เชื่อมให้สองส่วนอยู่ติดกัน ลักษณะรูปร่างใบที่ห่อเข้าในและสีเขียวทึบของด้านหลังใบเป็นลักษณะที่สำคัญของส้มโอพันธุ์หอมหาดใหญ่

ดอกส้มโอหอมหาดใหญ่มีลักษณะดอกคล้ายกับดอกส้มโดยทั่วไป คือมีสีขาวออกดอกเป็นช่อบริเวณผิวกลีบดอกที่มีตอม น้ำมันที่มีสีเขียวขึ้นอยู่ประปรายโดยเฉพาะบริเวณโคนกลีบดอก ดอกส้มโอหอมหาดใหญ่เป็นดอกสมบูรณ์เพศ โดยหลังจากที่ดอกบานละอองเกสรจะถูกปล่อยออกมาเพื่อไปผสมกับเกสรตัวเมีย ซึ่งปลายเกสรตัวเมียจะมีของเหลวเหนียว ๆ ปกคลุมทั่วพื้นผิว ละอองเกสรตัวผู้มีความมีชีวิตถึง 100 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงที่ดอกเริ่มบาน แต่หลังจากนั้นค่าความมีชีวิตจะค่อย ๆ ลดลง

ผลของส้มโอหอมหาดใหญ่มีลักษณะที่แตกต่างจากส้มโอพันธุ์อื่นอย่างชัดเจน คือ เนื้อผล (juice sac) เป็นสีชมพูเข้มจนถึงสีแดง ไม่มีเมล็ด และมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว

① ② ลักษณะดอก
③ ลักษณะใบของส้มโอ

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกส้มโอหอมขนาดใหญ่ โดยทั่วไปพืชตระกูลส้มมักเจริญได้ดีในเขตพื้นที่ที่มีอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 13 - 37 องศาเซลเซียส แต่หากมีอุณหภูมิที่สูงกว่านี้อาจจะทำให้การออกดอกและติดผลของส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงได้

การขยายพันธุ์ส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่นิยมใช้วิธีการตอนกิ่ง วิธีการนี้จะทำให้ต้นส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่ไม่มีระบบรากแก้ว รากจะไม่หยั่งลึกแต่จะแผ่ขยายเป็นแนวกว้าง ซึ่งทำหน้าที่ในการดูดหาอาหารที่อยู่ใกล้ผิวดิน นอกจากนี้ ส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่ยังมีลักษณะอื่นที่บ่งบอกถึงการเป็นผลไม้เมืองร้อน เช่น แผ่นใบที่แผ่กว้างเพื่อรองรับแสงแดดได้เต็มที่และสามารถคายน้ำได้มาก

การออกดอกไม่ต้องการระยะพักตัวที่ยาวนานและไม่มี การผลัดใบ นอกจากนี้ ยังพบว่าการแตกใบอ่อนของส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่จะขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนและความชื้นที่ได้รับ โดยน้ำและความชื้นถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตทั้งทางด้านลำต้นและการออกดอกของส้มโอพันธุ์หอมขนาดใหญ่ สำหรับการออกดอกของส้มโอพันธุ์หอมใหญ่นั้นมีการกระจายการออกดอกเกือบทั้งปี แต่จะมีช่วงการออกดอกมากอยู่ 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเดือนเมษายน ซึ่งจะสามารถเก็บเกี่ยวได้เดือนพฤศจิกายน ถึงธันวาคม ช่วงออกดอกครั้งที่ 2 คือ เดือนธันวาคม และจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เดือนกรกฎาคม โดยปริมาณการออกดอกแต่ละครั้ง อาจจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นสำคัญ

①-④ ผลส้มโอที่เกิดโรค

การติดผลของส้มโอพันธุ์หอมหาดใหญ่ พบว่า จะให้ผลผลิตที่ไม่มีเมล็ด การพัฒนาการของผลใช้เวลาประมาณ 7 เดือน จึงสามารถเก็บเกี่ยวได้ โดยผลส้มโอหอมหาดใหญ่ที่แก่จัดจะมีการขยายขนาดอย่างเต็มที่ ผิวเปลือกผลสีเขียวอมเหลือง ปมน้ำมันนูนเด่นชัด เปลือกผลชั้นในจะนิ่มและมีลักษณะคล้ายฟองน้ำมากขึ้น ผลจะมีน้ำหนักมากขึ้นเนื่องจากมีน้ำและน้ำตาลเพิ่มมากขึ้น ลักษณะเนื้อผลจะเปลี่ยนเป็นสีชมพูเข้ม ฉ่ำน้ำ รสหวานหอมเปรี้ยวเล็กน้อย และแกนผลมักกลวง ผลส้มโอพันธุ์หอมหาดใหญ่ที่แก่จัดสามารถวางไว้ในที่ร่มอากาศถ่ายเทได้สะดวกได้นานกว่า 1 เดือน โดยที่คุณภาพภายในและภายนอกผลยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมาก

โรคและแมลงศัตรูที่สำคัญ

1. แมลงวันผลไม้ หรือ แมลงวันทอง (*Bactrocera dorsalis*) หากแมลงวันทองเข้าทำลายจะทำให้ผลเน่าและร่วงหล่น พืชหนอนที่ติดมาทำให้เข้าสู่ระยะดักแด้ในดิน และจะลอกคราบเป็นแมลงวันผลไม้ตัวเต็มวัยต่อไป

การป้องกันกำจัด อาจใช้วิธีหลายอย่างควบคู่กันไป เช่น การห่อผล การใช้กับดักล่อ (methyl eugenol) หรืออาจจะใช้สารสกัดจากพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นสำหรับควบคุมแมลงวันผลไม้ เช่น สารสะเดา เป็นต้น

2. หนอนปมเปลือกส้มโอ (pummelo rind birer) เกิดจากผีเสื้อกลางคืนที่มีชื่อว่า *Prays citri* ซึ่งผีเสื้อชนิดนี้จะวางไข่ที่ผลส้มโอพันธุ์หอมหาดใหญ่ตั้งแต่เริ่มมีการติดผลใหม่ หลังจากนั้นจะฟักเป็นตัวแล้วขบไชเข้าไปทำลายเปลือกผล จนทำให้ผลเกิดรอยขรุขระ

การป้องกันกำจัด อาจใช้วิธีดูแลรักษาสวนให้สะอาด ทำการห่อผลหากต้องมีการใช้สารเคมี จำเป็นต้องใช้ด้วยความระมัดระวังทั้งนี้เนื่องจากอาจจะไปทำลายแมลงที่ช่วยในการถ่ายละอองเกสรได้

3. หนอนขอนใบส้ม (citrus leaf miner) เกิดจากหนอนผีเสื้อที่มีชื่อว่า *Phyllocnistis citrella* (Staint) ผีเสื้อจะวางไข่บนใบอ่อนของส้มโอหอมหาดใหญ่ หลังจากหนอนฟักออกเป็นตัวแล้ว

1

- ① ส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่
- ② ลักษณะใบที่เป็นโรค

2

สำหรับตลาดการจำหน่ายผลผลิตส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่นั้นยังคงค่อนข้างมีน้อย ยังมีการจำหน่ายเพียงในพื้นที่เท่านั้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตเองซึ่งอาจจะมีกรวางขายหน้าสวน หรือตลาดนัดผลผลิตเกษตรกรในพื้นที่เท่านั้น

ก็จะกัดกินส่วนผิวใบที่มีสีเขียวทั้งทางด้านหลังใบและท้องใบ จึงทำให้เห็นเป็นผ้าสีขาว แห้ง และวกรวนไปมา ซึ่งอาจจะนำไปสู่การชักนำให้เกิดโรคแคงเกอร์ได้โดยง่ายอีกด้วย

การป้องกันกำจัด ควรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการแตกยอดอ่อนพร้อมกัน ซึ่งสามารถควบคุมการระบาดของหนอนชอนใบได้โดยง่าย โดยการติดตั้งหลอด black light ด้านบนส่วนด้านล่างก็ใช้น้ำผสมกับน้ำมันใส่ในภาชนะไว้ เมื่อแมลงมาเล่นแสงไฟก็จะตกลงมาในภาชนะดังกล่าว

4. หนอนเจาะผล (fruit boring caterpillar) เกิดจากหนอนผีเสื้อที่มีชื่อว่า *Citrispestis sagittiferella* ผีเสื้อจะวางไข่ไว้บนผิวผล หลังจากนั้นไข่จะฟักแล้วเจาะเข้าไปในเปลือกแล้วเข้าไปกินเนื้อผล ทำให้ผลเน่าและร่วงหล่น

การป้องกันกำจัด ควรใช้วิธีการห่อผล ซึ่งสามารถป้องกันแมลงศัตรูอื่น ๆ ได้ด้วย หากพบว่ามีหนอนเจาะผลเข้าทำลายแล้ว ควรปลิดผลนั้นทิ้งเสียแล้วนำไปเผาทำลายให้หมด

ความต้องการของตลาด

สำหรับตลาดการจำหน่ายผลผลิตส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่นั้นยังคงค่อนข้างมีน้อย ยังมีการจำหน่ายเพียงในพื้นที่เท่านั้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตเองซึ่งอาจจะมีกรวางขายหน้าสวน หรือตลาดนัดผลผลิตเกษตรกรในพื้นที่เท่านั้น การขายในลักษณะนี้จะทำให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ยังค่อนข้างสูง ราคาจะอยู่ที่ประมาณผลละ 50 - 60 บาท และจะยิ่งขายได้ในราคาที่สูงขึ้นหากอยู่ในช่วงเทศกาล เช่น เทศกาลสารทเดือนสิบ เทศกาลตรุษจีน เป็นต้น

1

2

- ① ลักษณะผลของส้มโอหอมหัดใหญ่
- ② ลักษณะใบของส้มโอ

ที่ผ่านมาเกษตรกรบางรายขายผลผลิตแบบเหมารวมให้กับพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากเกษตรกรไม่สามารถนำผลผลิตไปขายเองได้ ซึ่งจะส่งผลให้ขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าการขายด้วยตนเอง สำหรับการตั้งราคาการจำหน่ายนั้นเกษตรกรจะเป็นผู้กำหนดราคา และผู้บริโภคจะยินดีจ่ายแพงขึ้นหากรู้ว่าผลผลิตส้มโอนั้นเป็นส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่แท้ เพราะผู้บริโภคที่ได้ลองชิมส้มโอหอมหัดใหญ่พันธุ์แท้จะนิยมและชอบในรสชาติ แต่ในปัจจุบันพบ

ว่ามีพ่อค้าคนกลางบางรายเอาเปรียบผู้บริโภค โดยการนำเอาส้มโอพันธุ์อื่นซึ่งมีคุณภาพต่ำกว่ามาหลอกลวงขายผู้บริโภคว่าเป็นส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่แท้ ทำให้ผู้บริโภคบางคนเข้าใจผิดและไม่ประทับใจในรสชาติของส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่ไปในทันทีที่ได้ลองลิ้มรส

ผลจากการกระทำดังกล่าวจึงอาจจะทำให้การผลิตส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่ไม่ได้แพร่หลายมากนักเนื่องจากความไม่เที่ยงตรงของรสชาติ และเกษตรกรในพื้นที่ไม่ได้เกิดการรวมตัวกันเพื่อการผลิตส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่อย่างจริงจังเพราะส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่ไม่ใช่พืชหลักในพื้นที่ กอปรกับในปัจจุบันยังพารามีราคาค่อนข้างสูง เกษตรกรบางรายจึงหันไปโค่นล้มต้นส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่แล้วปลูกยางพาราแทน จึงทำให้พื้นที่ปลูกส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่ลดลง แต่ทั้งนี้ยังมีเกษตรกรอีกจำนวนหนึ่งที่ยังให้ความสนใจต่อการปลูกส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่ต่อไป เนื่องจากต้องการที่จะอนุรักษ์ส้มโอพื้นเมืองพันธุ์นี้ให้คงอยู่ และยังมีหน่วยงานอีกหลายหน่วยงานที่ต้องการที่จะผลักดันให้ส้มโอพันธุ์หอมหัดใหญ่เป็นพืชที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เพื่อเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นต่อไปในอนาคต ◆

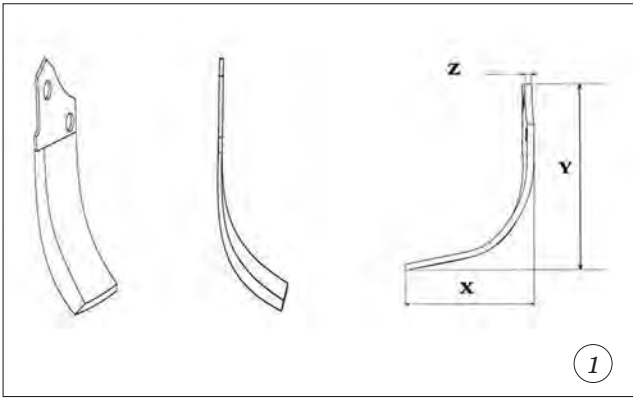

จอบหมุนพรอนดิน กำจัดวัชพืช

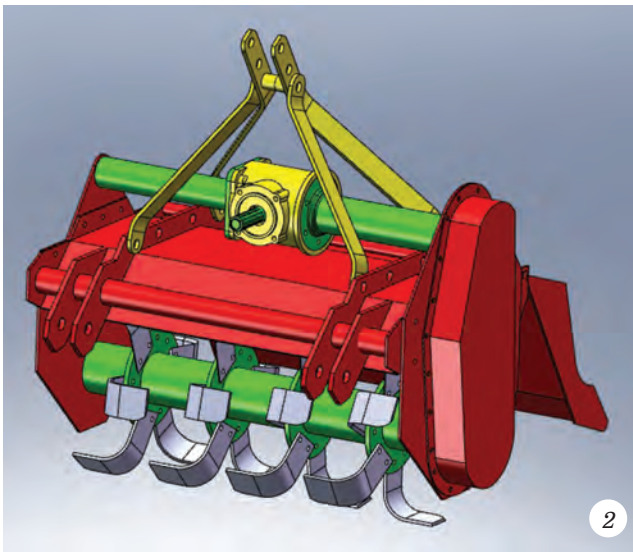
ยุทธนา เครือหาญชาญพงศ์

ปัจจุบันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายลดการใช้สารเคมีโดยมีเป้าหมายลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร 30 เปอร์เซ็นต์ ภายในระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2550 - 2554) เพื่อลดปัญหาความเป็นพิษต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีการนำเข้าสารกำจัดวัชพืชจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่า ในปี 2537 มีการนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศ 9,543 ตัน ของสารออกฤทธิ์ เป็นมูลค่า 1,700 ล้านบาท และเพิ่มขึ้น 7 เท่า ในปี 2550 ที่มีการนำเข้า 79,239 ตันของสารออกฤทธิ์ เป็นมูลค่า 8,914 ล้านบาท

1

2

3

- ① ใบมีดของจอบหมุน
- ② ต้นแบบจอบหมุนติดพ่วงรถแทรกเตอร์ 24 แรงม้า
- ③ อ้อยในแปลง

ในปัจจุบันมีสารเคมีที่ใช้กำจัดวัชพืชในอ้อยอยู่ในปริมาณค่อนข้างมาก เนื่องจากพื้นที่ปลูกอ้อยรวมทั้งประเทศ 6.59 ล้านไร่ ผลผลิต 73.50 ล้านตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2554) และอ้อยเป็นพืชที่ต้องมีการควบคุมและกำจัดวัชพืชด้วยการใช้สารเคมีหลายครั้งต่อฤดูปลูก โดยเฉพาะในอ้อยที่ปลูกใหม่ มีการใช้สารเคมี 3 - 4 ครั้งต่อฤดูปลูก จากข้อมูลข้างต้นถ้าหากมีการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้กำจัดวัชพืชสำหรับอ้อยจะทำให้สามารถลดการใช้สารเคมีซึ่งส่งผลให้ลดการใช้สารเคมีในภาพรวมของประเทศได้มากขึ้นด้วย

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาอุปกรณ์กำจัดวัชพืชด้วยแรงกลแบบต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่สามารถทดแทนการใช้สารเคมีได้ตามเป้าหมาย เพราะอุปกรณ์กำจัดวัชพืชด้วยแรงกลแบบต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัด เช่น อุปกรณ์กำจัดวัชพืชแบบติดพ่วงท้ายรถไถเดินตามไม่สามารถทำงานในดินแข็งได้ เนื่องจากมีแรงฉุดลากต่ำ อุปกรณ์

ติดท้ายรถแทรกเตอร์ขนาดใหญ่ สามารถใช้งานได้ในอ้อยอายุ 1 - 3 เดือน ที่มีลำต้นเตี้ยเท่านั้นไม่สามารถทำงานในแปลงที่อ้อยสูงกว่าที่รถแทรกเตอร์ได้

ดังนั้น ในการออกแบบจอบหมุนสำหรับต่อพ่วงรถแทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า ที่สามารถวิ่งเข้าไปทำงานในร่องอ้อยได้ จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการใช้งานของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยได้ใช้ในการกำจัดวัชพืชได้ ตามความเหมาะสม

จอบหมุนสำหรับต่อพ่วงกับรถแทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า ถูกออกแบบให้จอบหมุนอยู่บนแกนกลางของรถแทรกเตอร์ มีหน้ากว้างในการทำงาน 80 เซนติเมตร พ่วงต่อกับรถแทรกเตอร์แบบพ่วง 3 จุด ใช้ชุดเกียร์ทดรับส่งกำลังจากเพลลาอำนาจกำลังขนาด 40 แรงม้า อัตราทด 1.46 : 1 ส่งกำลังผ่านไปยังห้องโซ่ที่มีอัตราทด 1.1 : 1 เพื่อให้มีความเร็วรอบของเพลลาจอบหมุนที่ 336 รอบต่อนาที

ใบจอบหมุนเป็นใบจอบหมุนชนิด tine แบบ L- C มีขนาด (x, y, z) เป็น 120 185 7 มิลลิเมตร เรียงใบมีดเป็นแบบเกลียว (แต่ละใบวางระยะห่างกัน 15 องศา) จำนวนใบ 4 ชุด ชุดละ 6 ใบ รวมใบมีดจอบหมุน 24 ใบ ที่ด้านข้างซ้ายขวา ของจอบหมุนจะติดจานกลมที่มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 14 นิ้ว เพื่อช่วยในการสับใบอ้อยก่อนผ่านเข้าไปยังจอบหมุน ต้นแบบจอบหมุนสับกลบใบอ้อยสำหรับรถแทรกเตอร์ 24 แรงม้า

④ จอบหมุนกำจัดวัชพืช
ในแปลงอ้อย

นำจอบหมุนต้นแบบมาทดสอบในแปลงของเกษตรกรที่จังหวัดกาญจนบุรี การทดสอบใช้รถแทรกเตอร์คูโบต้า L 2420 ที่เกียร์รถแทรกเตอร์ low 3 ที่ความเร็วรอบเพลลาอำนาจกำลัง 540 รอบต่อนาที ความเร็วรอบของรถแทรกเตอร์ที่ 2,500 รอบต่อนาที สำหรับจอบหมุนติดพ่วงรถแทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า สามารถทำงานในระหว่างแถวของอ้อยได้ สามารถใช้กำจัดวัชพืชได้เป็นอย่างดี เมื่อนำมาทดสอบสับกลบใบอ้อยก็สามารถสับกลบใบอ้อยได้ ผลการทดสอบจอบหมุนพรวนดินกำจัดวัชพืชแสดงในตาราง

ผลการทดสอบจอบหมุนกำจัดวัชพืช ติดพ่วงรถแทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า

รายการ	
สภาพแปลงทดสอบ	
- ขนาดแปลง (กว้าง x ยาว) (เมตร)	6.5 x 200
- ความชื้นดิน (มาตรฐานแห้ง) (%)	12.56
- น้ำหนักวัชพืชก่อนการสับกลบ (กิโลกรัม/ไร่)	780
ผลการทดสอบ	
- ความเร็วในการเคลื่อนที่ของอุปกรณ์ (เมตร/วินาที)	0.57
- หน้ากว้างในการทำงาน (เมตร)	0.80
- ความสามารถในการทำงานทางทฤษฎี (ไร่/ชั่วโมง)	2.06
- ความสามารถในการทำงานจริง (ไร่/ชั่วโมง)	1.98
- ประสิทธิภาพการทำงานเชิงพื้นที่ (%)	96.12
- อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิง (ลิตร/ไร่)	1.35
- น้ำหนักวัชพืชหลังการสับกลบ (กิโลกรัม/ไร่)	19.04
- ประสิทธิภาพในการกำจัดวัชพืช (%)	97.55

จากตาราง พบว่า จอบหมุนเมื่อติดพ่วงกับรถแทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า มีความสามารถในการทำงาน 2.05 ไร่ต่อชั่วโมง มีประสิทธิภาพในการกำจัดวัชพืช 97.55% ใช้ น้ำมันเชื้อเพลิงเพียง 1.34 ลิตรต่อไร่

สำหรับการทดสอบการสับกลบใบอ้อย ทดสอบที่จังหวัดกาญจนบุรี การทดสอบใช้รถแทรกเตอร์คูโบต้า L 2420 ที่เกียร์รถแทรกเตอร์ low 3 ที่ความเร็วรอบเพลลาอำนาจกำลัง 540 รอบต่อนาที ความเร็วรอบของรถแทรกเตอร์ที่ 2,500 รอบต่อนาที

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาอุปกรณ์กำจัดวัชพืชด้วยแรงกลแบบต่างๆ แต่ก็ยังไม่สามารถทดแทนการใช้สารเคมีได้ตามเป้าหมาย เพราะอุปกรณ์กำจัดวัชพืชด้วยแรงกลแบบต่างๆ ยังมีข้อจำกัด

จอบหมุนติดพ่วงรถแทรกเตอร์
24 แรงม้า พรวนดินสับกลบใบอ้อย

**ผลการทดสอบจอบหมุนสับกลบใบอ้อยติดพ่วงรถ
แทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า**

รายการ	
สภาพแปลงทดสอบ	
- ขนาดแปลง (กว้างxยาว) (เมตร)	6.5 x 200
- ความชื้นดิน (มาตรฐานแห้ง) (%)	11.47
- ความยาวใบอ้อยก่อนการสับ (เซนติเมตร)	21.5
- น้ำหนักใบอ้อยต่อพื้นที่ (กิโลกรัม/ไร่)	480
- ความหนาของใบอ้อย (เซนติเมตร)	7
ผลการทดสอบ	
- ความเร็วในการเคลื่อนที่ของอุปกรณ์ (เมตร/วินาที)	0.57
- หน้ากว้างในการทำงาน (เมตร)	0.80
- ความสามารถในการทำงานทางทฤษฎี (ไร่/ชั่วโมง)	2.12
- ความสามารถในการทำงานจริง (ไร่/ชั่วโมง)	1.95
- ประสิทธิภาพการทำงานเชิงพื้นที่ (%)	91.98
- อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิง (ลิตร/ไร่)	1.58
- ความยาวใบอ้อยหลังการสับ (เซนติเมตร)	11.2
- ความสามารถในการสับกลบใบอ้อย (%)	79.24

จากตารางพบว่า จอบหมุนเมื่อติดพ่วงกับรถแทรกเตอร์ขนาด 24 แรงม้า สามารถสับกลบใบอ้อยที่ความหนาของใบอ้อยที่ 7 เซนติเมตรได้ โดยมีความสามารถในการทำงาน 2.12 ไร่ต่อชั่วโมง มีอัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงที่ 1.58 ลิตรต่อไร่ มีความสามารถในการสับกลบใบอ้อย 79.24%

การใช้จอบหมุนเพื่อพรวนดินและสับใบอ้อยนั้น นอกจากจะช่วยในเรื่องลดความเสี่ยงเนื่องจากการเกิดไฟไหม้ในแปลงอ้อย ทำความเสียหายให้แก่ต่ออ้อยแล้ว การสับใบอ้อยและพรวนดินยังเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุและปริมาณอากาศให้กับดินด้วย ปัจจุบันบริษัท สยามอิมพลีเม้น จำกัด ได้นำต้นแบบจอบหมุนไปผลิตเพื่อจำหน่าย โดยใช้ชิ้นส่วนในประเทศเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นใบจอบหมุน และ หัวเกียร์ถ่ายทอดกำลังจากเพลลาอานวยกำลัง

จอบหมุนที่ออกแบบนี้มีแนวโน้มที่จะสามารถนำมาเป็นอุปกรณ์กำจัดวัชพืชได้อย่างเหมาะสม เนื่องจากมีประสิทธิภาพการกำจัดวัชพืช และความสามารถในการทำงานสูง อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงต่ำ นอกจากนี้ ยังสามารถสับกลบใบอ้อยเพื่อป้องกันไฟไหม้ใบอ้อยอีกทางหนึ่งด้วย ◆

ร้าน Q shop สินค้าดี ไม่มีปลอม

พนรัตน์ เสรีทวีกุล

เครื่องหมายรับประกันคุณภาพสินค้า เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยเฉพาะหากผลิตภัณฑ์ที่ต้องการนั้นมีราคาค่อนข้างสูง ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะไม่ใช้ความรู้สึกแต่เพียงอย่างเดียวในการตัดสินใจ เช่นเดียวกับการเลือกซื้อปัจจัยการผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นปุ๋ย วัตถุอันตราย หรือเมล็ดพันธุ์พืช สำหรับผู้ที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องในภาคการเกษตรน้อยคนที่จะรู้ว่าผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่กล่าวมานี้ มีผู้ช่วยสำคัญ ในการตัดสินใจซื้อของเกษตรกร

①-③ ลักษณะการจัดวางปัจจัยการผลิตที่ถูกต้องในร้าน Q Shop
④ นายดำรง จิระสุทัศน์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร

ผู้ช่วยสำคัญที่กล่าวถึงนี้ คือ เครื่องหมาย Q shop ซึ่งจะติดอยู่ที่ร้านค้าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่เข้าร่วมโครงการร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพกับกรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นโครงการที่กรมวิชาการเกษตรได้จัดทำขึ้นตั้งแต่ปี 2548 โดยร่วมกับสมาคมการค้าปุ๋ยและธุรกิจการเกษตรไทย สมาคมการค้าผู้ผลิตปุ๋ยไทย สมาคมคนไทยธุรกิจเกษตร สมาคมอารักขาพืชไทย สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

นายดำรง จิระสุทัศน์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ซึ่งแจ้งถึงที่มาของโครงการ ว่าร้านจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ หรือ Q Shop ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ประกอบการร้านค้าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรทั้งปุ๋ย วัตถุอันตรายและเมล็ดพันธุ์พืช ประกอบธุรกิจอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจำหน่ายเฉพาะปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ที่สำคัญถือเป็นหัวใจของการจัดทำโครงการร้าน Q shop คือ ต้องการให้เกษตรกรได้ใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาเกษตรกรมักประสบกับปัญหาปุ๋ยและวัตถุอันตรายปลอมระบาด โดยเฉพาะในช่วงฤดูการเพาะปลูกพืชจะพบปัญหาปุ๋ยและวัตถุอันตรายปลอมระบาดในหลายพื้นที่โดยเฉพาะตามหมู่บ้าน ซึ่งมักจะมีรถเร่ตระเวนออกขายปุ๋ยตามหมู่บ้าน โดยสินค้าดังกล่าวจะมี

ราคาถูกและมักจะมีของแถม เช่น รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน หม้อหุงข้าว พัดลม เป็นสิ่งจูงใจให้เกษตรกรซื้อสินค้า

สำหรับผู้ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการร้าน Q Shop คือ ต้องเป็นผู้ที่ได้ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย หรือใบอนุญาตขายปุ๋ย ใบอนุญาตขายเมล็ดพันธุ์ควบคุมและเป็นร้านค้าที่ประกอบธุรกิจปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่สำคัญคือต้องไม่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างการถูกดำเนินคดี หรือต้องคำพิพากษาของศาลในโทษจำคุก ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พระราชบัญญัติปุ๋ยและพระราชบัญญัติพันธุ์พืช ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา

.....
ที่สำคัญถือเป็นหัวใจของการจัดทำโครงการร้าน Q shop คือ ต้องการให้เกษตรกรได้ใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

นอกจากนี้ ต้องจัดให้มีผู้ควบคุมการขายหรือนักเกษตรที่ควบคุมร้านที่มีวุฒิการศึกษาในสาขาใดสาขาหนึ่ง คือ ปริญญาตรี สาขาทางการเกษตร ปริญญาตรีสาขาอื่น ๆ ที่มีประสบการณ์ขายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงทางด้านเกษตรกรรมที่มีประสบการณ์ทางการขายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรไม่น้อยกว่า 3 ปี

อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติของนักเกษตรที่ควบคุมร้านดังกล่าวได้มีการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเพื่อเป็นการเปิดกว้างให้แก่ร้านค้าที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ โดยอนุญาตให้เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ขายปัจจัยการผลิตทางการเกษตรมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี ซึ่งได้รับการรับรองจากสมาคมใดสมาคมหนึ่ง ได้แก่ สมาคมการค้าปุ๋ยและธุรกิจการเกษตรไทย สมาคมการค้าผู้ผลิตปุ๋ยไทย สมาคมคนไทยธุรกิจเกษตร สมาคมอารักขาพืชไทย สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

ปัจจุบัน มีผู้ประกอบการร้านค้าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรสมัครเข้าร่วมโครงการ ร้าน Q Shop จำนวนมาก แต่จากการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน คุณสมบัติ และเงื่อนไขของการเข้าร่วมโครงการแล้วพบว่า มีร้านค้าที่ผ่านการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และได้รับหนังสือรับรองเข้าร่วมโครงการร้าน Q Shop กับกรมวิชาการเกษตรทั้งสิ้น 381 ร้านค้า ซึ่งกรมวิชาการเกษตร ยังมีโครงการที่จะขยายร้าน Q shop ให้มีอำเภอละ 1 ร้านค้า

ก่อนจะขยายเป็นตำบลละ 1 ร้านค้า คาดว่าในปี 2556 จะมีร้านค้าเข้าร่วมโครงการร้าน Q shop จำนวนประมาณ 2,000 ร้านค้า รวมทั้งจะพัฒนาโรงงานผลิตให้ได้มาตรฐาน Q โรงงานเช่นกัน

ล่าสุดกรมวิชาการเกษตรยังมีโครงการที่จะดำเนินการร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ทำข้อตกลงในการใช้บัตรสินเชื่อเกษตรกรเพื่อซื้อสินค้าจากร้านค้าของ ธ.ก.ส. พร้อมกับเตรียมต่อยอดโครงการโรงงานปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ ทั้งโรงงานผลิตปุ๋ยและวัตถุดิบทรายทางการเกษตร รวมทั้งเมล็ดพันธุ์พืชด้วย เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจว่าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่ซื้อไปนั้นมีคุณภาพได้มาตรฐาน เพราะกรมวิชาการเกษตรจะตรวจสอบร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการอย่างเข้มข้นทั้งก่อนและหลังเข้าโครงการ

สำหรับร้านค้าที่ผ่านการพิจารณาให้เข้าร่วมโครงการร้าน Q Shop จะได้รับสิทธิประโยชน์ คือ ได้รับการแจ้งเตือนและให้คำแนะนำการตอบใบอนุญาตก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุ ได้รับการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างสินค้าเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้รับมอบป้ายสัญลักษณ์รูป Q เพื่อติดประชาสัมพันธ์ร้านค้า ซึ่งกรมวิชาการเกษตรจะประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้เกษตรกรเลือกซื้อปัจจัยการผลิตจากร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการร้าน Q Shop และหากมีการจัดงานตามสถานที่ต่างๆ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับการพิจารณาให้เข้าร่วมจัดงานเพื่อนำสินค้ามาประชาสัมพันธ์ภายในงาน รวมทั้ง ยังจะได้รับข้อมูล

ข่าวสารเอกสารทางวิชาการทั้งจากกรมวิชาการเกษตรและสมาคมที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปุ๋ย วัตถุอันตราย และพันธุ์พืชด้วย กรณีผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมโครงการ Q shop แล้วไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กรมวิชาการเกษตร กำหนดไว้ กรมวิชาการเกษตรจะยกเลิกหนังสือรับรองการเข้าร่วมโครงการและให้ผู้เข้าร่วมโครงการส่งหนังสือรับรองและป้ายสัญลักษณ์คืนกรมวิชาการเกษตรภายใน 30 วัน หรือหากเกษตรกรพบว่าร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ Q shop ร้านใดไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดและจำหน่ายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพภายในร้าน Q shop สามารถแจ้งให้เจ้าหน้าที่สารวัตรเกษตร เข้าไปดำเนินการต่อไป

ร้านค้าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพ หรือ Q shop เป็นร้านค้าที่ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาให้เกษตรกรโดยตรง แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลย หากเกษตรกรยังคงเห็นแก่สินค้าที่มีราคาถูก และผู้ขายสินค้าขาดจรรยาบรรณในการขายสินค้าให้เกษตรกร ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกฝ่ายจึงต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและให้การสนับสนุนร้านค้าที่ได้รับเครื่องหมายรับรอง Q shop ซึ่งจะทำให้ร้านค้าปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำหน่ายสินค้าไม่ได้คุณภาพและมาตรฐานหมดไปจากประเทศ

- ① ปัจจัยการผลิตในร้าน Q Shop
- ② ตัวอย่างปัจจัยการผลิต

ร้านค้าที่ต้องการเข้าร่วมโครงการ Q Shop สามารถยื่นคำขอสมัครเข้าร่วมโครงการและสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ กลุ่มสารวัตรเกษตร สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร โทรศัพท์ 0-2940-6573 สำหรับในส่วนภูมิภาคติดต่อได้ที่ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรทั้ง 8 เขต กรมวิชาการเกษตร ◆

กระเจียวเขียว GAP

ผักพื้นบ้านเพื่อการส่งออก

ประภาส ทรงหงษา

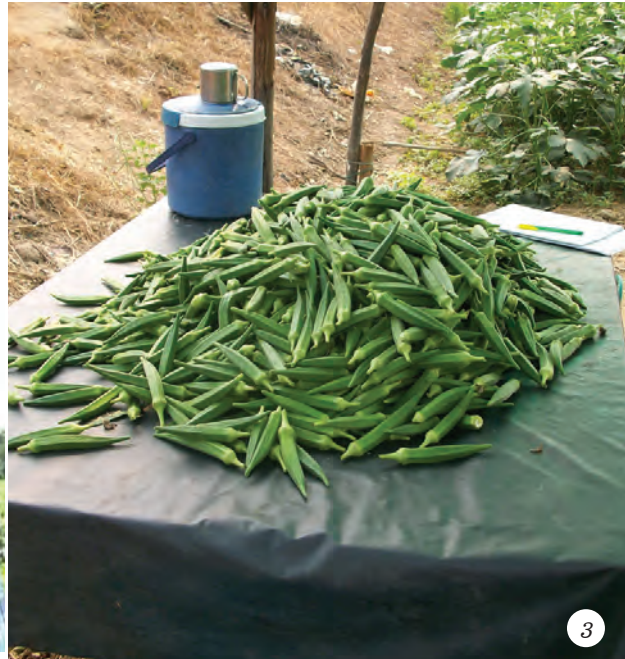
ผักในประเทศไทยที่เป็นได้ทั้งพืชผักพื้นบ้าน หาได้ง่ายและยังเป็นสมุนไพรในชนิดเดียวกันนั้นมีหลากหลายชนิด ด้วยสรรพคุณของผักที่ผู้เขียนจะนำมาบอกเล่าให้กับผู้อ่านได้ทราบนี้ สามารถป้องกันได้หลายโรค อาทิ โรคกระเพาะ ลำไส้ ช่วยในเรื่องระบบขับถ่าย ความดันโลหิต และที่สำคัญยังสามารถบำรุงสมองได้อีกด้วย โดยวิธีการที่จะนำผักที่ว่านี้ไปรับประทานยังทำได้หลายวิธี เช่น นำไปประกอบอาหารทำเป็นกับข้าว ต้มจิ้มกับน้ำพริก เป็นต้น

ในต่างประเทศนิยมบริโภคผักชนิดนี้กันมานาน เนื่องจากมองเห็นคุณค่าของพืชชนิดนี้ ไม่ว่าจะเป็นครัวเรือนในแถบแอฟริกา อินเดีย หรือญี่ปุ่น ชาวต่างชาติรู้จักพืชผักชนิดนี้ในชื่อของ “okra” สำหรับในประเทศไทยรู้จักกันในนามของ “กระเจี๊ยบเขียว” หรือ “กระเจี๊ยบมอญ” พืชพื้นบ้านธรรมดา ๆ ของไทยแต่ขณะนี้ได้ก้าวไกลไปต่างแดน

กระเจี๊ยบเขียวเป็นพืชที่มีคุณค่าทางอาหารโดยเฉพาะวิตามินซีและมีแคลเซียมสูงเมื่อเปรียบเทียบกับผักชนิดอื่น ๆ โดยมีแหล่งผลิตกระเจี๊ยบเขียวของโลกได้แก่ แถบชายฝั่งทะเลคาลีเบียน ทวีปแอฟริกา ชูแดน อียิปต์ และไนจีเรีย สำหรับประเทศในแถบเอเชีย ได้แก่ มาเลเซียและฟิลิปปินส์ ในประเทศไทยแหล่งปลูกกระเจี๊ยบเขียวส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตภาคกลาง ในจังหวัดนครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี และสุพรรณบุรี

คุณสิทธิโชค ล้อสมทรัพย์ เกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบเขียว ในอำเภอบางประมา จังหวัดสุพรรณบุรี กล่าวว่า จุดเริ่มต้นที่สนใจหันมาปลูกกระเจี๊ยบเขียวคือ สามารถส่งกระเจี๊ยบเขียวส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศไทย และอีกประการหนึ่งบริษัทผู้รับผลผลิตมีการประกันราคาให้กับเกษตรกรด้วย แน่นนอนว่าเมื่อดำเนินการปลูกไปแล้วจะทราบถึงรายได้ที่จะกลับมาสู่ครอบครัวจำนวนเท่าใด

- ① คุณสิทธิโชค ล้อสมทรัพย์
- ② นักวิชาการกำลังตรวจสอบแปลงผลิตกระเจี๊ยบ
- ③ ผลผลิตกระเจี๊ยบเขียว

①-② สภาพทั่วไปในแปลงปลูกกระเจี๊ยบเขียว

พันธุ์ของกระเจี๊ยบเขียวที่นำมาปลูก ได้รับเมล็ดพันธุ์มาจากบริษัทเอกชนให้การสนับสนุน สำหรับการปลูกกระเจี๊ยบเขียว นั้นปลูกง่าย เริ่มต้นจากการพรวนดิน จากนั้นทำเป็นหลุมระยะห่างประมาณ 1 ฟุต หยอดเมล็ดกระเจี๊ยบเขียวลงในหลุมที่เตรียมไว้ 2 - 3 เม็ด/หลุม แล้วรดน้ำ นับจากวันปลูก 40 วันจึงจะสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

จากพื้นที่ที่ดำเนินการปลูกกระเจี๊ยบเขียวในปัจจุบันเป็นดินเหนียว จึงจำเป็นต้องมีการยกร่องสวนซึ่งถ้าหากดินแฉะกระเจี๊ยบเขียวจะไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร ผลผลิตที่ได้จะมีปริมาณน้อย จากประสบการณ์ในการปลูก กระเจี๊ยบเขียวที่ดีมีคุณภาพจะมีลักษณะคือ มี 5 เหลี่ยม ไม่มีแมลงศัตรูเข้าทำลาย

หลังจากที่เก็บเกี่ยวผลผลิตเรียบร้อยแล้วจะนำไปจำหน่ายให้กับโรงงานที่ได้ทำสัญญากันเอาไว้ตั้งแต่เริ่มปลูก โดยโรงงานจะส่งเจ้าหน้าที่เข้ามารับผลผลิตในแปลงปลูก และโรงงานจะนำผลผลิตกระเจี๊ยบสดส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่น ในระหว่างการปลูกต้องมีการควบคุมการผลิตให้อยู่ในมาตรฐานการปลูกพืชตามระบบ GAP ของกรมวิชาการเกษตรในทุก ๆ ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ปุ๋ยเคมี ยากำจัดศัตรูพืช โดยนักวิชาการเกษตรของกรมวิชาการเกษตรจะเข้ามาแนะนำในการใช้สารเคมีต่าง ๆ ว่ามีสารเคมีชนิดใดที่สามารถใช้ได้และใช้ได้ปริมาณเท่าใด ในแต่ละประเทศจะมีข้อกำหนดการใช้สารเคมีที่แตกต่างกัน

จากข้อกำหนดของกรมวิชาการเกษตรในการปลูกพืชให้เป็นไปตามมาตรฐานการปลูกพืช ตามระบบ GAP นั้น ข้อสำคัญที่สุดจะมีการควบคุมการใช้ปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช รวมถึงสำรวจตรวจสอบแมลงศัตรูพืช และที่สำคัญคือ จะต้องมีการบันทึกการปฏิบัติงานโดยละเอียดในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อให้มีการตรวจสอบได้ว่ามีการฉีดยากำจัดศัตรูพืชไปเมื่อใด ใช้สารเคมีชนิดใดในแปลงบ้าง สำหรับการปลูกกระเจี๊ยบเขียวในแปลงเกษตรกรนั้นจะดำเนินการปลูกไปตามปกติเหมือนกับการปลูกพืชโดยทั่วไป นักวิชาการเกษตรจะเข้าไปตรวจสอบในเรื่องของวิชาการและการให้คำแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ในการควบคุม กำกับ ดูแล แปลงกระเจี๊ยบเขียวของคุณ สิทธิโชค ล้อสมทรัพย์ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการปลูกกระเจี๊ยบเขียวตามระบบ GAP นั้น คุณลลิตนา จันทรวงศ์ศรี นักวิชาการเกษตร ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุพรรณบุรี ได้กล่าวว่า ในความเป็นจริงกระเจี๊ยบเขียวมีการบริโภคในประเทศไทยมีจำนวนค่อนข้างน้อย กรมวิชาการเกษตรดำเนินการควบคุมมาตรฐาน GAP ของกระเจี๊ยบเขียวครั้งแรกเพื่อการส่งออก

เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูก และรู้จักกระเจี๊ยบเขียวแพร่หลายมากยิ่งขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่าคนไทยรู้จักการใช้ประโยชน์ของกระเจี๊ยบเขียวช้ากว่าชาวต่างชาติ

① คุณลลิตนา จันทรวงศ์ศรี
②-③ กระเจี๊ยบเขียวที่เก็บเกี่ยวแล้ว

ไปจำหน่ายยังต่างประเทศโดยตรง หลังจากนั้น เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกและรู้จักกระเจี๊ยบเขียวแพร่หลายมากยิ่งขึ้น อาจจะกล่าวได้ว่าคนไทยรู้จักการใช้ประโยชน์ของกระเจี๊ยบเขียวช้ากว่าชาวต่างชาติ โดยประโยชน์ที่แท้จริงของกระเจี๊ยบเขียวคือการรักษาระบบในร่างกายของคน ช่วยในการเคลื่อนกระเพาะอาหาร เป็นต้น

ราคาของกระเจี๊ยบเขียวที่เกษตรกรขายได้เป็นราคาประกันที่บริษัทส่งออกกำหนด สำหรับเกษตรกรที่อยู่ในเครือข่ายของบริษัทส่งออกเท่านั้น ทั้งนี้ บริษัทผู้ส่งออกจะลงทุนตั้งแต่การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์กระเจี๊ยบเขียว การปลูกและการดูแลรักษา

เกษตรกรที่จะดำเนินการปลูกกระเจี๊ยบเขียวเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้จะต้องผ่านการรับรองการควบคุมมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร โดยจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่กำหนดเอาไว้ เช่น แหล่งน้ำต้องสะอาด

ปราศจากสารเคมี พื้นที่ปลูกจะต้องห่างไกลจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือไม่เป็นแหล่งมลภาวะ กล่าวโดยรวมคือ แหล่งปลูกจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปลูกพืชไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงของสารเคมี จุลินทรีย์ และโลหะหนัก

สารเคมีที่จะนำมาใช้ในแปลงปลูกเกษตรกรจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้าโดยใช้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตรหรือใช้ตามคำแนะนำจากนักวิชาการเกษตรของกรมวิชาการเกษตรเท่านั้น

การขนย้ายผลผลิตจะต้องประกอบด้วยสถานที่ ภาชนะที่ใช้ ต้องมีความสะอาดไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนต่อผลิตผลทางการเกษตร นอกจากนี้ ยังต้องมีกรบันทึกข้อมูลโดยละเอียดไม่ว่าจะเป็นการบันทึกการใช้สารเคมี การสำรวจโรค แมลงศัตรูพืชในแปลงปลูก และการป้องกันกำจัด

ผลผลิตที่มีความปลอดภัยจะต้องได้รับการดูแลตามแผนควบคุมคุณภาพของการผลิตกระเจี๊ยบเขียวเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังต้องดูแลในเรื่องการปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ดังนั้น เกษตรกรจึงต้องมีการสำรวจโรคและแมลงในแปลงปลูกด้วย รวมถึงการควบคุมแหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ข้อปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว หลังจากการเก็บเกี่ยวเสร็จแล้วจะต้องมีการดูแลให้ผลผลิตนั้นสะอาด ผลผลิตที่สะอาดเกิดจากภาชนะที่นำมาใช้ต้องสะอาดและคัดเลือกผลผลิตที่ดี มีคุณภาพส่งจำหน่ายให้กับผู้บริโภค กระบวนการทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้การควบคุมมาตรฐานการผลิตพืช GAP ของกรมวิชาการเกษตรทั้งสิ้น

④ ผลผลิตเตรียมส่งสู่โรงงาน

กระเจี๊ยบเขียวที่ดีและมีคุณภาพจะต้องเลือกพันธุ์ที่ต้านทานต่อโรคแมลง ดังนั้น ในหนึ่งแหล่งปลูกจะมีการเปลี่ยนแปลงพันธุ์ในการปลูกไปเรื่อย ๆ พันธุ์ที่มีความต้านทานจะทำให้ผลผลิตที่ได้ตรงตามสายพันธุ์ที่ต้องการ และกระเจี๊ยบเขียวที่ตรงตามมาตรฐานคือ จะต้องเป็นสีเขียว ฝักมีลักษณะยาวและตรง และไม่มีอาการเข้าทำลายของแมลงศัตรูพืช

คุณลักษณะ ฝักถึงเกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบเขียวรวมถึงผู้ประกอบการที่จะนำผลผลิตกระเจี๊ยบเขียวเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศว่า สำหรับผู้ประกอบการที่จะดำเนินการส่งกระเจี๊ยบเขียวไปจำหน่ายยังต่างประเทศนั้น จะต้องปฏิบัติตามระเบียบและขั้นตอนของกรมวิชาการเกษตรเพื่อการส่งออก โดยการขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรก่อนการดำเนินการส่งออก ซึ่งโรงคัดบรรจุจะต้องได้รับการรับรองมาตรฐานในระบบ GMP ที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมวิชาการเกษตร จะต้องมีการตรวจเช็คหรือช่วยที่ดำเนินการและได้รับการรับรองแหล่งผลิตมาตรฐาน GAP ด้วยทั้งเกษตรกรและโรงคัดบรรจุจะต้องปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดของกรมวิชาการเกษตร

กระเจี๊ยบเขียวเป็นผักส่งออกที่มีความสำคัญของประเทศไทย ในต่างประเทศนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลาย ตลาดที่สำคัญในขณะนี้คือประเทศญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นนิยมบริโภคกระเจี๊ยบเขียวมาก เนื่องจากมีคุณค่าทางอาหารและมีคุณค่าทางสมุนไพรใช้ในการรักษาโรคได้

สำหรับคนไทยมีการบริโภคกระเจี๊ยบเขียวมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วเนื่องจากเป็นผักพื้นบ้านของประเทศไทยซึ่งกระเจี๊ยบเขียวปลูกง่าย และยังสามารถปลูกได้ตลอดทั้งปีและที่สำคัญมีราคาไม่แพง

การส่งออกกระเจี๊ยบเขียวส่วนใหญ่เป็นการส่งออกในรูปแบบของกระเจี๊ยบเขียวฝักสดไปยังประเทศญี่ปุ่น สำหรับตลาดรองของกระเจี๊ยบเขียว ได้แก่ ประเทศในโซนยุโรป เช่น เยอรมนี อังกฤษ ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ สำหรับตลาดกระเจี๊ยบเขียวแช่น้ำเกลือบรรจุกระป๋อง คือกลุ่มประเทศในแถบตะวันออกกลาง

- ① กระเจี๊ยบเขียวจากแปลง
- ② คุณไพศาล ไตรอุโฆษ

ในมุมมองของคุณไพศาล ไตรอุโฆษ กรรมการผู้จัดการ บริษัท ครอฟฟี่ จำกัด บอกว่าจากการลงพื้นที่เพื่อมาพบกับเกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบเขียวในในส่วนสำคัญของบริษัทฯ ได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกระเจี๊ยบเขียว โดยการใช้ระบบ Contract Farming และจะมีการควบคุม กำกับ ดูแล เกษตรกร ทุกครั้งที่ดำเนินการปลูก โดยการแบ่งเกษตรกรออกเป็นกลุ่ม ๆ และทำความเข้าใจเพื่อรับทราบถึงข้อตกลงระหว่างเกษตรกรกับบริษัท ว่าบริษัทต้องการอะไรบ้างตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ และวิธีการที่จะทำให้ผลผลิตของเกษตรกรเข้าสู่โรงงานอย่างมีคุณภาพจะต้องปฏิบัติอย่างไร

เกษตรกรที่มีความสนใจที่จะปลูกกระเจี๊ยบเขียวสามารถเข้ามาติดต่อได้โดยตรงที่โรงงานหรือติดต่อผ่านจุดรับส่งผลผลิต โดยจุดรับส่งผลผลิตจะมีการส่งผ่านข้อมูลไปยังโรงงานแจ้งความ

ต้องการของเกษตรกรผู้สนใจที่จะเข้าร่วมโครงการ ทุกครั้งที่จะให้เกษตรกรดำเนินการปลูก บริษัทจะมีการเรียกประชุม เริ่มตั้งแต่การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ สารกำจัดแมลง ฮอร์โมน ฯลฯ บริษัทจะเป็นผู้จัดหาให้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ เกษตรกรผู้ปลูกจะต้องทำสัญญาไว้กับโรงงานโดยโรงงานจะมีสัญญาให้กับเกษตรกรว่าหากเกษตรกรทำตามสัญญาจะได้รับผลตอบแทนอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในเรื่องของราคา รวมทั้งมีตลาดรองรับกับผลผลิตที่จะออกมาด้วย

ปัญหาที่ผ่านมาจากการปลูกกระเจี๊ยบเขียวคือ ในฤดูฝนกระเจี๊ยบเขียวจะเจริญเติบโตค่อนข้างช้าตรงกันข้ามกับฤดูร้อนกระเจี๊ยบเขียวจะเจริญเติบโตเร็ว แต่ต้องหมั่นคอยตรวจสอบถึงขนาดของกระเจี๊ยบเขียวอย่าให้เล็กหรือใหญ่เกินขนาดตามที่ต้องการ ขนาดที่ตลาดต้องการคือ 8 - 11 เซนติเมตร

- ① กระเจี๊ยบเขียวที่ตัดขนาดแล้ว
- ② คุณอุดมรัตน์ อยู่แสง

คุณอุดมรัตน์ อยู่แสง ผู้จัดการ บริษัท ครอฟฟ์ จำกัด ได้บอกถึงขั้นตอนก่อนส่งออก กระเจี๊ยบเขียวไปยังประเทศญี่ปุ่นว่า หลังจากกระเจี๊ยบเขียวถูกส่งมาจากแปลงของเกษตรกรเข้าสู่โรงงานแล้ว ดำเนินการชั่งน้ำหนักและนำไปคัด ตัด แต่ง โดยการคัดแยกกระเจี๊ยบเขียวที่มีคุณภาพตามมาตรฐานนำมาตัดขั้วให้มีความสวยงาม รวมถึงพิจารณาขนาด ขั้นตอนนี้จะเป็นด่านที่สำคัญด่านแรกในการคัดแยกกระเจี๊ยบเขียวเพื่อการส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ

ปัจจุบันนอกจากจะมีกระเจี๊ยบเขียวขนาด 8 - 11 เซนติเมตรแล้ว ยังมีกระเจี๊ยบเขียวขนาดเล็ก หรือเรียกว่า “กระเจี๊ยบเขียวมินิ” ซึ่งเป็นสินค้าใหม่ที่กำลังได้รับความต้องการจากผู้บริโภคเป็นอย่างมาก

หลังจากนั้นนำเข้าสู่กระบวนการล้างทำความสะอาดด้วยน้ำสะอาด 1 ครั้ง และล้างด้วยน้ำยาอีก 1 ครั้ง เพื่อกำจัดแมลงศัตรูพืชหรือสารเคมีที่ยังมีตกค้างอยู่ในกระเจี๊ยบเขียว แล้วนำไปผึ่งลมให้แห้งประมาณ 10 - 15 นาที และนำไปบรรจุถุงตาข่ายพ่นิกปากถุง และนำลงกล่องเพื่อเตรียมการส่งออกจำหน่ายระยะทางในการส่งกระเจี๊ยบเขียวจากประเทศไทยถึงประเทศญี่ปุ่น จะใช้เวลาเพียง 1 วันเท่านั้น ซึ่งผู้บริโภคในประเทศญี่ปุ่นจะได้รับ

กระเจี๊ยบเขียวที่มีความสดมากเนื่องจากใช้ระยะเวลาในการขนส่งที่สั้นมาก

กระเจี๊ยบเขียว จากประเทศไทยไม่น่าเชื่อว่าจะโกอินเตอร์ไปถึงประเทศญี่ปุ่นและอีกหลาย ๆ ประเทศได้ ซึ่งกระเจี๊ยบเขียวในความรู้สึกของผู้เขียนเป็นเพียงพืชพื้นบ้านธรรมดาที่ไม่น่าสนใจสักเท่าไร แต่ในความเป็นจริง กระเจี๊ยบเขียวเป็นพืชส่งออกที่ทำรายได้ให้กับเกษตรกรและประเทศได้เป็นจำนวนมาก ด้วยระบบการผลิตและการจำหน่ายที่เกษตรกรและบริษัทผู้ส่งออกทำงานร่วมกัน ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ประเทศคู่ค้าต้องการ

หากทั้ง 2 ส่วนนี้ทำงานสอดประสานกันไม่เฉพาะกระเจี๊ยบเขียวเท่านั้น พืชอื่น ๆ ที่จะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ให้เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว ผู้เขียนเชื่อว่าไม่เฉพาะสินค้าที่จะถูกส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศจะมีคุณภาพและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าเกษตรจากประเทศไทยแล้ว หากหันกลับมามองผู้บริโภคในประเทศไทยก็จะได้บริโภคสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยต่อสุขภาพด้วย และหากมองย้อนลึกลงไปอีกถึงเกษตรกรผู้ผลิตก็จะปลอดภัยจากการใช้สารเคมีในแปลงของเกษตรกรเองด้วย นับว่าเป็นกระบวนการที่ส่งผ่านความสำเร็จจากต้นน้ำ ไปยังกลางน้ำ และปลายน้ำจริง ๆ

ย้อนเส้นทางการกุหลาบ กับวันวาเลนไทน์

ประภาส ทรงหงษา

กุหลาบเป็นดอกไม้ที่ใครหลายคนชื่นชอบ ประกอบกับบรรยากาศของวันวาเลนไทน์คงยังไม่จางหายไปจากใจของใครอีกหลายคน ผู้เขียนจึงขอนำเรื่องราวของดอกไม้ที่มีความสวยงามและมีตำนานอันยาวนานชนิดนี้มานำเสนอ

ทราบมาว่าที่บ้านบวกเตยเป็นหมู่บ้านชาวเขา อยู่ที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ หมู่บ้านนี้ชาวบ้านมีอาชีพปลูกกุหลาบจำหน่ายเป็นส่วนใหญ่ ผู้เขียนคิดว่าน่าจะมีข้อมูลที่น่าสนใจหลายประการเกี่ยวกับกุหลาบ

1

① ป้ายบ้านบวกเตยที่ชื่อ เลื่อนหาย

② ถนนทางขึ้นบ้านบวกเตย

③ ชาติชาย ถาวรวิจิตร

④ สวนกุหลาบของชาติชาย

3

2

4

เริ่มต้นออกเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ไปตามเส้นทาง เชียงใหม่ - แม่ริม ระยะทางประมาณ 40 กิโลเมตร ถึงที่หมายคือ บ้านบวกเตย ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม ถึงแม้ว่าระยะทางเพียง 40 กิโลเมตรจากอำเภอเมือง แต่ใช้เวลาในการเดินทางเกือบ 45 นาที กว่าจะถึงที่หมาย เนื่องจากถนนหนทางค่อนข้างคดเคี้ยวและสูงชัน เนื่องจากเป็นเส้นทางขึ้นภูเขา

ก่อนถึงจุดหมาย รถที่ผู้เขียนนั่งไปมีสมาชิกร่วมเส้นทาง 4 ชีวิต แต่ละคนต่างช่วยกันดูป้ายว่าถึงจุดหมายที่ต้องการจะไปหรือยัง สุดท้ายเมื่อมองไม่เห็นป้ายจึงต้องลงไปถามชาวบ้านที่จำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรริมทาง ทราบว่าเลยจุดหมายมาแล้วประมาณ 30 เมตร สมาชิกทั้งหมดจึงย้อนกลับไป และก็ถึงบางอ้อกับป้ายไม้เก่า ๆ มีชื่อบ้านบวกเตยที่ติดอยู่ริมทาง ตัวหนังสือได้เลือนหายไปเกือบหมดสิ้นแล้ว

กุหลาบจากสวน

เมื่อถึงจุดหมายด้วยความตื่นเตนกับอากาศที่เย็นสบายในช่วงบ่ายเวลาประมาณ 14.00 น. ลมที่พัดยังเย็นสบาย ในระหว่างนั้นได้พบกับเกษตรกรรสวนกุหลาบชื่อชาติชาย ถาวรวิจิตร อายุ 19 ปี พร้อมกับผู้ร่วมงานอีก 3 คน กำลังแบ่งหน้าที่การทำงานและได้ทราบว่าแปลงกุหลาบที่เห็นอยู่นี้มีพื้นที่ประมาณ 3 ไร่ ปลูกกุหลาบทั้งหมดกว่า 8,000 ต้น กุหลาบที่ปลูกในแปลงนี้เป็นกุหลาบรุ่นแรก ปลูกมาเป็นระยะเวลา 7 ปีแล้ว

ชาติชายเล่าให้ฟังว่า ก่อนที่จะตัดสินใจปลูกกุหลาบ ก่อนหน้านั้นรุ่นคุณพ่อได้ปลูกชิงและกะหล่ำปลีมาก่อน แต่ราคาของพืชทั้ง 2 ชนิดราคาไม่ดีเท่าที่ควร จึงและกะหล่ำปลีจำหน่ายได้ราคา กิโลกรัมละ 1 - 1.50 บาทเท่านั้น ต้องตัดและนำไปจำหน่าย

ในตลาดตัวเมืองเชียงใหม่ด้วยตนเอง ทำให้มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งค่อนข้างสูง หลังจากนั้นจึงหันมาปลูกกุหลาบทดแทนพืชทั้ง 2 ชนิด ซึ่งเห็นว่าน่าจะเป็นทางเลือกให้กับอาชีพด้านการเกษตรที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

กุหลาบจากสวนของชาติชายจำหน่ายในลักษณะไม้ตัดดอก โดยดำเนินการทุกขั้นตอนด้วยตนเอง และนำไปจำหน่ายในกาดหลวง ซึ่งเป็นตลาดหนึ่งในตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่และยังส่งไปจำหน่ายยังปากคลองตลาดในกรุงเทพฯ ด้วย และบอกว่าจากการตัดและจัดส่งไปจำหน่ายด้วยตนเองจะทำให้ได้ราคาดีกว่ามีพ่อค้าคนกลางมารับที่สวน

จากประสบการณ์การส่งกุหลาบไปจำหน่ายยังตลาดทั้งที่กาดหลวง จังหวัดเชียงใหม่และที่ปากคลองตลาดที่ผ่านมา จะต้องทำการมัดกุหลาบ แล้วนำไปบรรจุลงกล่อง 1 มัดจะมีกุหลาบประมาณ 25 ดอก โดยใน 1 กล่อง จะบรรจุจำนวน 70 มัด น้ำหนักโดยประมาณ 1 กล่องจะเท่ากับ 25 กิโลกรัม

ชาติชายบอกว่า เมื่อเริ่มต้นปลูกกุหลาบต้นเล็ก ๆ จะต้องรอให้กุหลาบโตโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 - 4 เดือนจึงจะสามารถเก็บผลผลิตไปจำหน่ายได้และจะสามารถเก็บผลผลิตกุหลาบได้ประมาณ 5 ปี จึงจะล้มต้นและปลูกใหม่อีกครั้ง ถือได้ว่าเป็นการลงทุนในการปลูกครั้งเดียวและสามารถเก็บผลผลิตได้นาน

①-② ใช้ตาข่ายโพลีเอทิลีน
กุหลาบ

③-④ ใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้น

⑤-⑥ กุหลาบที่โตเต็มที่
เตรียมตัดจำหน่าย

หากมีการดูแลรักษาต้น บำรุงดิน ตลอดจนรักษาสภาพโดยทั่วไป ให้ที่ดินกุหลาบจะอยู่ได้ถึง 7 ปี

ดูแลกุหลาบ

การรดน้ำกุหลาบในสวนของชาตินั้น น้ำที่ใช้ได้มาจาก แหล่งน้ำตามธรรมชาติล้วน ๆ ซึ่งเป็นน้ำจากลำห้วยใกล้สวน โดย ใช้วิธีการให้น้ำแบบสายยางจากที่สูงไหลลงสู่ที่ต่ำ นอกจากนี้ ยังบอกอีกว่า เรื่องน้ำเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดสำหรับการปลูกกุหลาบ ในสวนของชาตินั้น เนื่องจากในฤดูแล้งจะขาดน้ำเป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าหากกุหลาบขาดน้ำจะทำให้การเจริญเติบโตเกิดการชะงักลง และจะไม่ได้ผลผลิตที่ดีเท่าที่ควร

การใส่ปุ๋ยบำรุงต้นกุหลาบใช้ปุ๋ยสูตร 16 - 16 - 16 และ 15 - 0 - 0 ทั้ง 2 สูตรใส่ให้กับต้นกุหลาบพร้อม ๆ กันโดยหาซื้อ

ได้จากร้านขายปุ๋ยในหมู่บ้าน รวมทั้งสารเคมีและยากำจัดโรคและ แมลงด้วย ซึ่งที่ผ่านมามีต้องใช้ประสบการณ์ในการพ่นยากำจัดโรค และแมลงว่า ในช่วงใดโรคและแมลงจะมีการระบาด เช่น ในช่วงที่ ใบของกุหลาบงอ หลังจากพ่นสารเคมีแล้วทำให้ปัญหาเรื่องโรคและ แมลงหมดไป หากจะให้ผลดีต้องพ่นเป็นระยะโดยจะพ่น 3 วัน/ครั้ง

โรคของกุหลาบที่พบส่วนใหญ่จะเป็นโรคใบจุด ใบเหลือง ราน้ำค้าง ส่วนแมลงที่รบกวนกุหลาบมีไม่มากนักไม่เหมือนกับโรค นอกจากปุ๋ยเคมีแล้วยังได้ซื้อปุ๋ยคอกจากฟาร์มเลี้ยงไก่ใกล้บ้านเพื่อ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน โดยซื้อในราคากระสอบละ 50 บาท

หลังจากเริ่มต้นปลูกต้องมีการสังเกตว่าดอกกุหลาบจะ ออกดอกเมื่อใด เนื่องจากจะต้องใช้ตาข่ายโพลีเอทิลีนครอบดอกกุหลาบ ตั้งแต่ดอกยังเล็ก เพื่อบังคับไม่ให้กุหลาบบาน ตาข่ายโพลีเอทิลีนจะอยู่กับ ดอกกุหลาบตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงตัดขาย และเมื่อครอบแล้วหากถึง

① กุหลาบตัดดอกพร้อมจำหน่าย

② กุหลาบที่จะนำไปจัดแจกันหรือจัดช่อ

ออกในระหว่างที่ดอกกุหลาบกำลังเจริญเติบโตจะไม่สามารถใส่กลับเหมือนเดิมได้ เนื่องจากดอกกุหลาบจะบานและจะทำให้กลีบเลี้ยงของกุหลาบหัก

ตาข่ายโพนที่จำหน่ายซื้อได้จากร้านค้าโดยทั่ว ๆ ไปกลับบ้านของชาตียายที่สั่งมาจำหน่ายให้กับชาวสวนในบริเวณใกล้เคียง ๆ ที่ผ่านมาเมื่อปลายปี 2554 เกิดอุทกภัยทำให้ตาข่ายโพนขาดตลาดไปบ้างแต่ยังหาซื้อได้ไม่ยากนักและราคาจะแพงกว่าปกติ

กุหลาบจากสวนของชาตียายที่ผ่านมาจำหน่ายโดยแยกกุหลาบเป็น 4 ขนาด ขนาดที่จำหน่ายได้ราคาดีที่สุดในขณะนี้คือ ดอกใหญ่และจะต้องมีก้านของดอกยาว 70 เซนติเมตรขึ้นไป ขนาดรองลงมาจะมีความยาวของก้าน 60 50 และ 40 เซนติเมตร ตามลำดับราคาจะลดหลั่นลงมาตามสัดส่วน สำหรับดอกที่จำหน่ายได้ราคาดีที่สุดในขณะนี้จะมีราคาประมาณ 4 – 5 บาท สำหรับสีของกุหลาบไม่มีผลต่อราคา ในสวนของชาตียาย กุหลาบที่ปลูกมีจำนวน 5 สี คือ แดงขาว ชมพู ส้ม และสีคล้ายแครอท

การตัดแต่งกิ่งกุหลาบเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก หากมีกิ่งมากเกินไปจะทำให้กุหลาบแย่งสารอาหารและจะทำให้ดอกไม่ใหญ่เท่าที่ควร ชาตียายบอกเคล็ดลับว่าเพื่อให้ดอกกุหลาบออกทันกับจำนวนที่ต้องการในวันวาเลนไทน์จะต้องมีการตัดแต่งกิ่งในเดือนธันวาคมของทุกปี เพื่อให้ทันกับเทศกาลวันวาเลนไทน์ในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งกุหลาบจะมีราคาแพงกว่าปกติในระหว่างวันที่ 12 – 14 กุมภาพันธ์ สำหรับราคาของกุหลาบจากราคาขายปกติ 4 – 5 บาท จะกลายเป็นดอกละ 15 บาททันที ราคานี้คือราคาจากสวน แต่เมื่อดอกกุหลาบจากสวนเดินทางมาถึงตลาด

ในช่วงเทศกาลดังกล่าวแล้วผู้อ่านคงคาดเดาได้ว่าจากกุหลาบดอกละ 15 บาทจะกลายเป็นเท่าใด ชาตียายพูดติดตลกว่า เทศกาลวันแห่งความรักนี้น่าจะมีระยะเวลา 1 เดือนก็จะดีไม่น้อย

ในช่วงปลายปีของทุก ๆ ปี อากาศที่นี้จะค่อนข้างหนาวเย็น ในช่วงที่ผู้เขียนไปจะอยู่ในช่วงปลายฤดูฝนแล้วอุณหภูมิยังอยู่ในระดับประมาณ 17 – 18 องศาเซลเซียส ในเวลา 14.00 น. ชาตียายบอกว่าในช่วงเช้า ๆ อุณหภูมิจะอยู่ที่ประมาณ 11 – 12 องศาเซลเซียส และถ้าในช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิจะลดต่ำกว่า 10 องศาเซลเซียส

ชาตียายได้ทิ้งท้ายไว้กับผู้เขียนไว้ว่า ปัจจุบันราคาของปุ๋ยสารเคมีกำจัดโรคและแมลง รวมไปถึงตาข่ายโพนมีราคาแพงขึ้น ในขณะที่กุหลาบราคายังคงเท่าเดิม อยากจะให้ราคาของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ลดลงเพื่อจะให้มียาได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สำหรับรายได้จากการจำหน่ายกุหลาบนับว่าได้ราคาค่อนข้างดี เนื่องจากกุหลาบจะสามารถตัดดอกจำหน่ายได้ทุก 3 วัน ตัดขายไปจนกว่าต้นกุหลาบจะไม่สามารถให้ผลผลิตได้ รายได้จากการจำหน่ายในปีที่ผ่านมาประมาณ 500,000 บาท รายได้ในจำนวนนี้ยังไม่หักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเช่น ค่าปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี ยากำจัดโรค แมลง ฯลฯ

ผู้อ่านท่านใดสนใจสวนกุหลาบของชาตียายก็สามารถแวะเข้าไปพูดคุยหรืออุดหนุนกุหลาบจากสวนได้ที่บ้านเลขที่ 32/1 หมู่ที่ 8 ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ 50180 หรือจะโทรศัพท์ไปพูดคุยกับเจ้าของสวนได้ที่เบอร์ 08-2184-5418 หรือ 08-0120-5438

① สุขใจ ผาภพร
 ②-⑤ กุหลาบที่จำหน่าย
 ในร้านอ้อยดอกไม้สด

การตัดแต่งกิ่งกุหลาบเป็นอีกหนึ่งวิธี
 ที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก
 หากมีกิ่งมากเกินไปจะทำให้กุหลาบแย่งสารอาหาร
 และจะทำให้ดอกไม้ใหญ่เท่าที่ควร

กุหลาบจากสวนสู่เมืองหลวง

หลังจากกุหลาบจากสวนเดินทางมาถึงปากคลองตลาด
 ที่นี่ไม่เฉพาะกุหลาบเท่านั้น แต่ยังมีดอกไม้อื่น ๆ หลายชนิดที่
 ค้าขายกัน เป็นตลาดดอกไม้ที่ขึ้นชื่ออีกตลาดหนึ่ง ถ้ามีใครต้องการ
 ดอกไม้ไปใช้ในงานต่าง ๆ ถ้าได้แวะมาที่นี่ก็ไม่แน่ว่าจะผิดหวัง

สุขใจ ผาภพร เจ้าของร้านดอกไม้ “อ้อย ดอกไม้สด” หนึ่งใน
 แม่ค้าขายดอกไม้ในตลาดปากคลองตลาดเล่าให้ฟังว่า ที่ร้านเปิด
 ให้บริการขายดอกไม้ตลอด 24 ชั่วโมงไม่มีวันหยุด ส่วนใหญ่ที่ร้าน
 ขายดอกไม้ในลักษณะขายส่ง ดอกไม้ที่ขายมีหลายชนิด เช่น
 กุหลาบ หน้าวัว มัม กกฮีบปต์ ฝักบัว กล้วยไม้สกุลแวนด้า ฯลฯ
 ดอกไม้แต่ละชนิดมาจากหลายแหล่ง หน้าวัวรับมาจากจังหวัด
 นครปฐมหรือจังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้กับกรุงเทพฯ สำหรับกุหลาบรับ
 มาจากจังหวัดเชียงใหม่เพียงจังหวัดเดียวเท่านั้น เนื่องจากเป็น
 แหล่งผลิตกุหลาบที่มีคุณภาพ ลักษณะดอกสวย มีความคงทนเมื่อ
 ตัดดอกแล้วสามารถใช้ประโยชน์ได้นาน

กุหลาบจากจังหวัดเชียงใหม่จะถูกส่งมาทางรถโดยบริษัท
 รับส่ง มายังบริษัทซึ่งอยู่ใกล้กับตลาดปากคลองตลาด ทำให้สะดวก
 ในการรับกุหลาบมาขายที่ร้าน ราคาของกุหลาบที่รับมาขายไม่
 แ่นนอนขึ้นหรือลงตามความต้องการของผู้บริโภค

กุหลาบที่รับมาขาย หากเป็นกุหลาบที่ตัดแล้ว 4 ขนาดจาก
 สวนของเกษตรกร 1 มัดจะมีจำนวนกุหลาบ 10 ดอก บรรจุกล่อง

1 กล่องมีประมาณ 30 กำ กุหลาบนอกเหนือจาก 4 ขนาดดังกล่าว
 เรียกว่า “กุหลาบตกเกรด” 1 มัดจะมีจำนวน 25 ดอก สำหรับ
 ราคากุหลาบ 4 ขนาดจะแตกต่างกันออกไป 10 บาท 8 บาท 6 บาท
 และ 5 บาท ตามลำดับ สำหรับกุหลาบตกเกรดราคาจะต่ำกว่านี้

กุหลาบในช่วงเวลาไหน

สุขใจบอกว่า ในช่วงเทศกาลวันวาเลนไทน์ แ่นนอนว่า
 กุหลาบจะมีราคาสูงกว่าช่วงเวลาปกติเกือบเท่าตัว ระหว่างวันที่
 11 - 13 กุมภาพันธ์ ในช่วง 3 วันนี่จะเป็นเวลาที่กุหลาบมีราคา
 แพงที่สุด ที่ผ่านมากุหลาบที่ร้านจำหน่ายแพงที่สุดถึงดอกละ 50
 บาท จากกุหลาบขนาดปกติ ช่วงวาเลนไทน์ในปีที่ผ่านมาลูกค้าส่วนใหญ่
 ใหญ่จะเป็นนักศึกษา คนทำงาน นอกจากนั้น ยังมีแม่ค้ารับไปขาย
 ปลีกบ้างแต่มีจำนวนไม่มาก

กุหลาบจากสวนในช่วงนี้จะมีราคาแพงขึ้นเป็นเท่าตัว จาก
 ราคาดอกละ 5 บาทจะกลายเป็น 10 บาท เมื่อดอกกุหลาบเดิน

①-⑤ กุหลาบจากจีน

ทางมาถึงที่ร้าน จากราคา 10 บาทจะกลายเป็นดอกละ 20 บาท หรือสูงถึง 50 บาท หากผู้บริโภคมีความต้องการกุหลาบสูงมาก

กุหลาบจากจีน เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ร้านนำมาจำหน่าย ในบางช่วงจะมีราคาค่อนข้างแพง ดอกละ 30 บาท แต่คุณภาพดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกุหลาบในประเทศไทย สำหรับกุหลาบที่นำมาจากจีนจะมีต้นทุนในการขนส่งค่อนข้างสูง กำไรน้อย และที่สำคัญมีกุหลาบให้เลือกเพียง 1 ขนาดเท่านั้น

ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการขายดอกกุหลาบ สุขใจบอกว่า บางคนคิดว่าการขายดอกไม้ ไม่เฉพาะกุหลาบเพียงอย่างเดียว ขายได้ราคาดี แต่ในความเป็นจริง ค่าใช้จ่ายที่แพงมากกับการขายดอกไม้ ไม่ว่าจะเป็นค่าขนงานรับจ้าง ค่าขนส่ง ที่เกิดจากการขนส่งให้กับลูกค้าที่ส่งดอกไม้เป็นจำนวนมาก เป็นต้น หากมองถึงรายได้จากการขายดอกไม้ทุกชนิดในร้าน รายได้ต่อเดือนประมาณ 500,000 บาท ในจำนวนนี้ยังไม่หักค่าใช้จ่าย

ปัญหาที่ผ่านมากับการขายดอกไม้ สุขใจบอกถึงปัญหาหลัก ๆ จากประสบการณ์ที่ผ่านมาคือ ปัญหาดอกไม้เน่าระหว่าง

การขนส่งมาถึงร้าน ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ วิธีเดียวเมื่อพบปัญหาดอกไม้เน่าคือการตัดทิ้ง นั่นหมายถึง กำไรที่จะได้จะลดลงไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับดอกไม้ที่มีคุณภาพที่ดีที่สุดไปจากร้าน

สุดท้าย สุขใจ ได้บอกถึงการทำอาชีพขายดอกไม้ว่า “เป็นอาชีพที่ตัวเองรักมาก เป็นอาชีพที่ได้อยู่กับของสวย ๆ งาม ๆ ทำให้มีความสุขกับการทำงานในอาชีพนี้ ได้อยู่กับดอกไม้หลากหลายชนิด พบปะผู้คนหลากหลายอาชีพ ทำให้ไม่เครียดกับการทำงาน ถึงแม้ว่าจะเป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ แต่คิดว่าอาชีพนี้เป็นอีก 1 อาชีพที่นอกจากจะทำให้ตัวเองมีความสุขแล้ว ยังทำให้ผู้ที่มาซื้อดอกไม้ไปจากร้าน อ้อย ดอกไม้สดมีความสุขด้วย”

ใครที่จะแวะไปอุดหนุนดอกไม้จากร้าน “อ้อย ดอกไม้สด” บริเวณปากคลองตลาดก็ไม่ถือว่าผิดกติกา โทรสอบถามโดยตรงถึงสุดใจ ผাগพร ได้ที่เบอร์โทรศัพท์ 0 2623 9125 อาจจะซื้อดอกไม้ได้ในราคาพิเศษ หรืออาจจะแวะไปคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สุขใจบอกว่ายินดีต้อนรับเสมอ

นำเข้า ส่งออก กุหลาบ

สถานการณ์ตลาดไม้ดอกเมืองหนาวล่าสุดของประเทศไทย มีการนำเข้าดอกไม้สดรวมประมาณ 3.3 พันตัน มีมูลค่าประมาณ 65.75 ล้านบาท ส่งออกดอกไม้สดประมาณ 1.2 พันตัน มีมูลค่า

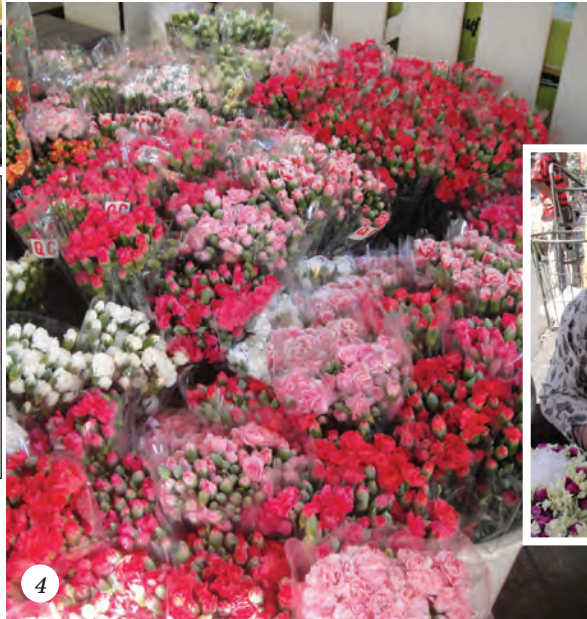
1

2

3

4

5

- ① กุหลาบตกเกรด
- ② บรรยากาศในตลาดปากคลองตลาด
- ③ กุหลาบหลากสีพร้อมจำหน่าย
- ④ ดอกคาร์เนชั่นในตลาดปากคลองตลาด
- ⑤ คุณยายร้อยพวงมาลัยดอกมะลิ
ชายริมถนน

ประมาณ 70.49 ล้านบาท โดยมีการส่งออกไม้ดอกเมืองหนาวซึ่งส่วนใหญ่เป็นกุหลาบ คาร์เนชั่นและเบญจมาศ ประมาณ 500 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 46 ล้านบาท ประเทศนำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี สิงคโปร์ ไต้หวัน และพม่า นอกจากนี้ประเทศไทยนำเข้าไม้ดอกเมืองหนาว ได้แก่ กุหลาบ คาร์เนชั่นและเบญจมาศ ประมาณ 460 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 15 ล้านบาท ส่วนใหญ่นำเข้าจากจีนและมาเลเซีย และการนำเข้าไม้ดอกเมืองหนาวของไทยยังคงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันไม้ดอกเมืองหนาวที่จำหน่ายในร้านจัดดอกไม้และร้านจำหน่ายดอกไม้ กว่า 80% เป็นดอกไม้ที่นำเข้ามาจากจีน

พื้นที่ปลูกกุหลาบในไทยลดลง

พื้นที่ปลูกกุหลาบในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง ซึ่งพื้นที่ปลูกที่ลดลงนั้นส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกกุหลาบคุณภาพบนที่สูง แถบจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ปลูกภายใต้โรงเรือนพลาสติก มีการดูแลอย่างทั่วถึง แต่เมื่อต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ประกอบกับมีการนำเข้ากุหลาบคุณภาพดีจากจีนเข้ามาซึ่งราคาต่ำกว่าของไทย ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถแข่งขันได้ จึงเลิกปลูกกุหลาบไป พื้นที่ปลูกกุหลาบเกรดรองลงมาส่วนใหญ่อยู่ที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งปลูกกุหลาบกลางแจ้งเพื่อจำหน่ายเชิงปริมาณแต่คุณภาพไม่ดีนักและราคาค่อนข้างต่ำ

①-② กุหลาบจัดช่อ

③ กุหลาบเหลืองพร้อมจำหน่าย

สำหรับตลาดของกุหลาบทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลล่าสุด มีการส่งออกกุหลาบปริมาณ 500 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 44 ล้านบาท ประเทศนำเข้ากุหลาบจากไทยที่สำคัญคือ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อิตาลี จีน เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังมีการนำเข้ากุหลาบด้วยเช่นเดียวกัน ประมาณ 315 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 12 ล้านบาท

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยมีการนำเข้ากุหลาบจากจีน ส่งผลกระทบต่อตลาดกุหลาบในประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกุหลาบคุณภาพดีจากจังหวัดเชียงใหม่ เกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบคุณภาพดีของไทย เดิมนั้นสามารถแข่งขันกับกุหลาบนำเข้าจากเนเธอร์แลนด์และประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรปได้ แต่การนำเข้ากุหลาบจากจีนทำให้เกษตรกรต้องหันไปจับกุหลาบคุณภาพรองลงมาแทน เนื่องจากกุหลาบจากจีนที่มีคุณภาพใกล้เคียงของไทยมีดอกใหญ่ ก้านยาว คุณภาพดี แต่ราคาถูกกว่า ดังนั้น การที่จะทำให้เกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบคุณภาพดีของไทยสามารถแข่งขันกับจีนได้นั้น เกษตรกรต้องแข่งขันในเรื่องการปรับปรุงสายพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการของตลาด ปรับปรุง

ประสิทธิภาพการผลิตโดยเฉพาะการลดต้นทุนการผลิตและพึ่งพาเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในด้านของราคา

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและพยากรณ์ทางการเกษตร โดย แมจโจโพลีตี้ ได้สำรวจความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบที่มีการปลูกตั้งแต่ 1,000 – 30,000 ตัน/ราย ในเขตพื้นที่หมู่บ้านบวกเตย อำเภอดำรงวิทยารัษฏี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งสิ้น 136 ราย ในระหว่างวันที่ 1 – 10 กุมภาพันธ์ 2555 ที่ผ่านมา ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับ “สถานการณ์ด้านการผลิตและการตลาด...ของเกษตรกรผู้ปลูกกุหลาบเชียงใหม่” มีข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

ปริมาณผลผลิตกุหลาบที่ออกในช่วงวันวาเลนไทน์ เมื่อเทียบกับปีที่ 2554 ที่ผ่านมา เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 64.7 บอกว่ามีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี มีปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอ และไม่เกิดโรคระบาดและไม่มีศัตรูพืชรบกวนมากเหมือนปีที่ผ่านมา สำหรับราคาของกุหลาบเมื่อต้นปีที่ผ่านมาระดับ A ราคาเฉลี่ยประมาณ 20 บาท/ดอก ระดับ B ประมาณ 16 บาท/ดอก ระดับ C ประมาณ 12 บาท/ดอก และระดับ F ประมาณ 7 บาท/ดอก

จากการสำรวจปัญหาของการปลูกกุหลาบ พบว่า อันดับที่ 1 ร้อยละ 75.0 เกษตรกรถูกกดราคาและไม่มีอำนาจในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง อันดับที่ 2 ร้อยละ 74.3 สภาพอากาศแปรปรวนยากต่อการดูแลรักษา อันดับที่ 3 ร้อยละ 72.8 ราคาของกุหลาบไม่มีความแน่นอน อันดับที่ 4 ร้อยละ 6.2 การปลูกกุหลาบมีต้นทุนสูงชัน และอันดับที่ 5 ร้อยละ 55.1 ตลาดรองรับการซื้อ - ขายกุหลาบมีขนาดเล็ก

สำหรับข้อเสนอแนะนั้น เกษตรกรต้องการให้รัฐช่วยเหลือในการลดต้นทุนการผลิต ต้องการให้มีการประกันราคากุหลาบโดยเฉพาะในช่วงนอกฤดูกาล ต้องการให้จัดตลาดรองรับซื้อ - ขายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังต้องการให้มีการจัดสรรงบประมาณเงินกู้สำหรับผู้ปลูกกุหลาบ และต้องการให้เจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้เข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกกุหลาบเพื่อเพิ่มคุณภาพของกุหลาบ

ตำนานกุหลาบและการซื้อขาย

คำว่ากุหลาบนั้น เป็นคำศัพท์มาจากภาษาฮินดี **गुलाब** อ่านว่า “กู-ลาพ” หรือคนไทยเราเรียกว่า “คุ-ลาพ” และตอนหลังจึงเรียกว่า “กุหลาบ” สำหรับในภาษาเปอร์เซีย แปลว่า สีแดง กุหลาบเป็นไม้ตัดดอกที่มีการปลูกเป็นการค้ากันอย่าง

แพร่หลายทั่วโลกมานานแล้ว กุหลาบเป็นไม้ตัดดอกที่มีการซื้อขายเป็นอันดับหนึ่งในตลาดประมูลอัลสเมียร์ ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นตลาดประมูลไม้ดอกที่ใหญ่ที่สุด ประเทศที่ปลูกกุหลาบรายใหญ่ของโลกได้แก่ อิตาลี เนเธอร์แลนด์ สเปน สหรัฐอเมริกา โคลัมเบีย เอกวาดอร์ อิสราเอล เยอรมนี เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม ฝรั่งเศส เม็กซิโก แทนซาเนีย และมาลาวี เป็นต้น

ปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกกุหลาบตัดดอกประมาณ 5,500 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ มีแหล่งปลูกที่สำคัญคือ เชียงใหม่ เชียงราย ตาก นครปฐม สมุทรสาคร ราชบุรี และกาญจนบุรี มีการขยายตัวของพื้นที่มากที่สุดในอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกกุหลาบประมาณ 3,000 ไร่ เนื่องจากอำเภอพบพระมีสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสม พื้นที่ไม่สูงชันและค่าจ้างแรงงานไม่สูงมาก การผลิตกุหลาบในประเทศไทยแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ การผลิตกุหลาบในเชิงปริมาณ และคุณภาพ

การผลิตกุหลาบเชิงปริมาณ หมายถึง การปลูกในพื้นที่ขนาดใหญ่หรือปลูกในพื้นที่ราบ ซึ่งจะให้ผลผลิตมีปริมาณมาก แต่ผลผลิตไม่ได้คุณภาพ เช่น ดอกและก้านมีขนาดเล็ก มีตำหนิจากโรคและแมลงหรือการขนส่ง อายุการปักแจกันสั้น ทำให้ราคาไม่แพง การผลิตกุหลาบในลักษณะนี้ต้องอาศัยการผลิตในปริมาณมาก เพื่อให้เกษตรกรอยู่ได้

การผลิตกุหลาบในเชิงคุณภาพ นิยมปลูกในเขตภาคเหนือ และบนที่สูง โดยปลูกกุหลาบภายใต้โรงเรือนพลาสติก ในพื้นที่จำกัด มีการจัดการการผลิตและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวที่ดี ใช้แรงงานที่ชำนาญ ทำให้กุหลาบที่ได้มีคุณภาพดีและปักแจกันได้นาน ตลาดของกุหลาบคุณภาพปานกลางถึงต่ำในปัจจุบันถึงขั้นอัมตัม เกษตรกรขายได้ราคาต่ำมาก ส่วนตลาดของกุหลาบที่มีคุณภาพสูง ผลผลิตในประเทศยังไม่เพียงพอ และขาดความต่อเนื่อง ทำให้ยังต้องนำเข้าดอกกุหลาบจากต่างประเทศ เช่น เนเธอร์แลนด์ และมาเลเซีย เป็นต้น

ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตกุหลาบคุณภาพสูงอย่างต่อเนื่อง หากแต่จะต้องผลิตในพื้นที่ที่เหมาะสม คือพื้นที่สูงมากกว่า 800 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล หากปลูกในที่ราบจะได้คุณภาพดีในช่วงฤดูหนาวเท่านั้น ดังนั้น การผลิตกุหลาบมีแนวโน้มเพิ่มพื้นที่การผลิตบนที่สูงมากขึ้น

ประเภทของกุหลาบ

กุหลาบสามารถจำแนกได้หลายแบบ เช่น จำแนกตามลักษณะการเจริญเติบโต ขนาดดอก สีดอก ความสูงต้น และจำแนกตามลักษณะของดอก เป็นต้น ในที่นี้จะจำแนกกุหลาบเฉพาะกุหลาบตัดดอกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ทางการค้าในตลาดโลก 5 ประเภท ดังนี้

กุหลาบดอกใหญ่ หรือกุหลาบก้านยาว กุหลาบประเภทนี้

เป็นกุหลาบไฮบริดที (Hybrid Tea: HT) ที่มีดอกใหญ่ แต่การดูแลรักษายาก ผลผลิตต่ำ (100 – 150 ดอก/ตารางเมตร/ปี) และอายุการปักแจกันสั้นกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกุหลาบ Floribunda มักมีก้านยาวระหว่าง 50 – 120 เซนติเมตร กุหลาบดอกใหญ่ได้รับความนิยมมากในสหรัฐอเมริกา โคลัมเบีย เอกวาดอร์ เม็กซิโก ญี่ปุ่น ชิมบับเว โมร็อกโก ฝรั่งเศส และอิตาลี พันธุ์กุหลาบดอกใหญ่ที่เป็นที่นิยมในตลาดต่างประเทศได้แก่ พันธุ์เวก้า (Vega: แดง) มาดามเดลบา (Madam Delbard) วีซ่า (Visa: แดง) โรเท โรเซ (Rote Rose: แดง) คาร์ล เรด (Carl Red: แดง) โซเนีย (Sonia: ชมพูส้ม) เฟิร์สเรด (First Red: แดง) โพรฟิตา (Prophyta: ปูนแห้ง) บิอังกา (Bianca: ขาว) โนเบลส (Noblesse: ชมพูส้ม) และแกรนด์กาลา (Grand Gala: แดง) เป็นต้น

กุหลาบดอกกลาง หรือ กุหลาบก้านขนาดกลาง เป็นกุหลาบชนิดใหม่ ซึ่งมีลักษณะระหว่างกุหลาบดอกใหญ่และเล็ก เป็นกุหลาบไฮบริดที (Hybrid Tea: HT) ให้ผลผลิตสูง (150 – 220 ดอก/ตารางเมตร/ปี) อายุการปักแจกันยาวและทนต่อการขนส่งได้ดี ความยาวก้านระหว่าง 40 – 60 เซนติเมตร แหล่งผลิตที่สำคัญได้แก่ประเทศเนเธอร์แลนด์ เยอรมนี อิตาลี อิสราเอล ชิมบับเว เคนยา พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่ พันธุ์ซาชา (Sacha: แดง) เมอร์ซิเดส (Mercedes: แดง) เกเลรียส (Gabrielle: แดงสด) คิสส์ (Kiss: ชมพู) โกลด์เอ็นทาม (Goldentime: เหลือง) ซาฟารี (Safari: ส้ม) และซุวีเนีย (Souvenir: ม่วง) เป็นต้น

กุหลาบดอกเล็ก หรือกุหลาบก้านสั้น เป็นกุหลาบที่ได้รับความนิยมปลูกและบริโภคกันมากในยุโรป โดยเฉพาะ เยอรมนี และเนเธอร์แลนด์ กุหลาบก้านสั้นนี้เป็นกุหลาบ Floribunda ที่ให้

ผลผลิตสูง (220 – 350 ดอก/ตารางเมตร/ปี) อายุการปักแจกันยาว และทนต่อการขนส่งดีกว่ากุหลาบดอกใหญ่ มักมีความยาวก้านระหว่าง 30 – 50 เซนติเมตร แหล่งผลิตกุหลาบดอกเล็กได้แก่ ประเทศ เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี อิสราเอล และเคนย่า พันธุ์ที่นิยมปลูกได้แก่พันธุ์ ฟริสโก (Frisco: เหลือง) เอสกิโม (Escimo: ขาว) โมเทรีย (Motrea: แดง) เซอไพร์ซ (Surprise: ชมพู) และ แลมบาด้า (Lambada: แสด) เป็นต้น

กุหลาบดอกช่อ (Spray roses) เป็นกุหลาบชนิดใหม่ ให้ผลผลิตต่อพื้นที่ต่ำ (120 – 160 ดอก/ตารางเมตร/ปี) ความยาวก้านระหว่าง 40 – 70 เซนติเมตร มักมี 4 – 5 ดอกในหนึ่งช่อ และยังมีตลาดจำกัดอยู่ เช่น พันธุ์เอวีลีน (Evelien: ชมพู) เดียดิม (Diadeem: ชมพู) และ นิกิต้า (Nikita: แดง) เป็นต้น

กุหลาบหนู (Miniature) มีขนาดเล็กหรือแคระโดยธรรมชาติ ความสูงของทรงพุ่มไม่เกิน 1 ฟุต ให้ผลผลิตสูง 450 – 550 ดอก/ตารางเมตร/ปี มีความยาวก้านดอกระหว่าง 20 – 30 เซนติเมตร ยังมีตลาดจำกัดอยู่ ยกเว้นในประเทศญี่ปุ่น แอฟริกาใต้ และอิตาลี

การคัดเลือกพันธุ์กุหลาบในปัจจุบันจะคำนึงถึงประโยชน์และความคุ้มค่าที่ผู้บริโภคจะได้รับมากกว่าการที่ดอกสวยสะดุดตา แต่เมื่อซื้อไปก็ให้ยวทันที ดังนั้น การคัดเลือกพันธุ์กุหลาบใน

ปัจจุบันมักมีข้อพิจารณา ดังนี้

1. มีผลผลิตสูง ปัจจุบันกุหลาบดอกเล็กให้ผลผลิตสูงถึง 300 ดอก/ตารางเมตร/ปี
2. อายุการปักแจกันนาน พันธุ์กุหลาบในสมัยทศวรรษที่แล้วจะบานได้เพียง 5 – 6 วัน ปัจจุบันกุหลาบพันธุ์ใหม่ ๆ สามารถบานได้ถึง 16 วัน
3. สามารถดูน้ำได้ดี
4. ไม่มีหนามหรือหนามน้อยเพื่อความสะดวกในการจัดการ
5. สีสีแดงยังคงครองตลาดอยู่ รองลงมาคือสีชมพู สีอ่อน เย็นตา และสองสีในดอกเดียวกัน
6. กลิ่น เป็นที่เสียดายที่กุหลาบกลิ่นหอมมักไม่ทน แต่มีการผสมพันธุ์กุหลาบตัดดอกกลิ่นหอมบ้างสำหรับตลาดท้องถิ่น
7. มีความต้านทานโรค และทนความเสียหายจากการจัดการสูง

กุหลาบ สามารถขยายพันธุ์ได้หลายวิธี เช่น การตัดชำ การตอน การติดตา และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพื่อให้ได้ต้นกุหลาบที่มีระบบรากที่แข็งแรง และให้ผลผลิตสูง เกษตรกรมักนิยมกุหลาบพันธุ์ดีที่ติดตาบนตอกกุหลาบป่า

สภาพที่เหมาะสมในการปลูก

พื้นที่ปลูก ควรปลูกในที่ที่ระบายน้ำได้ดี มีความเป็นกรดเล็กน้อย pH ประมาณ 6 – 6.5 และได้รับแสงสว่างอย่างน้อย 6 ชั่วโมง อุณหภูมิที่เหมาะสมในการเจริญเติบโตของกุหลาบคือ ในเวลากลางคืน 15 – 18 องศาเซลเซียส และในเวลากลางวัน 20 – 25 องศาเซลเซียส ซึ่งเป็นช่วงอุณหภูมิที่จะทำให้ได้ดอกที่มีคุณภาพดีและให้ผลผลิตสูง หากอุณหภูมิสูงกว่า 15 องศาเซลเซียส การเจริญเติบโตและการออกดอกจะช้า อุณหภูมิสูงสุดจะไม่เกิน 28 องศาเซลเซียส ควนให้มีความชื้นในอากาศสูงเพื่อชลอการคายน้ำและความชื้น ความชื้นสัมพัทธ์ที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของกุหลาบคือร้อยละ 70 – 80 แสง กุหลาบจะให้ผลผลิตสูง และดอกมีคุณภาพดี ถ้าความเข้มของแสงมากและช่วงวันยาว

การให้น้ำแบบระบบน้ำหยดหรือใช้หัวพ่นน้ำระหว่างแถว ปลูกอัตรา 6 – 7 ลิตร/ตารางเมตร/วัน หรือ 49 วัน/ตารางเมตร/สัปดาห์ อาจให้ทุกวัน วันเว้นวัน หรือ 2 – 3 วัน/ครั้ง แล้วแต่สภาพการอุ้มน้ำของดิน อย่าน้ำให้ดินแฉะตลอดเวลา ควรให้ดินมีโอภาสระบายน้ำ และมีอากาศเข้าไปแทนที่บ้าง ดังนั้น ใน 1 สัปดาห์ หากปลูกในโรงเรือนจะต้องให้น้ำประมาณ 78,400 ลิตร หรือ 78.4 คิวบิกเมตร/ไร่ น้ำที่ใช้ควรมีคุณภาพดี มี pH 5.8 – 6.5

ให้ปุ๋ยก่อนปลูก

ปุ๋ยก่อนปลูกคือปุ๋ยที่ผสมกับเครื่องปลูกก่อนการปลูกพืช ซึ่งให้ประโยชน์ 2 ประการคือ ให้ธาตุอาหารที่พืชต้องการอย่างเพียงพอตั้งแต่เริ่มปลูก และให้ธาตุอาหารบางชนิดในปริมาณมาก และเพียงพอสำหรับการปลูกพืชตลอดฤดู ซึ่งทำให้สามารถงดหรือลดการให้ปุ๋ยนั้น ๆ ได้

ในระหว่างการปลูกพืช การให้ธาตุอาหารทุกชนิดแก่พืชในขณะที่ปลูก ทำได้ลำบากเนื่องจากมีถึง 14 ธาตุ ธาตุบางชนิดจะมีอยู่ในดินอยู่แล้ว บางชนิดต้องให้เพิ่มเติม หากเป็นไปได้ควรส่งดินไปตรวจเพื่อรับคำแนะนำว่าควรปรับปรุงดินได้อย่างไร ซึ่งตัวอย่างสามารถส่งไปตรวจที่สำนักวิจัยพัฒนาปัจจัยการผลิตทางการเกษตร กรมวิชาการเกษตร

ให้ปุ๋ยระหว่างปลูก

การให้ปุ๋ยระหว่างปลูกพืช เนื่องจากธาตุอาหารส่วนใหญ่จะมีอยู่ในดินแล้วเมื่อปลูกพืชจึงยังคงเหลือธาตุไนโตรเจนและโปแตสเซียม ซึ่งจะถูกล้างไปง่าย ดังนั้น จึงต้องให้ปุ๋ยทั้งสองในระหว่างที่พืชเจริญเติบโต ซึ่งการให้ปุ๋ยอาจทำได้โดยการให้พร้อมกับการให้น้ำ

การให้ปุ๋ยพร้อมทั้งน้ำสำหรับกุหลาบ หากให้ทุกวันจะให้อัตราความเข้มข้นของไนโตรเจน 160 มิลลิกรัม/ลิตร (ppm) และหากให้ปุ๋ยทุกสัปดาห์ควรให้อัตราความเข้มข้นของไนโตรเจน 480 มิลลิกรัม/ลิตร

สัดส่วนของไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P₂O) และโปแตสเซียม (K₂O) สำหรับกุหลาบในระยะต่าง ๆ คือ ระยะสร้างทรงพุ่ม สัดส่วน 1 : 0.58 : 0.83 ระยะให้ดอก สัดส่วน 1 : 0.5 : 0.78 และระยะตัดแต่งกิ่ง สัดส่วน 1 : 0.8 : 0.9

แต่งกิ่งกุหลาบ

การดูแลกุหลาบระยะแรกหลังปลูก เมื่อกุหลาบเริ่มแตก ควรส่งเสริมให้มีการเจริญเติบโตทางใบ เพื่อการสะสมอาหาร และสร้างกิ่งกระโดง เพื่อให้ได้ดอกที่มีขนาดใหญ่ และก้านยาว ซึ่งทำได้ด้วยการเด็ดยอดเป็นระยะเวลาประมาณ 2 – 3 เดือน โดยเด็ดส่วนเหนือใบสมบูรณ์ (5 ใบย่อย) ใบที่สองจากยอด เมื่อดอกมีขนาดเท่าเมล็ดถั่วลิสงแล้ว จากนั้น กิ่งกระโดงจะเริ่มแทงออก ซึ่งกิ่งกระโดงนี้จะเป็นโครงสร้างหลักให้ต้นกุหลาบที่ให้ออกดอกมีคุณภาพดี

การตัดแต่งกิ่งกุหลาบสามารถทำได้หลายวิธี แต่จะวิธีจะใช้หลักการที่คล้ายกัน คือ ตัดแต่งเพื่อให้ได้กิ่งที่สมบูรณ์เพื่อการตัดดอก และเพื่อให้ได้กิ่งกระโดงมากขึ้น และจะรักษาใบไว้กับต้นให้มากที่สุด เพื่อให้ได้กิ่งที่สมบูรณ์ที่สุด ควรรักษาให้พุ่มกุหลาบโปร่งและไม่สูงมากเกินไป เพื่อสะดวกต่อการดูแลรักษาและแสงที่กระทบโคนต้นกุหลาบจะช่วยกระตุ้นให้เกิดกิ่งกระโดงอีกด้วย การตัดแต่งกิ่งที่นิยมในปัจจุบันได้แก่ การตัดแต่งกิ่งแบบตัดสูงและต่ำ การตัดแต่งกิ่งดังกล่าวมีวิธีการตัดคือ ตัดให้มีความสูงและต่ำจากจุดกำเนิดของกิ่งสุดท้าย เป็นการตัดแต่งกิ่งเพื่อให้มีการผลิตดอกสม่ำเสมอทั้งปี

โรคกุหลาบ

กุหลาบเป็นไม้ตัดดอกชนิดหนึ่งที่มีหลายโรคสามารถทำลายผลผลิตได้ ดังนั้น การป้องกันและกำจัดศัตรูกุหลาบให้มีประสิทธิภาพ ผู้ปลูกควรทราบลักษณะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและวงจรชีวิตของศัตรูนั้น ๆ รวมทั้ง การป้องกันกำจัดและการใช้สารเคมีให้มีประสิทธิภาพเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อตัวเกษตรกรเอง รวมถึงผู้อื่นด้วย ควรหมั่นตรวจแปลงและสังเกตต้นกุหลาบทุกวัน จะช่วยให้พบโรคหรือแมลงในระยะเริ่มแรก ทำให้สามารถป้องกันกำจัดได้ง่าย ในการฉีดพ่นสารเคมีควรใช้สารเคมีชนิดเดียวกันติดต่อกันอย่างน้อย 2 – 3 ครั้ง เพื่อให้สารนั้น ๆ แสดงประสิทธิภาพอย่างเต็มที่ จากนั้น ควรสลับเปลี่ยนกลุ่มของสารเคมีเพื่อลดการดื้อยา โรคกุหลาบที่สำคัญ ๆ คือ โรคราน้ำค้าง โรคราแป้ง โรคใบจุดสีดำ โรคราสีเทา โรคกิ่งแห้งตาย

กุหลาบวาเลนไทน์

วันที่ 14 กุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นวันวาเลนไทน์ หรือที่เรารู้จักกันคือวันแห่งความรัก ถึงแม้ว่าวันนี้จะไม่ใช่วันสำคัญของพวกเราชาวพุทธ แต่วันนี้ได้เข้ามามีอิทธิพลเป็นอย่างมากในสังคมไทยปัจจุบัน

ในช่วงวันวาเลนไทน์ในแต่ละปี กุหลาบน่าจะเป็ดอกไม้ที่ได้รับความนิยมจากหนุ่มสาวมากที่สุด ด้วยเหตุที่ว่าเป็นดอกไม้สัญลักษณ์แห่งความรัก นอกจากนั้น สีของกุหลาบยังสามารถบ่งบอกถึงความรักที่มีความหมายแตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นความรักของหนุ่มสาว ความรักของเพื่อน ความรักที่บริสุทธิ์ เป็นต้น

ความหมายจากสีกุหลาบ

- กุหลาบสีแดง หมายถึงความรัก ความปรารถนา เป็นสิ่งนำโชคมาให้แก่หญิงหรือชายที่ได้รับ
- กุหลาบสีชมพู หมายถึง ความรักที่มีความสุขอย่างสมบูรณ์
- กุหลาบสีขาว หมายถึง ความมีเสน่ห์ ความบริสุทธิ์ มิตรภาพ และความสงบเงียบ นำโชคให้แก่ผู้รับเช่นเดียวกับกุหลาบแดง

- กุหลาบสีเหลือง หมายถึง มิตรภาพ เราเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน
- กุหลาบสีแดงกับสีขาวในช่อเดียวกัน หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- กุหลาบสีส้ม หมายถึง ฉันรักเธอเหมือนเดิม
- กุหลาบสีส้มกับสีเหลืองในช่อเดียวกัน หมายถึง ระลึกถึงด้วยความเสนาหา
- กุหลาบสีแดงเข้มเหมือนไวน์แดง หมายถึง เธอช่างมีเสน่ห์ งดงาม
- กุหลาบตูมสีแดง หมายถึง ฉันเริ่มรักเธอแล้ว
- กุหลาบบานสีแดง หมายถึง ฉันรักเธอเข้าแล้ว
- กุหลาบสีม่วง หมายถึง รักแรกพบ
- กุหลาบสีฟ้า หมายถึง ความจริงใจและความชื่นชม
- กุหลาบตูมสีขาว หมายถึง เธอช่างไร้เดียงสา น่าทะนุถนอม ฉันรักเธอ
- กุหลาบสีชมพู หมายถึง ความงามที่เป็นอมตะ
- กุหลาบสีดำ หมายถึง ความเศร้าโศก หรือ ความตาย

จากเรื่องราวของกุหลาบที่ผู้เขียนนำมาฝากผู้อ่าน เริ่มต้นตั้งแต่การย้อนรอยของกุหลาบจากแหล่งปลูก การส่งออกจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ การดูแลรักษา มาจนถึงวันวาเลนไทน์ จะเห็นว่า กุหลาบจะเป็นดอกไม้ที่สวยงามและเป็นดอกไม้ที่หลาย ๆ คนชื่นชอบ เมื่อหันหลังกลับไปมองเส้นทางของกุหลาบที่

ผู้เขียนนำมาฝากนั้น กุหลาบผ่านเส้นทางของการผลิตมาอย่างยากลำบากกว่าจะมาเป็นดอกไม้ที่สวยงามในแจกัน หรือจัดอยู่ในช่ออย่างสวยงาม กับช่วงของวันวาเลนไทน์ที่มีคนไม่น้อยในประเทศไทยให้ความสนใจกับวันนี้

แม้วันวาเลนไทน์จะไม่ใช่วันสำคัญของประเทศไทย แต่หากมองในอีกหนึ่งแง่มุม วันนี้เป็นวันที่ผู้เขียนคิดว่าเราทุกๆ คนน่าจะมีความรักให้แก่กันและกัน ไม่ว่าจะจะเป็นความรักให้กับพ่อ แม่ พี่ น้อง เพื่อร่วมงาน ฯลฯ หากเรามีความรักให้แก่กันเชื่อว่าครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมก็จะส่งผลทำให้สังคมของเราน่าอยู่และเป็นสังคมของความรัก ส่วนที่ใหญ่ที่สุดคือ ประเทศชาติ ความรักจะทำให้ประเทศชาติรวมถึงสถานการณ์บ้านเมืองผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี เหมือนกับประโยคหนึ่งที่มีผู้กล่าวไว้ว่า “ความรักจะชนะทุกสิ่ง” นั้นน่าจะจริงหรือไม่ประการใด พวกเราทุกคนเท่านั้นที่จะเป็นผู้ตัดสิน... ♦

บรรณานุกรม

แม่ใจโพล ฉบับที่ 13 เดือนกุมภาพันธ์ 2555

สถานการณ์ไม้ดอก-ไม้ประดับ ปี 2550-2551 - สถานการณ์ไม้ดอก-ไม้ประดับ ปี 2554-2555

th.wikipedia.org/wiki/กุหลาบ

จับตา “แก่นตะวัน” พืช อาหาร และพลังงาน

มธุรส วงษ์ครุฑ

พื้นฐานหลักของการดำรงชีวิตที่มนุษย์ทุกคนต้องการ นอกจากปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค อีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน นั่นคือ การเป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งถือเป็นอีกความต้องการหลักของทุกคน ดังคำกล่าวที่ว่า “การไม่มีโรค คือ ลาภอันประเสริฐ” ย่อมสะท้อนได้ถึงหลักความจริงในเรื่องของสุขภาพที่ดี ถือเป็นสิ่งที่มีค่าอย่างยิ่ง เพราะแม้จะมีเงินทองมากมายเพียงใด แต่ถ้าสังขารไม่เอื้ออำนวย มีแต่โรคภัยไข้เจ็บมารุมเร้า แล้วเราจะแสวงหาความสุขในชีวิตได้อย่างไร

①-③ ลักษณะดอก ยอด และ ต้นของแก่นตะวัน

ผู้ที่รักสุขภาพทั้งหลายต่างมีแนวทางการปฏิบัติตนคล้ายคลึงกัน ทั้งการรับประทานอาหารให้ได้สารอาหารครบถ้วน การออกกำลังกายเป็นประจำ รวมทั้งการนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ซึ่งทุกอย่างนั้น ถ้าผู้ใดปฏิบัติได้อย่างสม่ำเสมอก็จะส่งผลดีต่อร่างกาย และในปัจจุบันนี้ พืชที่มีคุณค่าทางอาหารสูงและมีสรรพคุณในการแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ ของร่างกาย ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการรับประทาน เพื่อบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วย รวมถึงเพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกาย

จากเรื่องราวที่ได้กล่าวมาในเบื้องต้น ผู้เขียนจะนำผู้อ่านมาทำความรู้จักกับพืชชนิดหนึ่งที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาด เนื่องจากมีประโยชน์หลายประการ นอกจากคุณค่าทางโภชนาการสูง ยังมีสรรพคุณที่น่าสนใจ

พืชที่ว่านั้น คือ “แก่นตะวัน” หรือเรียกได้อีกหลายชื่อ ไม่ว่าจะเป็น “ทานตะวันหัว” หรือ “แห้วบัวตอง” มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “เยรูซาเล็ม อาร์ติโชค” (Jerusalem artichoke) บางทีก็เรียกว่า “ซันโช้ก” (Sunchoke) ชื่อเรียกทางวิทยาศาสตร์ *Helianthus tuberosus* L.

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

แก่นตะวัน เป็นพืชล้มลุกในตระกูลเดียวกับทานตะวัน แต่มีหัวคล้ายกับขิงหรือข่า มีต้นกำเนิดทางตอนใต้ของประเทศแคนาดาและทางตอนเหนือของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นภูมิประเทศ

ที่มีอากาศค่อนข้างหนาวเย็น แต่ด้วยความที่แก่นตะวันมีความทนทานต่อสภาพภูมิอากาศ จึงทำให้สามารถปลูกได้ดีในเขตร้อนอย่างประเทศไทยและประเทศอินเดีย จึงทำให้แก่นตะวันเป็นที่รู้จักในหลายภูมิภาค

ลำต้นของแก่นตะวันจะสูงประมาณ 1.5 – 2 เมตร ตามกิ่งและใบจะมีขนคล้ายหนามกระจายทั่ว ใบคล้ายต้นสาบ ส่วนดอกจะมีสีเหลืองสดใสสวยงามคล้ายกับดอกบัวตองและดอกทานตะวัน แต่จะมีขนาดเล็กกว่ามาก นอกจากนี้แก่นตะวันจะมีความพิเศษตรงที่มีหัวใต้ดิน ซึ่งเป็นแหล่งที่เก็บสะสมอาหารไว้ ตรงส่วนหัวนี้เองที่มีคุณค่าสารอาหารมากมาย จนทำให้แก่นตะวันมีชื่อเสียงเล่าขานถึงความมหัศจรรย์

วิธีปลูกแก่นตะวัน

แก่นตะวันเป็นพืชที่ปลูกได้ง่าย ชอบดินร่วนปนทรายระบายน้ำได้ดี สามารถปลูกได้ในฤดูฝนเหมือนพืชไร่ทั่วไป แต่ถ้าจะปลูกในฤดูแล้งจะต้องมีระบบน้ำชลประทานที่เพียงพอ สำหรับ

1

2

3

- ① หัวพันธุ์แก่จนตวัน
- ② หัวแก่จนตวันที่ย่ำหน่าย
- ③ แก่นตวันที่นำมาบริโภค (เนื้อจากหัว)

การปลูกแก่จนตวันมี 2 วิธีด้วยกัน วิธีแรก คือ การปลูกโดยการหยอดหัวพันธุ์ และอีกวิธีคือการปลูกจากการเพาะกล้า

ปลูกโดยการหยอดหัวพันธุ์

นำหัวพันธุ์ที่เตรียมไว้ไปคลุกยาฆ่าเชื้อรา ที่ไว้ประมาณ 30 นาที เพื่อให้ยากันเชื้อราซึมเข้าหัวพันธุ์ จากนั้นนำหัวพันธุ์ไปหยอดลงร่อง หยอดลึกประมาณ 2 ซ่อนิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างต้น 20 เซนติเมตร แล้วจึงกลบดิน รดน้ำให้ชุ่ม และต้องรดน้ำต่อไปเรื่อย ๆ จนกว่าตาพันธุ์จะเริ่มงอก จึงค่อยลดลงมาเหลือแค่วันเว้นวัน

ปลูกโดยการเพาะกล้า

นำตาพันธุ์ที่สมบูรณ์พร้อมที่จะงอก ไปแช่หรือคลุกกับปูนแดงเพื่อฆ่าเชื้อ จากนั้นนำไปเพาะในกระบะเพาะชำหรือถุงที่เตรียมไว้ และใช้แกลบเผา กลบที่หัวพันธุ์ให้มีความหนาประมาณ 1 เท่าของขนาดหัวพันธุ์ ภายในระยะเวลา 5 - 7 วัน ตาพันธุ์จะเริ่มงอก ระหว่างนั้นสามารถให้น้ำได้ตามปกติ จนต้นกล้ามีอายุ 10 - 15 วัน จึงย้ายต้นกล้าไปลงแปลงปลูก

แก่จนตวันจะเริ่มเก็บผลได้ เมื่อหัวมีอายุประมาณ 4 - 5 เดือน หัวที่ขุดได้นำไปล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำไปผึ่งลมให้แห้ง ก่อนนำไปบรรจุถุงเก็บรักษาในอุณหภูมิที่ 4 - 10 องศาเซลเซียส

เรื่องควรระวัง

การให้น้ำแก่จนตวัน เป็นเรื่องที่ต้องระวังมากเป็นพิเศษ เพราะถ้าปล่อยให้ต้นแก่จนตวันขาดน้ำในช่วงแรก ต้นจะโทรม แคระแกร็น ไม่เจริญเติบโตและตายในที่สุด ส่วนในระยะที่ปลูกใหม่ ๆ ควรให้น้ำทุกวัน จากนั้นประมาณ 2 สัปดาห์ เมื่อต้นตั้งตัวได้แล้ว การให้น้ำควรเปลี่ยนเป็นแบบวันเว้นวัน แต่ทั้งนี้เมื่อต้นโตเต็มที่แล้ว จะต้องควบคุมการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ

ควรมีการกำจัดวัชพืชอยู่เสมอ อย่าปล่อยให้ขึ้นรก ไม่แนะนำให้ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชกับต้นแก่จนตวัน เนื่องจากแก่จนตวันเป็นพืชที่มีระบบรากตื้น อาจทำให้ได้รับอันตรายจากสารเคมีบางประเภทได้ ที่สำคัญจะมีผลตกค้างไปถึงหัวแก่จนตวัน ส่วนที่เรานำมาบริโภคก็เป็นได้

ปัญหาที่มักพบในการปลูกแก่จนตวัน

โรครากเน่าโคนเน่า มีสาเหตุจากเชื้อรา จะเกิดบริเวณโคนต้นใกล้ผิวดิน โดยหัวแก่จนตวันจะเป็นจุด ก่อนจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและเน่า ส่วนใบเหลืองจะค่อย ๆ ชัด ร่วงหล่น กิ่งเริ่มแห้งและตายในที่สุด การป้องกัน ทำได้โดยหมั่นกำจัดวัชพืชบริเวณโคนต้น

① ดอกแก่นตะวัน
②-③ ใบและลักษณะการแตกยอด

ให้สะอาด และการปลูกควรเว้นระยะให้เหมาะสม ที่สำคัญคืออย่าให้น้ำขังบริเวณโคนต้นเป็นเวลานาน

เพลี้ยอ่อน ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยของเพลี้ยอ่อนจะเข้าทำลายแก่นตะวัน ด้วยการดูดน้ำเลี้ยงยอดอ่อนและใบ จะทำให้ใบหงิกงอไม่เจริญเติบโต จะพบการระบาดมากเมื่อฝนทิ้งช่วง โดยมีมดเป็นพาหนะในการแพร่กระจาย

สารพัดคุณค่าในแก่นตะวัน

ส่วนที่มีประโยชน์ที่สุดของแก่นตะวัน ซึ่งเป็นส่วนที่เราใช้ในการรับประทาน นั่นคือ “หัวแก่นตะวัน” รสชาติจะมัน ๆ คล้ายกับหัวหรือมันแกว แต่มีความกรอบเหมือนฝรั่ง โดยจะเลือกรับประทานแบบสด ๆ เหมือนผักสลัดทั่วไป หรือนำไปปรุงสุกเป็นอาหารก็ได้ หรือแม้กระทั่งนำแก่นตะวันไปตากให้แห้งแล้วนำไปอบ เป็นเป็นผง ผสมกับแป้งทำขนมเค้ก คุกกี้ จะมีกลิ่นหอม รสชาติอร่อย และมีปริมาณอินนูลินจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลดีต่อสุขภาพด้วย

ส่วนหัวของแก่นตะวัน จะมีสารอินนูลิน (Inulin) ที่เต็มไปด้วยน้ำตาลฟรุกโตสโมเลกุลยาว จึงเรียกได้ว่า แก่นตะวันเป็นพืชพรีไบโอติกที่มีเส้นใยสูงมาก หากรับประทานส่วนหัวนี้เข้าไป สารดังกล่าวจะไปช่วยในการดักจับไขมันในเส้นเลือดที่มีอยู่มากเกินไปในร่างกายของเรา ไม่ว่าจะเป็นคอเลสเตอรอล ไตรกลีเซอไรด์ ผ่านการขับถ่ายของเสีย จึงช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคหลอดเลือดและโรคหัวใจได้เป็นอย่างดี

ในผู้ที่มีภูมิคุ้มกันในร่างกายต่ำ แก่นตะวันจัดเป็นสมุนไพรที่ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันร่างกายให้ดีขึ้นได้ เพราะอินนูลินจะไปช่วยในการลดแบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรคในระบบทางเดินอาหาร เช่น โคลิฟอร์ม (Coliforms) และ อี.โคไล (E.Coli) และไปเพิ่มการทำงานของแบคทีเรียที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย คือ บีฟิโดแบคทีเรีย (Bifidobacteria) และแลคโตบาซิลลัส (Lactobacillus) ให้เจริญเติบโตได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ที่ต้องการลดความอ้วน อาจเลือกรับประทาน แก่นตะวันเพื่อให้การลดน้ำหนักเป็นไปอย่างได้ผล เพราะอินนูลินที่อยู่ในแก่นตะวันนั้น โดยกระบวนการทางธรรมชาติของมนุษย์นั้น จะไม่สามารถย่อยสารเส้นใยอินนูลินได้ ทำให้มีสารดังกล่าวตกค้างอยู่ในระบบทางเดินอาหารหลายชั่วโมง จึงทำให้ผู้ที่รับประทานเข้าไปอึดท้อง ไม่รู้สึกหิว และทานอาหารได้น้อยลงนั่นเอง

การรับประทานแก่นตะวันเป็นประจำ จะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคเบาหวานได้ เพราะแก่นตะวัน มีแคลอรีต่ำและไม่ไปเพิ่มน้ำตาลในเลือด โอกาสที่จะเป็นโรคเบาหวานจึงมีน้อยกว่าสรรพคุณด้านอื่น ๆ ของแก่นตะวันมีอีกหลายด้าน เช่น ช่วยให้การทำงานของระบบขับถ่ายเป็นไปอย่างปกติ

ลดอาการจุกเสียดแน่นท้อง รักษาอาการท้องเสีย ช่วยป้องกันมะเร็งลำไส้ ลดกลิ่นปากจากเชื้อแบคทีเรีย ป้องกันโรคมูมิแพ้ และการแพ้อาหารในเด็ก กระตุ้นการดูดซึมแร่ธาตุหลายชนิด โดยเฉพาะแคลเซียมและธาตุเหล็ก

พืชพลังงานทางเลือก

นอกจากแก่นตะวันจะเป็นพืชที่มีคุณค่าทางอาหารสูงแล้ว ยังเป็นพืชที่มีประโยชน์ในด้านของพลังงานทางเลือก โดยหากนำหัวแก่นตะวันสด 1 ตัน ไปหมักด้วยเชื้อยีสต์ จะได้แอลกอฮอล์ไปกลั่นเป็นเอทานอลที่บริสุทธิ์ 99.5% ได้มากถึง 100 ลิตร ซึ่งเมื่อเทียบกับอ้อย 1 ตัน จะให้ปริมาณเอทานอลเพียง 75 ลิตรเท่านั้น

ดังนั้น หากมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกันอย่างแพร่หลาย จะเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่มีศักยภาพเพียงพอสำหรับการผลิตพลังงานทดแทนได้

จะเห็นได้ว่า นอกจากแก่นตะวันจะเป็นพืชที่มีคุณค่าสารอาหารหลายชนิด ล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย หัวของแก่นตะวันมีมูลค่าเชิงพาณิชย์ แก่นตะวันยังสามารถนำไปพัฒนาให้เป็นพืชทางเลือกด้านพลังงานทดแทนในอนาคตได้ และแม้แต่ช่วงที่ต้นแก่นตะวันออกดอกบานสะพรั่ง สีเหลืองตระการตาสวยงามยังสามารถสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวให้กับเกษตรกรผู้ปลูกแบบเดียวกับทุ่งดอกทานตะวันหรือทุ่งดอกบัวตอง ได้อีกด้วย.. ♦

ข้อมูล :

www.phurahong.com/kantawan.htm

www.แก่นตะวัน.com

ชาบ้านแม่ข่า... มากด้วยสรรพคุณ

พรรณนีย์ วิชชาชู

ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีศูนย์วิจัยและพัฒนาชาบ้านแม่ข่าและพืชชาบ้านแม่ข่า ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนพหลโยธิน ตำบลเวียงพางคำ ก่อนถึงตัวอำเภอแม่สายเพียงเล็กน้อย ภายในศูนย์ฯ แห่งนี้ มีนิทรรศการให้ความรู้เกี่ยวกับ “ชาบ้านแม่ข่า” ด้านหลังห้องนิทรรศการ มีต้นชาบ้านแม่ข่าปลูกเรียงรายอยู่เกือบ 20 ต้น ติดกับห้องนิทรรศการมีร้าน “ภัทรพัฒน์” จำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชาบ้านแม่ข่าและพืชชาบ้านแม่ข่าอื่นด้วย

1

3

2

- ① ผลชาน้ำมัน
- ② ดอกชาน้ำมัน
- ③ เมล็ดชาน้ำมัน

ข้อมูลที่ได้รับทราบจากนิทรรศการ และจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแล มีสาระที่น่าสนใจมากที่สุดโดยเฉพาะ “สรรพคุณ” ของน้ำมัน เมล็ดชา

ใบชาที่ขงน้ำดื่ม

นิทรรศการเริ่มต้นที่คำถามว่า “ต้นชาน้ำมัน ต้นชาที่ขงน้ำดื่ม เหมือนกัน หรือต่างกันอย่างไร” คำตอบคือ ต้นชาน้ำมัน กับ ชาที่ใช้ใบมาขงน้ำดื่ม นั้น อยู่ในสกุลเดียวกันคือ *Camellia* L. แต่ต่างสายพันธุ์ กล่าวคือ ชาน้ำมัน มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Camellia oleifera* Abe, Theaceae ส่วนชาที่ขงน้ำดื่มมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Camellia sinensis*

ชาน้ำมัน มีชื่อเรียกทั่วไปว่า Oil-seed *Camellia* หรือ Tea Oil *Camellia* หรือ Lushan Snow *Camellia* พบกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติทางตอนใต้ของจีน ชอบขึ้นบริเวณป่าดงดิบ ตลิ่ง ริมน้ำ และเนินที่มีอากาศเย็น และมีระดับความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 500 - 1,300 เมตร

ต้นชาน้ำมัน เป็นไม้พุ่มสูง 5 - 10 เมตร ใบเป็นใบเดี่ยว รูปรี โคนใบแหลม ปลายแหลมมนมีติ่งเล็กน้อย ขอบใบหยักเป็นฟันเลื่อย มีเส้นแขนงใบ 6 - 8 คู่ ใบเรียงตัวสลับตามกิ่ง ดอกมีลักษณะเป็นช่อ ออกตามซอกใบ แต่ละช่อมีกลีบเลี้ยงสีเขียว 5 กลีบ ดอกจะบานเป็นรูปถ้วยสีขาว ปลายกลีบมี 5 แฉก ขอบเป็นคลื่น โคนกลีบติดกัน กลางดอกมีเกสรตัวผู้สีเหลืองจำนวนมาก ออกดอกช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน

ผลชา มีลักษณะกลม สีเขียว ขนาดเท่าผลมะนาว เมื่อผลแก่เปลือกจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลแห้ง และแตกออก ภายในเปลือกมีเมล็ดชาน้ำมันน้ำตาลเข้มถึงดำ มีขนาดและลักษณะคล้ายเมล็ดเกาลัดขนาดเล็ก เมล็ดนี้เอง เป็นส่วนที่ใช้น้ำมัน จึงนำมาหีบเป็นน้ำมัน เมล็ดชา

สรรพคุณของน้ำมันเมล็ดชา

คนไทยอาจจะเพิ่งรู้จัก ชาน้ำมัน หรือ น้ำมันเมล็ดชา แต่คนจีนรู้จักและคุ้นเคยกับประโยชน์ของน้ำมันเมล็ดชามานานกว่า 1,000 ปี จนได้ชื่อว่าเป็น “น้ำมันมะกอกแห่งโลกตะวันออก”

- ① ดอกชาน้ำมัน
- ② ดอกตูมชาน้ำมัน
- ③ น้ำมันจากเมล็ดชา

น้ำมันเมล็ดชา มีกรดไขมันอิ่มตัวต่ำ ขณะเดียวกันมีกรดไขมันไม่อิ่มตัวสูง ประกอบด้วยกรดโอเลอิก (โอเมก้า 9) 81-87% ช่วยบำรุงสมอง ระบบความจำ ป้องกันโรคสมองเสื่อม กรดไลโนเลอิก (โอเมก้า 6) 13-28% ช่วยบำรุงหัวใจ และหลอดเลือดหัวใจให้แข็งแรง และ กรดแอลฟาไลโนเลนิก (โอเมก้า 3) 1-3% ช่วยควบคุมความดันโลหิต ป้องกันการอักเสบของอวัยวะต่าง ๆ

ไขมันไม่อิ่มตัวเหล่านี้ช่วยลดโคเลสเตอรอลชนิดไม่ดี (LDL) และเพิ่มระดับโคเลสเตอรอลชนิดดี (HDL) ที่มีส่วนช่วยป้องกันโรคหลอดเลือดตีบตัน อัมพาต ความดันโลหิต เบาหวาน โรคหัวใจ น้ำมันเมล็ดชาจึงได้รับตราสัญลักษณ์ “อาหารรักษาหัวใจ” จากมูลนิธิหัวใจแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

น้ำมันเมล็ดชามีคุณสมบัติช่วยปรับให้ร่างกายดูดซับวิตามิน เอ ดี อี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีสารต้านอนุมูลอิสระ และมีจุดเกิดควันสูงกว่า 250 องศาเซลเซียส จึงเหมาะกับการนำมาปรุงอาหาร ทั้งทอด ผัด ผสมทำน้ำสลัด หรือหมักเนื้อสัตว์

นอกจากจะใช้ในการบริโภค และประกอบอาหารแล้ว น้ำมันเมล็ดชายังสามารถนำไปผลิตเป็นเครื่องสำอางใช้บำรุงเส้นผม และผิวพรรณ เช่น โลชั่นบำรุงผิว ครีมกันแดด แชมพูสระผม สบู่ หรือผสมกับน้ำมันหอมระเหย โดยเฉพาะโลชั่นที่มีส่วนผสมของน้ำมันเมล็ดชา ถ้าใช้เป็นประจำ จะพบว่าช่วยปรับสภาพผิวให้เรียบเนียนขึ้น เพิ่มความชุ่มชื้น และความยืดหยุ่น รวมถึงลดความหยابกร้าน และริ้วรอยด้วย

กากเมล็ดชา ที่ได้จากการหีบน้ำมัน จะมีสารซาโปนินส์ประมาณ 11 - 18% ของน้ำหนัก ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นสารลดแรงตึงผิว และทำให้เกิดฟอง ใช้ในการผลิตน้ำยาทำความสะอาด รวมถึงใช้เป็นสารกำจัดศัตรูพืช เช่น หอยเชอร์รี่ในนาข้าว เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดปริมาณการนำเข้ากากเมล็ดชาจากต่างประเทศด้วย

ไขมันไม่อิ่มตัวเหล่านี้ช่วยลดโคเลสเตอรอลชนิดไม่ดี (LDL) และเพิ่มระดับโคเลสเตอรอลชนิดดี (HDL) ที่มีส่วนช่วยป้องกันโรคหลอดเลือดตีบตัน อัมพาต ความดันโลหิต เบาหวาน โรคหัวใจ

สมเด็จพระเทพฯ กับชาน้ำมัน

จากนิทรรศการของศูนย์วิจัยและพัฒนาชาน้ำมันและพืชน้ำมัน ที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้รวบรวมความเป็นมาของศูนย์ฯ ซึ่งน่าจะเป็นที่มาของการปลูกชาน้ำมันในประเทศไทยด้วย โดยสรุปดังนี้

ตุลาคม 2546 รศ.ดร. นลินี นิลอุบล แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้นำความกราบบังคมทูลสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ถึงประโยชน์ของผลิตภัณฑ์จากเมล็ดชาสายพันธุ์ *Camellia Oleifera* ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2547 ทรงนำน้ำมันเมล็ดชาที่ ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล ทูลเกล้าฯ ถวาย ไปทรงประกอบอาหาร และมีรับสั่งว่า “เป็นน้ำมันที่ดีมาก” หลังจากนั้นได้พระราชทานพระราชดำริให้สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ดำเนินการ

ผลิตภัณฑ์จากน้ำมันเมล็ดชา

เดือนพฤศจิกายน 2547 มูลนิธิชัยพัฒนา รับเมล็ดพันธุ์ และต้นอ่อนชาน้ำมันจากสถาบันพฤกษศาสตร์ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มาทดลองปลูกที่อำเภอหางดง และที่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ที่อำเภอสีคิ้ว จังหวัด นครราชสีมา

เดือนตุลาคม 2548 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชานุมัติแต่งตั้ง ม.ร.ว. ดิศนัดดา ดิศกุล เลขาธิการมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ให้เป็นผู้อำนวยการ “โครงการศึกษาและพัฒนาการปลูกชาน้ำมัน” ของมูลนิธิชัยพัฒนา จากนั้นในเดือนธันวาคม 2548 มูลนิธิชัยพัฒนาได้รับต้นกล้าชาน้ำมันจาก มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 200,000 ต้น เมล็ดพันธุ์ 200 กิโลกรัม และจากมณฑลกว๋างสี 40,000 ต้น เมล็ดพันธุ์ 3,500 กิโลกรัม เพื่อนำมาปลูกในพื้นที่โครงการพัฒนา ดอยตุง ที่บ้านปูนะ และบ้านปางมะหัน จังหวัดเชียงราย พื้นที่ ปลูกรวมประมาณ 4,000 ไร่

ระหว่างปี 2549 - 2552 คณะกรรมการและนักวิชาการ ได้ศึกษา ค้นคว้าวิจัย และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกชาน้ำมันในประเทศไทย วิธีการสกัดน้ำมันเมล็ดชา และผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากการผลิตน้ำมันเมล็ดชา พร้อมศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับพืชน้ำมัน ประเภทอื่น ๆ เช่น ผักน้ำมัน พักทอง มะรุมอินเดีย และมะคาเดเมีย

วิจัยและพัฒนาชาน้ำมัน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระราชดำริให้จัดตั้ง “ศูนย์วิจัยและพัฒนาชาน้ำมันและพืชน้ำมัน” โดยสร้างโรงงานผลิตน้ำมันจากเมล็ดชาและพืชน้ำมันอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตน้ำมันคุณภาพสูงเพื่อการบริโภคและผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มต่าง ๆ จากเมล็ดชาและพืชน้ำมันอื่น ๆ ที่มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการบริโภคเพื่อสุขภาพ เช่น มะรุม งาทานตะวัน พักทอง และผักน้ำมัน เป็นต้น

เพื่อให้ศูนย์ฯ แห่งนี้ เป็นแหล่งรวบรวม ศึกษา และทดสอบ ประโยชน์สูงสุดของพืชน้ำมันต่าง ๆ ที่สามารถนำมาผลิตเป็นน้ำมันได้ รวมทั้งเป็นแหล่งความรู้เรื่องพืชน้ำมัน คุณสมบัติ และกระบวนการผลิตน้ำมันด้วย

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีพระประสงค์จะให้โรงงานผลิตน้ำมันฯ ดังกล่าว เป็นโรงงานต้นแบบที่สามารถเข้าชมได้ทุกจุดของการดำเนินงาน สามารถใช้ประโยชน์สูงสุดจากพื้นที่ทั้งหมด และสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องเต็มประสิทธิภาพตลอดทั้งปี มีขั้นตอนที่เข้าใจง่าย สะอาด และคำนึงถึงระบบสิ่งแวดล้อมแบบธรรมชาติ มีระบบควบคุมการใช้พลังงาน และรูปแบบที่ทันสมัย สวยงาม มีสีสัน ในขณะที่บริเวณด้านนอกได้รับการออกแบบให้เป็นสวนพักผ่อนสาธารณะ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว และแหล่งให้ความรู้ไปพร้อมกัน

ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จากน้ำมันเมล็ดชา

ในเดือนมกราคม 2553 จึงได้เริ่มก่อสร้างศูนย์วิจัยและพัฒนาชา น้ำมันและพืช น้ำมัน มูลนิธิชัยพัฒนา บนพื้นที่กว่า 50 ไร่ริมถนนพหลโยธิน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธี “ปักเสาเหือน” ตามวัฒนธรรมล้านนา เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่การก่อสร้างโรงงาน เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2553

หลังจากนั้น 1 ปี ในวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเปิดศูนย์วิจัยและพัฒนาชา น้ำมันและพืช น้ำมัน อย่างเป็นทางการพร้อมทรงเปิดเดินเครื่องจักรผลิตน้ำมันเมล็ดชาขวดแรก

โรงงานผลิตน้ำมันเมล็ดชาแห่งนี้ เป็นแห่งแรก แห่งเดียวที่สมบูรณ์ที่สุดในเมืองไทย เครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตส่วนใหญ่ ออกแบบและผลิตในประเทศโดยการต่อยอดเทคโนโลยีที่พัฒนาจากโรงงานสกัดและแปรรูปน้ำมันปาล์มเป็นไบโอดีเซลของโครงการในมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการพัฒนาเครื่องจักรที่ใช้ในโรงงาน

โรงงานแห่งนี้ยังได้รับการรับรองมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practice) ด้านอาหารปลอดภัยจากกรมวิชาการเกษตร และรับรอง GMP มาตรฐานคุณภาพสถานประกอบการ โครงสร้างอาคาร ระบบการผลิต และ GMP สากลรับรองคุณภาพระบบการผลิตทั้งกระบวนการ โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข ด้วย

ผลิตภัณฑ์หลากหลาย

ปัจจุบันโรงงานผลิตน้ำมันเมล็ดชาและพืช น้ำมันอื่น ดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์หลายชนิดจากน้ำมันเมล็ดชาออกมาจำหน่ายภายใต้แบรนด์ “ภัทรพัฒน์” ได้แก่ ออล อิน วัน ซีรัม

สำหรับฟื้นฟู บำรุงผิวให้เนียนนุ่ม กระจ่างใส ไร้ริ้วรอย เมคอัพคลีนซิ่ง เจล ใช้ทำความสะอาดเครื่องสำอาง ไม่ระคายเคืองต่อผิว มอยซ์เจอร์ไรเซอร์ ลิป แคร่ ใช้ทาริมฝีปากทำให้ชุ่มชื้น บอดีออยล์ ใช้ทาผิว ทำให้ผิวเนียนนุ่ม ซึมซาบเร็ว ป้องกันการเกิดอนุมูลอิสระจากแสงแดด บอดี้ โลชั่น ใช้บำรุงผิวพรรณ ทำให้นุ่ม ชุ่มชื้น ผิวกระจ่างใส ชันสกรีน โลชั่น ครีมกันแดด ป้องกันรังสี ยูวีเอ และ ยูวีบี สบู่ น้ำมันเมล็ดชาบริสุทธิ์ สบู่ถนอมผิว ทำให้ผิวชุ่มชื้น ชะลอความเสื่อมของเซลล์ผิว

นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์จากน้ำมันเมล็ดชา ที่เห็นวางจำหน่ายอยู่ที่ร้าน ภัทรพัฒน์ ภายในศูนย์วิจัยและพัฒนาชา น้ำมัน และพืช น้ำมันแล้ว ยังได้ยินเสียงลูกค้าเข้ามาถามหา “น้ำมันมะรุม” ด้วย และได้ทราบว่า น้ำมันเมล็ดมะรุมนั้น มีสารต้านอนุมูลอิสระหลายชนิด น้ำมันมีเนื้อบางเบา อุดมด้วยวิตามินเอ ที่ช่วยสร้างคอลลาเจนให้กับผิว วิตามินซีช่วยลบเลือนริ้วรอย และจุดด่างดำ รักษาผิวแพ้แดด ฟื้นฟูสภาพผิว วิตามินอีช่วยลดการอักเสบ และสร้างความชุ่มชื้น นิยมนำมาเป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอาง เช่น โลชั่นทาผิว ครีมหน้าผมหงอก สบู่ รวมทั้งใช้รักษาผิว และปรับสมดุลของผิวหนังอีกด้วย

ยังมีน้ำมันจากพืช น้ำมันอื่น ๆ อีก ที่ศูนย์ฯ แห่งนี้ได้ทำการศึกษา ค้นคว้า วิจัย เช่น น้ำมันเมล็ดทานตะวัน ที่มีสรรพคุณช่วยป้องกันการแข็งตัวของเลือดในหลอดเลือด ป้องกันโรคหัวใจ ลดไขมันในเส้นเลือด น้ำมันเมล็ดฟักทอง มีสรรพคุณที่โดดเด่นในการรักษาอาการต่อมลูกหมากโต น้ำมันเมล็ดในเจอร์รี่ มีสรรพคุณช่วยลดระดับโคเลสเตอรอลที่ไม่ดี และลดการอุดตันของไขมันในเส้นเลือด และสินค้าขายดีอีกชนิดหนึ่งคือ น้ำมันเมล็ดมะรุม ซึ่งมีสารต้านอนุมูลอิสระหลายชนิด น้ำมันมีเนื้อบางเบา อุดมด้วยวิตามินเอที่ช่วยสร้างคอลลาเจนให้กับผิว วิตามินซีช่วยลบเลือนริ้วรอย และจุดด่างดำ รักษาผิวแพ้แดด ฟื้นฟูสภาพผิว วิตามินอี ช่วยลดการอักเสบ และสร้างความชุ่มชื้น นิยมนำมาเป็นส่วนประกอบในเครื่องสำอาง เช่น โลชั่นทาผิว ครีมหน้าผมหงอก สบู่ และยังนำมาใช้รักษาผิว ปรับสมดุลของผิวหนังได้ด้วย

ท่านที่ผ่านไปแถวอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ลองแวะเข้าไปศึกษาเกี่ยวกับชา น้ำมัน และหาซื้อน้ำมันและผลิตภัณฑ์จากน้ำมันเมล็ดชา ได้ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาชา น้ำมันและพืช น้ำมัน เลขที่ 888 ถนนพหลโยธิน ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โทร. 0-5373-4141-2, 0-5373-4440 กับบรรยากาศสบาย ๆ แบบสวนสาธารณะน่าพักผ่อน หรือจะนั่งพักผ่อนจิบกาแฟ หรือเครื่องดื่มเย็น ๆ จากร้านอาหารและเครื่องดื่มเล็ก ๆ ที่อยู่ริมน้ำ ก่อนจะกลับออกมาก็ได้ อีก เรียกว่า 3 in 1 ได้ทั้งความรู้ ได้ทั้งข้อปึง (ผลิตภัณฑ์จากน้ำมันเมล็ดชา รวมทั้งสินค้าอื่น ๆ ของร้านภัทรพัฒน์) และได้ทั้งความอิ่มหนำสำราญ

นโยบายดินและปุ๋ย เพื่อเพิ่มโอกาสชาวไทย

มธุรส วงษ์ครุฑ

เมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมา สมาคมดินและปุ๋ยแห่งประเทศไทย ได้จัดการประชุมสัมมนาวิชาการ เรื่อง “นโยบายดินและปุ๋ยเพื่อเพิ่มโอกาสชาวไทย” จากงานสัมมนาในครั้งนี้มีสาระสำคัญหลายเรื่องที่น่าสนใจ ผ่านมุมมองของผู้เข้าร่วมเสวนาหลายท่าน ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ต่อวงการเกษตรกรไทย สามารถนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาการปลูกข้าวไทยให้มีศักยภาพยิ่งขึ้นได้

คุณกุลรัศมี อนันต์พงษ์สุข ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กล่าวถึงเรื่องนโยบายดินและปุ๋ยเพื่อเพิ่มโอกาสชาวไทย ว่าประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 60 ล้านไร่ แบ่งเป็นการปลูกข้าวในเขตชลประทาน มีเนื้อที่ประมาณ 14 ล้านไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกเป็นข้าวที่ไม่ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 และ 2 พิชณุโลก 2 ส่วนการปลูกข้าวนอกเขตชลประทาน มีเนื้อที่ประมาณ 46 ล้านไร่ พื้นที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ พันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกเป็นข้าวที่ไวต่อช่วงแสง เช่น พันธุ์ชุก 6 ขาวดอกมะลิ 105 เลียบนง เป็นต้น

ปัจจัยการผลิตที่กรมพัฒนาที่ดินแนะนำเพื่อให้การปลูกข้าวมีศักยภาพสูงขึ้น ประกอบด้วย

1. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงบำรุงดิน โดยการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมักจากสารเร่งซูเปอร์ พด.1 ในอัตราการใช้ข้าว 2 – 3 ตัน/ไร่ ส่วนการใช้ปุ๋ยพืชสด คือ การปลูกพืชบางชนิดภายหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วเสร็จ ซึ่งจะช่วยปรับสภาพพื้นฟูดินให้มีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกในครั้งต่อไป อาทิ การปลูกโสนอัฟริกันและปอเทือง ในอัตราส่วนเมล็ด 5 กิโลกรัม/ไร่ การปลูก

ถั่วพุ่ม ในอัตราส่วนเมล็ด 8 กิโลกรัม/ไร่ และ 10 กิโลกรัม/ไร่ สำหรับการปลูกถั่วพรี้า ส่วนการใช้ปุ๋ยคอกจากมูลสัตว์ จะใช้ในอัตราส่วน 1 – 2 ตัน/ไร่

ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตรของกรมพัฒนาที่ดิน เป็นปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากการนำวัสดุอินทรีย์หรืออินทรีย์ธรรมชาติทางการเกษตรที่มีธาตุอาหารสูง มาผ่านกระบวนการหมักจนสลายตัวอย่างสมบูรณ์ อัตราการใช้ปุ๋ยชนิดนี้อยู่ที่ 100 – 300 กิโลกรัม/ไร่

2. วัสดุปรับปรุงดินเปรี้ยวจัดและดินกรด ประกอบด้วย ปูนมาร์ล หินปูนบด โดโลไมต์ โดยองค์ประกอบส่วนใหญ่เป็นวัสดุปูนที่มีธาตุแคลเซียมและแมกนีเซียม ซึ่งมีคุณสมบัติเป็นด่างสามารถลดความรุนแรงของกรดในดิน เพิ่มความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหารต่าง ๆ ในดิน เช่น ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส แคลเซียม และแมกนีเซียม รวมถึงช่วยลดโรคเน่าโคนเน่าของพืชได้

3. ผลิภัณฑ์จุลินทรีย์ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผลิภัณฑ์จุลินทรีย์ด้านปรับปรุงบำรุงดินเพิ่มธาตุอาหารและฮอร์โมนพืช และกลุ่มผลิภัณฑ์จุลินทรีย์ด้านควบคุมศัตรูพืช

4. โปรแกรมคำแนะนำการจัดการดินและปุ๋ยรายแปลง บริการให้คำแนะนำเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการดินและปุ๋ย

① ต้นถั่วลิสงปลูกปรับปรุงดิน
② เกษตรกรกำลังหว่านเมล็ดพันธุ์ข้าว

- ① การผสมปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- ② ปลุกถั่วลิสงปรับปรุงดิน
- ③-④ ผลผลิตถั่วปุย

รายแปลง การใช้ปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยกับพืชเศรษฐกิจ 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ปาล์มน้ำมันและยางพารา

5. ชุดตรวจสอบดิน (LCD soli test kit) ประกอบด้วยน้ำยาตรวจสอบความเป็นกรดเป็นด่างของดิน และชุดน้ำยาตรวจสอบธาตุไนโตรเจน ฟอสฟอรัส และโพแทสเซียมในดิน

การใช้เทคโนโลยีชีวภาพร่วมกับการจัดการดิน

พื้นที่ปลูกข้าวของประเทศไทย แบ่งตามภูมิภาคของประเทศได้ ดังนี้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่ในการปลูกข้าวสูงที่สุด ประมาณ 35 ล้านไร่ คิดเป็น 58.22% รองลงมาคือภาคเหนือ พื้นที่ประมาณ 12 ล้านไร่ คิดเป็น 21.48% ภาคกลาง

พื้นที่ประมาณ 7 ล้านไร่ คิดเป็น 12.32% ภาคตะวันออก พื้นที่ประมาณ 2 ล้านไร่ คิดเป็น 4.45% และภาคใต้ ซึ่งเป็นภาคที่มีพื้นที่ในการปลูกข้าวน้อยที่สุด โดยมีพื้นที่เพียง 1 ล้านไร่ คิดเป็น 3.53%

ปัญหาในการปลูกข้าวจะแตกต่างกันตามพื้นที่ อาทิ พื้นที่ปลูกข้าวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีปัญหาในเรื่องการใช้ที่ดิน ดินเค็ม ดินกรด ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เมื่อวิเคราะห์จากพื้นที่จะเห็นได้ว่า มีความเหมาะสมในการปลูกข้าวนาปี เหมาะที่จะใช้เป็นเขตพืชเศรษฐกิจ โดยสามารถพัฒนาศักยภาพพื้นที่เพื่อการปลูกข้าวพันธุ์ข้าวหอมมะลิ 105 ในระดับความเค็มของดินปานกลาง 4 – 8 เดซิซีเมนต์/เมตร

การแก้ปัญหาดินเค็ม สามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การปรับปรุงดินด้วยระบบบอริกซ์ดินและน้ำ การทำรางระบายน้ำเพื่อชะล้างเกลือจากแปลงข้าวและปรับระดับดินให้สม่ำเสมอเวลาฝนตกควรขังน้ำเพื่อให้น้ำไปช่วยชะล้างเกลือที่ผิวหน้าดินให้

ซึ่มลงไปดินชั้นล่าง การปลูกโสนอัฟริกันเป็นปุ๋ยพืชสด ในอัตราส่วน 5 กิโลกรัม/ไร่ เมื่ออายุ 55 – 60 วัน ให้ไถกลบและปล่อยให้ย่อยสลายอีกประมาณ 15 วัน การใส่ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงของกรมพัฒนาที่ดิน ในอัตราส่วน 100 – 300 กิโลกรัม/ไร่ หว่านรองพื้นก่อนเพาะปลูก และการใช้วัสดุปรับปรุงดิน โดยใช้แกลบหรือปุ๋ยคอก ในอัตราส่วน 1 ตัน/ไร่ หรือปุ๋ยหมัก ในอัตรา 2 – 3 ตัน/ไร่ และการฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพ ในอัตราส่วน 20 ลิตร/ไร่ ในช่วงเตรียมดินหลังจากปักดำเมื่อต้นข้าวมีอายุ 30 50 และ 60 วัน

พื้นที่ปลูกข้าวในภาคกลางพบปัญหาเรื่องดินเปรี้ยวจัดจากการวิเคราะห์ถึงพื้นที่ภาคนี้พบว่า ชั้นดินมีความเหมาะสมในการปลูกข้าวนาปี นาปรัง ถ้าสามารถปรับปรุงบำรุงดินได้ จะเพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวได้

การแก้ปัญหาดินเปรี้ยว ในกรณีดินเปรี้ยวจัดรุนแรงมาก ให้ใส่ปูนมาร์ล 1.5 ตัน/ไร่ ถ้าเปรี้ยวรุนแรงในระดับปานกลาง ใส่ปูนมาร์ลลดลงเหลือ 1 ตัน/ไร่ และ 0.5 ตัน/ไร่ ตามลำดับถ้าดินเปรี้ยวรุนแรงน้อย โดยการไถคลุกเคล้ากับดิน หมักไว้อย่างน้อย 7 วัน ในสภาพดินชื้น อีกหนึ่งวิธี คือ การปลูกถั่วพุ่มในอัตราเมล็ด

8 กิโลกรัม/ไร่ หรือถั่วพริก 10 กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง 5 กิโลกรัม/ไร่ หรือโสนอัฟริกัน 5 กิโลกรัม/ไร่ ให้ไถกลบเมื่อเริ่มออกดอกอายุ 45 – 55 วัน และปล่อยให้ย่อยสลายอีกประมาณ 15 วัน จึงค่อยเริ่มทำการปลูกข้าว หรือจะเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน เช่น ไส้จุลินทรีย์ซูเปอร์ พด.9 ในอัตรา 100 กิโลกรัม/ไร่ ใส่ น้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซูเปอร์ พด.2 ไปพร้อม ๆ กับการปล่อยน้ำเข้านา หรือฉีดพ่นหลังข้าวอายุ 30 – 60 วัน และวิธีสุดท้าย การใส่ปุ๋ย อินทรีย์คุณภาพสูง ในอัตรา 100 – 300 กิโลกรัม/ไร่ หว่านรองพื้นก่อนการปลูกข้าว

คุณสุกัญญา กองเงิน นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าข้าว สำนักพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว กรมการค้าข้าว ได้กล่าวว่า บันได 3 ชั้น ที่เป็นกุญแจความสำเร็จในการลดต้นทุนการผลิตข้าว มีอยู่ 3 ล. นั่นคือการ ลด ละ เลิก “ลด” หมายถึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตที่ฟุ่มเฟือย เช่น ลดอัตราเมล็ดพันธุ์ข้าว ลดอัตราการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีที่ไม่จำเป็น ส่วน “ละ” เป็นการละเว้นการใช้สารเคมี หากจำเป็นต้องใช้ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ เพิ่มการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ มีระบบการตรวจรับรองการผลิตที่ดีและ ล. สุดท้าย “เลิก” เลิกใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีทุกชนิด พื้นที่การปลูกต้องปลอดจากสารพิษ มีการตรวจรับรองระบบข้าวอินทรีย์

วิกฤตข้าวไทย ผลกระทบจากการเปิดการค้าเสรี (AFTA)

ผลกระทบในทางบวก คือ จะทำให้มีการขยายตลาดการค้า และการลงทุนร่วมกัน มีตลาดส่งออกมากขึ้นการค้าขายระหว่าง ประเทศสะดวก สินค้าข้าวส่งออกได้ในราคาสูงขึ้น เพราะภาษีผู้นำเข้า ลดลง ด้านผลกระทบทางลบที่ส่งผลต่อเกษตรกร คือ จะมีการ ลักลอบนำเข้าข้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งจาก ลาว กัมพูชา เวียดนาม ไปใช้ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร เช่น เส้นก๋วยเตี๋ยว เส้นขนมจีน โดยเฉพาะประเทศเวียดนาม ถือเป็นคู่แข่งทางการค้า ข้าวของไทยที่สำคัญ และแม้ว่าผลผลิตโดยเฉลี่ยข้าวไทยจะต่ำกว่า ประเทศในอาเซียนหลายประเทศก็ตาม แต่จุดแข็งของข้าวไทย คือ คุณภาพสูงกว่าทุกประเทศในอาเซียน แต่ต้องมีมาตรการดูแลราคา ไม่ให้สูงเกินไป

มุมมองในภาพรวมของสินค้าภาคเกษตรและอาหารของไทย จะได้รับประโยชน์มากกว่า เพราะสินค้าเกษตรและอาหาร หลายชนิดมีความแข็งแกร่งในระดับอาเซียนและระดับโลก เช่น ข้าว น้ำตาล มันสำปะหลัง กุ้ง ไข่ และยางพารา เป็นต้น รวมถึง เงื่อนไขทางภาษีลดลง อำนาจต่อรองกับภูมิภาคอื่นเพิ่มขึ้น สามารถ นำวัตถุดิบจากประเทศสมาชิกอาเซียนมาแปรรูปเพื่อส่งออกไปยัง ประเทศ และมีโอกาสย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอาเซียนที่มี ต้นทุน วัตถุดิบ แรงงานถูกกว่า แต่ในแง่มุมมองของความท้าทายของ ภาคเกษตรไทยภายใต้ AEC ยังมีในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็น นักลงทุน ต่างประเทศจะเข้ามาลงทุนในไทยมากขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการ ในประเทศต้องเผชิญกับการแข่งขันสูงขึ้น การผลิตสินค้าบาง

ประเภทจะได้รับผลกระทบเนื่องจากราคานำเข้าถูกกว่า รวมถึง อาจเกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานฝีมือในประเทศได้ เพราะไป ทำงานต่างประเทศจะได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า

คุณกุลยุทธ กุลเดชชัยชาญ ผู้จัดการฝ่ายการค้า บริษัท ไอซีพี อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ได้กล่าวว่า FAO Rice Market Monitor คาดการณ์ว่า ในปี ค.ศ.2012 จะมีการส่งออกข้าวจาก ประเทศผู้ปลูกข้าวทั่วโลกทั้งหมด ประมาณ 34 ล้านตัน วิเคราะห์จาก พื้นที่การปลูกข้าวและปริมาณผลผลิตข้าวทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมาตลอด FAO เชื่อว่า ในปีนี้ไทยจะสามารถผลิตข้าวได้ถึง 36 ล้านตัน และคงความเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับหนึ่งของโลกได้ ถึงแม้ว่า ตัวเลขการส่งออกข้าวของไทยจะลดลงจากปีก่อนถึง 3.7 ล้านตันก็ตาม

จากประมาณการของ FAO ระบุว่า ปี ค.ศ.2012 ภูมิภาค เอเชียและแอฟริกา มีสัดส่วนในการนำเข้าข้าวที่ส่งออกทั้งหมด ถึงร้อยละ 79 โดยจีนและไนจีเรีย เป็นประเทศที่นำเข้าข้าวสูงสุดในปริมาณ 2 ล้านตัน/ปี ส่วนกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา นำเข้าข้าว คิดเป็น 29.3 ล้านตัน ซึ่งแอฟริกาเป็นผู้นำเข้าข้าวรายใหญ่ที่สุด ของไทย คิดเป็นร้อยละ 52.3 ส่วนประเทศเวียดนามที่เป็นประเทศ คู่แข่งสำคัญของไทย มีอาเซียนเป็นผู้นำเข้าข้าวรายใหญ่ที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 44.2

ข้อมูลเฉลี่ยระหว่างปีเพาะปลูก 2550/51 – 2552/53 โดย ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย รายงานปริมาณผลผลิตการปลูกข้าวโดยเฉลี่ย ในอัตราต่อปีของแต่ละประเทศในอาเซียน ระบุว่า ประเทศ อินโดนีเซีย มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 80.1 ล้านไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 63.7 ล้านตัน คิดเป็นผลผลิต/ไร่ 0.80 ตัน จัดเป็นประเทศใน อาเซียนที่มีปริมาณเฉลี่ยในทุกด้านสูงสุด ส่วนประเทศไทยกับ ประเทศเวียดนาม ตัวเลขในเรื่องของปริมาณผลผลิต พื้นที่เก็บเกี่ยว ไม่มีความแตกต่างกันเท่าไร โดยประเทศเวียดนามมีปริมาณพื้นที่ เก็บเกี่ยวเฉลี่ย 39.2 ล้านตัน ในขณะที่ประเทศไทยมีพื้นที่เก็บเกี่ยว เฉลี่ย 32.0 ล้านตัน ถ้าเปรียบเทียบกันจะเห็นว่ามีความแตกต่าง กันเพียง 7.2 ล้านตันเท่านั้น

อัตราการใช้ปุ๋ยเพื่อการเพาะปลูกของประเทศในภูมิภาค เอเชีย จากข้อมูลของ World Bank,2012 โดยศูนย์วิจัยกสิกรรม ไทย ระบุว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนการใช้ปุ๋ยในพื้นที่เพาะปลูก 20.0 กิโลกรัม/ไร่ โดยประเทศมาเลเซีย เป็นประเทศที่ใช้ปุ๋ยสูงสุดใน ปริมาณ 123.2 กิโลกรัม/ไร่ ส่วนประเทศที่ใช้ปุ๋ยน้อยที่สุดคือ ประเทศพม่า ในปริมาณ 0.8 กิโลกรัม/ไร่

จากมุมมองของวิทยากรหลายท่านเชื่อว่า หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเสวนาครั้งนี้ ไปร่วมกัน บูรณาการส่งเสริมให้การผลิตข้าวของไทยมีศักยภาพสูง ขณะ เดียวกันก็ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

เจดีย์ชเวดากอง

เจดีย์ชเวชิกอง

เที่ยวพม่า ไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชมวิถีชีวิตในทะเลสาบ

พรรณนีย์ วิชชาชู

เมื่อกลางเดือนพฤศจิกายน 2555 ที่ผ่านมา ได้มีโอกาสไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านที่กำลังเนื้อหอม ใคร ๆ ก็อยากไปเยือน เพราะเพิ่งเปิดประเทศที่ต้อนรับพยานกรรรมชาติต่าง ๆ ไร้พรมแดน แม้แต่ประธานาธิบดี บารัค โอบามา แห่งสหรัฐอเมริกา ก็ยังแวะเยี่ยมเยียน เพื่อทักทายผู้นำประเทศ และผู้นำฝ่ายค้านที่ประชาชนพากันเรียกว่า “คนสวย” จะเป็นประเทศใดไปไม่ได้นอกจาก “สหภาพเมียนมาร์”

ได้ความรู้จากไกด์หนุ่ม ชาวพม่า ชื่อ บุญแก้ว ว่า ถ้าเรียก “พม่า” หมายถึง คนชาติพม่า คนชาติเดียว แต่ในเมียนมาร์ มีชนเผ่าพันธุ์ร้อยชนเผ่า ที่รวมกันเป็นประเทศชื่อ “สหภาพเมียนมาร์” ถ้าจะเรียกชื่อประเทศที่ถูกต้อง ควรเรียกว่า “เมียนมาร์” ไกด์ยัง

บอกอีกว่า จะถามอะไรถามได้ทุกเรื่องยกเว้น “การเมือง” แม้ว่าขณะนี้จะผ่อนคลายลงมากแล้ว แต่ก็ยังไม่ควรพูดถึงมากนัก ถ้าเป็นสมัยก่อนหน้านี้ห้ามเด็ดขาด แม้แต่คนที่ประชาชนชื่นชอบ อย่าง อองซาน ซู จี ก็ยังเอ่ยชื่อไม่ได้ จึงเรียกกันเป็นรหัสว่า “คนสวย”

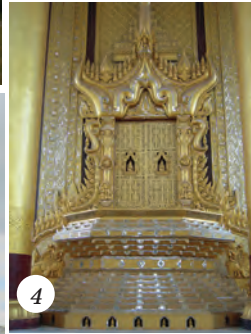
1

2

3

4

5

6

7

ไปเที่ยวพม่าครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรก และอยากเที่ยวที่เดียว ให้จบเรื่อง หมายถึง ได้ไหว้พระ สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญ ของเมียนมาร์ ให้มากที่สุด ซึ่งไม่ผิดหวัง เพราะได้สักการะ 5 สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ของเมียนมาร์ได้ครบ ได้แก่ เจดีย์ชเวดากอง ที่ย่างกุ้ง เจดีย์ชเวชิกอง ที่เมืองพุกาม พระมหามัยมุนี แห่งมัณฑะเลย์ พระธาตุมุเตา-เจดีย์ชเวมอดอร์ ที่หงสาวดี และ พระธาตุนันทร์เขวน ที่เมืองจีไถ่ รัฐมอญ

นอกเหนือจากนั้น ยังได้เข้าวัด ไหว้พระอีกนับสิบวัด เช่น พระนอนขเวตาเลียว พระนอนตาหวาน พระพุทธรูปหยกขาว วัดอนันดา วัดกุบยางกี วัดติโลมินโล วิหารธรรมยันจี เจดีย์สี่พันัญญู พระบัวเข็มที่วัดพองดอ อยู่เกาะกลางทะเลสาบอินเล วัดมานูสา เจดีย์ชเวซันดอร์ ที่สามารถขึ้นไปชมพระธาตุที่สร้างขึ้นรอบ ๆ เมืองพุกามกว่า 2,000 แห่ง ได้รอบทิศ

ได้ชมพระราชวังมัณฑะเลย์ พระราชวังไม้สักที่สวยงามแห่งหนึ่งในเอเชีย แต่พระราชวังในปัจจุบันนี้ เป็นพระราชวังจำลองที่รัฐบาลสร้างขึ้นทดแทนของเดิมที่ถูกกองทัพอังกฤษทิ้งระเบิดเสียหายหมดสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ชมพระราชวังบุเรงนอง

- ① ③ พระราชวังมัณฑะเลย์
- ② พระราชวังบุเรงนอง
- ④ บัลลังก์ผึ้ง
- ⑤ พระนอนตาหวาน
- ⑥ ที่เก็บพระไตรปิฎก วัดกุสโต
- ⑦ พระพุทธรูป 4 ทิศ วัดจีปูน

ซึ่งสร้างจำลองขึ้นเช่นเดียวกัน รวมทั้งบัลลังก์ผึ้งที่พระเจ้าบุเรงนองทรงประทับยามออกว่าราชการ ข้างบัลลังก์ มีเครื่องราชกกุธภัณฑ์ประดิษฐานอยู่ เข้าใจว่า จำลองมาเช่นเดียวกัน

ได้ไปชมสะพานไม้ไผ่เบ็ง อายุกว่า 200 ปี ทอดข้ามทะเลสาบทองทามัน เป็นสะพานไม้ที่ยาวที่สุดในโลก เสาของสะพานใช้ไม้สักถึง 1,208 ต้น แต่ละเสาจะมีตัวเลขเขียนกำกับไว้ และที่พลาดไม่ได้สำหรับทริปนี้ คือ ทะเลสาบอินเล ซึ่งมีเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนเผ่าอินตาที่อาศัยอยู่ในทะเลสาบมานับร้อย ๆ ปี แต่ก่อนจะล่องเรือชมทะเลสาบ ขอพาท่านไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 5 ของเมียนมาร์กันก่อน

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องสักการะ

เจดีย์ชเวดากอง บางท่านเรียก “มหาเจดีย์ชเวดากอง” ตั้งอยู่ที่กรุงย่างกุ้ง เป็นเจดีย์ที่บรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า รวม 8 เส้น เชื่อกันว่ามีอายุกว่า 2,000 ปี ตั้งแต่ครั้งที่ย่างกุ้งยังมีชื่อว่า “ดากอง” และยังเป็นดินแดนของมอญ ต่อมาพม่ายึดครองมาได้แล้วเปลี่ยนชื่อเป็น “ย่างกุ้ง” มีตำนานเล่าว่า ตามโบราณราชประเพณีกษัตริย์มอญ และพม่าที่จะขึ้นครองราชย์ จะต้องถวายทองคำหนักเท่ากับน้ำหนักของพระองค์เอง เพื่อนำมาหุ้มองค์พระเจดีย์ เจดีย์นี้จึงมีชื่อว่า “ชเวดากอง” ซึ่งแปลว่า “เจดีย์ทองแห่งเมืองดากอง” อันเป็นศาสนสถานที่เป็นศูนย์กลางแห่งจิตวิญญาณของชาวพุทธในลุ่มน้ำอิระวดีจากอดีต ถึงปัจจุบัน

ตามข้อมูลระบุว่า มีการบูรณะเจดีย์ชเวดากองหลายครั้งหลายครา แม้แต่ปัจจุบันก็ยังมีบูรณะอยู่บางส่วน องค์เจดีย์ขณะนี้มีความงดงามมาก โดดเด่นชวนพม่า พาไปยืนที่จุด ๆ หนึ่ง บริเวณลานเจดีย์ มีตัวอักษร “R” อยู่ที่พื้น แล้วบอกให้มองไปที่ยอดเจดีย์ จะเห็นประกายอัญมณีสีแดง แต่พอก้าวไปข้างหน้า 1 ก้าว ประกายนั้นจะเปลี่ยนเป็นสีเขียว ก้าวไปอีกก้าวหนึ่ง จะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงิน

เจดีย์ชเวดากอง สูง 326 ฟุต เปิดให้พุทธศาสนิกชนเข้าสักการะตั้งแต่เช้ามืดจนถึง 4 ทุ่ม ส่วนใหญ่ผู้คนจะไปสักการะ นั่งสมาธิ สวดมนต์ ยามย่ำรุ่ง และยามแดดร่มลมตกเป็นต้นไป เพราะอากาศจะไม่ร้อนมาก ท่านที่เข้าไปสักการะต้องถอดรองเท้า และถุงเท้า ต้องเดินเท้าเปล่ากันทุกคน ไม่มีเว้นแม้ VIP

ท่านที่เคยไปไหว้พระที่เมียนมาร์ มาแล้ว คงทราบดีว่า ตั้งแต่เข้าสู่รัฐ หรือบริเวณวัดทุกวัดท่านจะต้องถอดรองเท้า เดินเท้าเปล่า ถุงเท้าใส่ไม่ได้ ไม่เหมือนวัดไทย ที่ไม่ให้ใส่รองเท้าเข้าโบสถ์เท่านั้น ถุงเท้าใส่ได้ไม่ต่างกัน

- ① ความงดงามของสถาปัตยกรรมที่เจดีย์ชเวดากอง
- ②-③ เจดีย์ชเวดากอง

เจดีย์ชเวดากอง แปลว่า “เจดีย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นทราย” สร้างขึ้นเมื่อ 900 ปีมาแล้ว สมัยพระเจ้าอโนรธามหาราช องค์ผู้รวบรวมชนชาติพม่าตั้งรกรากเป็นปึกแผ่นที่อาณาจักรพุกาม เป็นที่บรรจุพระทันตธาตุของพระพุทธเจ้า เจดีย์เป็นรูปประฆังคว่ำโดยได้รับอิทธิพลด้านศิลปวัฒนธรรมมาจากมอญ เนื่องจากพระเจ้าอโนรธาทรงยกทัพไปตีมอญ และกวาดต้อนชาวมอญ นักปราชญ์ราชบัณฑิต ทั้งหลายของมอญมาอยู่ที่พุกามด้วย

บริเวณพื้นบนลานพระธาตุ มีผู้คนมุงดูอะไรสักอย่าง เมื่อแทรกตัวไปดูกับเขาบ้าง พบว่า เป็นหลุมน้ำเล็ก ๆ ขนาดเท่ากำปั้น ถ้ามองได้ความว่า สามารถมองเห็นยอดพระธาตุได้จากหลุมน้ำนี้ กล่าวคือ น้ำในหลุมจะสะท้อนเงายอดพระธาตุนั่นเอง แต่ต้องอยู่ในจุดที่ถูกต้องจึงจะให้เห็นยอดพระธาตุ

1

2

เจดีย์ชเวมอดอร์ หรือบางคนเรียกเจดีย์มูเตา หรือ พระธาตุมูเตา อายุกว่า 2,000 ปี อยู่ที่เมืองหงสาวดี เป็นที่บรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า 2 เส้น เป็นที่เคารพสักการะของกษัตริย์ทั้ง มอญ พม่า และ ไทย ได้แก่ พระเจ้าราชาธิราชของมอญ พระเจ้าบุเรงนองของพม่า และสมเด็จพระนเรศวรมหาราชของไทย องค์เจดีย์ เป็นศิลปะของมอญผสมผสานกับศิลปะของพม่า

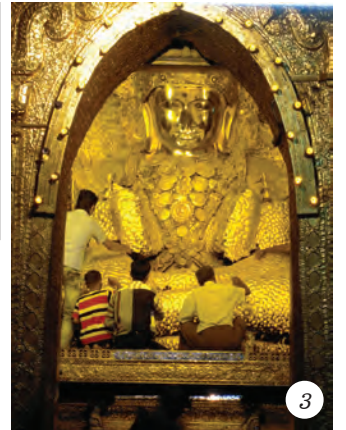
ตามตำนานระบุว่าเจดีย์ชเวมอดอร์เมื่อแรกสร้างสูงเพียง 75 ฟุต แต่มีการบูรณะหลายครั้งหลายครา เนื่องจากเกิดแผ่นดินไหวบ่อยครั้ง ทำให้อยอดเจดีย์หักพังลงมาถึง 32 ครั้ง การบูรณะครั้งสำคัญ คือภายหลังเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในพม่า เมื่อปี พ.ศ. 2473 ทำให้อยอดฉัตรบนสุดของเจดีย์หักพังทลายลงมาที่พื้น แต่ไม่แตกกระจาย ได้มีการเรียเงินจากประชาชนซ่อมแซมองค์เจดีย์ขึ้นใหม่และสร้างให้สูงกว่าเดิม การซ่อมแซมบูรณะครั้งนี้แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2497 ปัจจุบันเจดีย์ชเวมอดอร์สูง 373 ฟุต 9 นิ้ว ซึ่งสูงกว่าเจดีย์ชเวดากอง ส่วนยอดเจดีย์ที่หักลงมาในครั้งนั้นยังคงเก็บรักษาไว้ ณ บริเวณฐานเจดีย์ และกำหนดให้เป็น “จุดอธิษฐานศักดิ์สิทธิ์”

การอธิษฐาน ใช้รูป 1 ดอก อธิษฐานขอพร แล้วนำรูปไปปักที่ยอดเจดีย์ที่หัก การปักใช้ปลายทั้ง 2 ด้านของรูปปักเข้าไปในช่องว่างของอิฐ หรือวัสดุที่ใช้ก่อสร้างเจดีย์นั้น อย่านำรูปปัก ซึ่งนอกจากจะเป็นการอธิษฐานขอพรแล้ว ยังเป็นการค้าชูพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนด้วย (ใกล้ตัวอย่างนั้น)

① เจดีย์ชเวมอดอร์ และจุดอธิษฐานศักดิ์สิทธิ์

② วัดมхамุณี

③ พระพุทธรูป พระมхамุณี

3

เจดีย์มูเตา แปลว่า “เจดีย์จอมกร้อน” เพราะเจดีย์มีความสูงมาก ต้องแหงนหน้าขึ้นดูชนิดคอตั้งบ่า จึงจะเห็นยอดเจดีย์ ทำให้แดดแผดเผาจนจุกจกร้อน

พระมхамุณี หรือ พระมхамัมมุณี เป็นพระพุทธรูปสำริดปางมารวิชัย ทรงเครื่องแบบกษัตริย์ ได้รับการขนานนามว่า “พระพุทธรูปทองคำเนื้อนิ่ม” ชาวยะไข่ ซึ่งเป็นชนเผ่าหนึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมียนมาร์ ติดกับอินเดีย สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 689 สูง 12 ฟุต 7 นิ้ว หุ้มด้วยทองคำเปลว หนา 2 นิ้ว ในปี พ.ศ. 2327 พระเจ้าปดุง กษัตริย์พม่ายกทัพไปตีเมืองยะไข่ จึงโปรดให้ชะลอพระพุทธรูปนี้มาประดิษฐานที่เมืองมณฑลทะเลย์ โดยทรงสร้างวัดมхамุณี หรือวัดยะไข่ ขึ้นเพื่อประดิษฐานโดยเฉพาะ คนทั่วไปจึงเรียกชื่อพระพุทธรูปองค์นี้ว่า “พระมхамุณี” แปลว่า “มหาปราชญ์”

- ① ② ③ พระธาตุนิทร์แขวน
ในแต่ละมุมมอง
- ④ ชาวบ้านเดินขึ้นพระธาตุนิทร์
แขวนเพื่อไปใส่บาตร

มีตำนานเล่าว่า พระพุทธเจ้าทรงประทานลมหายใจให้พระมหามุนี เพื่อเป็นตัวแทนสืบทอดพระศาสนา จึงเชื่อกันว่า พระพุทธรูปองค์นี้มีชีวิต ดังนั้นทุก ๆ เช้า เวลาประมาณตี 4 จะมีพิธีล้างพระพักตร์พระมหามุนี ถ้าท่านต้องการชมพิธีล้างพระพักตร์ ท่านต้องไปถึงวัดก่อนตี 4

การปิดทองพระมหามุนี ผู้ชายสามารถขึ้นไปปิดทองได้ แต่ผู้หญิงห้ามขึ้น ถ้าศรัทธาแรงกล้า ประสงค์จะปิดทองจริง ๆ ให้อธิษฐาน แล้วฝากผู้ชายไปปิดให้ (แผ่นทองคำเปลวชุดละ 1,600 จี๊ด หรือประมาณ 65 บาท) แม้บริเวณที่จะนั่ง กราบไหว้ สวดมนต์ หรือสักการะบูชา ผู้ชายเท่านั้นจึงจะมีสิทธิ์เข้าไปนั่งได้ใกล้ซัดองค์พระ จะมีรั้วกันบริเวณที่กำหนดให้ผู้หญิงเข้าไปได้ใกล้แค่ไหน

พระธาตุนิทร์แขวน หรือ ชาวพม่า เรียกว่า “จีทีโย” แปลว่า “ก้อนหินทอง” อยู่ที่เมือง ไจ้ไถ่ รัฐมอญ ตั้งอยู่บนหน้าผาที่สูงจากระดับน้ำทะเล 1,200 เมตร ลักษณะเป็นเจดีย์องค์เล็ก ๆ สูงเพียง 5.5 เมตร ตั้งอยู่บนก้อนหินกลม ๆ เส้นรอบวงประมาณ 17 เมตร ซึ่งถ้าเป็นก้อนที่วางอยู่อย่างธรรมดา คงไม่แปลก แต่หินก้อนนี้ตั้งอยู่อย่างหมิ่นเหม่บนหินก้อนใหญ่อีกก้อนหนึ่ง อันที่จริงถ้าเดินดูรอบ ๆ จะพบว่า การตั้งอยู่นั้นมีฐานที่มั่นคงทีเดียว เพียงแต่มองดูจากบางมุม ที่ทำให้ดูเหมือนว่าหมิ่น ๆ น่าจะร่วงตกได้

ตำนานเล่าว่า พระอินทร์เสด็จลงมาจากสวรรค์ เพื่อนำพระธาตุมาแขวนไว้ให้พุทธศาสนิกชนกราบไหว้บูชา ใครได้มาสักการะเท่ากับได้บูชาพระธาตุเกตแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ อาานิสงส์จะทำให้ไปเกิดร่วมยุคกับพระศรีอาริยมตไตรย และถ้าเป็นผู้มีบุญจะสามารถมองเห็นองค์พระธาตุลอยอยู่อย่างชัดเจน ชาวพม่าเชื่อว่าพระธาตุที่บรรจุอยู่ในองค์เจดีย์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ย่อมทำให้หินก้อนนี้ทรงตัวอยู่ได้อย่างสมดุลเรื่อยไป แม้แต่มหาเวทภัยนั้นก็สเมื่อปี พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นพายุหมุนที่มีความรุนแรงระดับสูง ทำให้ประชาชนชาวพม่าล้มตายกว่า 5 หมื่นคน อาคารสถานที่ถูกทำลายหลายแสนหลัง ก็ยังไม่สามารถทำความเสียหายให้กับพระธาตุนิทร์แขวนแต่อย่างใด

ว่ากันว่า พระธาตุนิทร์แขวน เป็นพระธาตุประจำปีเกิดของผู้ที่เกิดปีจอ การสักการะบูชาด้วยการปิดทองผู้ชายเท่านั้นจึงจะเข้าไปปิดทองได้ ผู้หญิงต้องอธิษฐานแล้วฝากผู้ชายไปปิดแทน พระธาตุนิทร์แขวนเปิดให้เข้าสักการะบูชาตลอดเวลา ยกเว้นพื้นที่ที่ให้ผู้ชายเข้าไปปิดทองจะปิดในเวลา 4 ทุ่ม ตอนเช้าจะมีพระมาบิณฑบาตด้วย ท่านสามารถไปใส่บาตร พร้อมกับชมพระอาทิตย์ขึ้นในตอนเช้าได้ ตอนกลางคืนมีพุทธศาสนิกชนทุกวัย ขึ้นไปนั่งสวดมนต์ภาวนาอยู่ไม่น้อย

1

2

3

4

5

6

- ① สะพานไม้ไผ่เบ้ง
- ② ทะเลสาบทองทามัน
- ③ ปั่นเส้นใยบัวเป็นเส้นด้าย
- ④ ทอผ้าใยบัว
- ⑤ หาปลาในทะเลสาบอินเล
- ⑥ การเดินทางของชาวอินตา

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ถือกันว่าเป็น 5 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพม่า โดยเฉพาะ เจดีย์ชเวดากอง พระมหาหมุณี และพระธาตุนิรันดรเขวน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 3 นี้ที่พุทธศาสนิกชนชาวมอญ และพม่า จะต้องมีรูปไว้พกพาติดตัวเพื่อเป็นสิริมงคล

ทะเลสาบอินเล

ทะเลสาบอินเล อยู่ท่ามกลางหุบเขาในรัฐฉาน ทางภาคกลางตอนไปทางตะวันออกของเมียนมาร์ อยู่ห่างจากเมือง ตองยี เมืองหลวงของรัฐฉานประมาณ 25 กิโลเมตร เกิดจากลำธารหลายสายที่ไหลมาจากเทือกเขาที่ทอดขนานไปทางทิศตะวันตกและตะวันออก อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล 880 เมตร พื้นที่ของทะเลสาบอินเลในแต่ละแหล่งข้อมูลไม่ตรงกัน จึงขอเชื่อตัวเลขกลาง ๆ คือ ประมาณ 158 ตารางกิโลเมตร ความยาวของทะเลสาบจากเหนือจรดใต้ประมาณ 32 กิโลเมตร ความกว้างช่วงที่กว้างสุด

ประมาณ 10 กิโลเมตร ความลึก 5-12 ฟุต ขึ้นอยู่กับฤดูกาล น้ำจากทะเลสาบจะไหลลงแม่น้ำสาละวิน

ทะเลสาบอินเลเป็นทะเลสาบน้ำจืดที่ใหญ่เป็นที่ 2 รองจากทะเลสาบอินคองจิ ในรัฐคะฉิ่น ซึ่งอยู่ทางเหนือของเมียนมาร์ ดูจากแผนที่แล้วทะเลสาบอินเลอยู่ใกล้กับจังหวัดแม่ฮ่องสอนของไทย มีข้อมูลระบุว่าอยู่ห่างจากแม่ฮ่องสอนไปทางตะวันตกเฉียงเหนือประมาณ 300 กิโลเมตรเท่านั้น

ทะเลสาบอินเล เป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่าอินตา (Intha) มานับร้อย ๆ ปี มีหมู่บ้าน 17 หมู่บ้าน ชาวอินตาส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ประมง และหัตถกรรมขนาดเล็ก ที่ขึ้นชื่อคือ หมู่บ้านทอผ้าอินปอขอมที่ทอผ้าใยบัว และ หมู่บ้านผลิตบุหรีพื้นเมือง Intha มีความหมายว่า “ลูกแห่งทะเลสาบ” (Son of the lake)

สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับทะเลสาบอินเลมากที่สุดคือวิถีชีวิตของชาวอินตา เช่น การพายเรือโดยใช้เท้า ซึ่งแม้แต่เด็ก

- ① พระบัวเข็ม
- ② วัดพองดออุ
- ③ ที่พักของนักท่องเที่ยว
ในทะเลสาบอินเล
- ④ เรือให้เช่าพาท่อง
ทะเลสาบอินเล

เล็ก ๆ ก็หัดพายได้ ภาพที่เห็นบ่อย ๆ จากทะเลสาบอินเล คือเครื่องมือนักพายเรือ ซึ่งเป็นส้อมที่ทั้งสูง ทั้งใหญ่ ภายในส้อมมีตาข่าย เวลาจับปลา ใช้ส้อมคว่ำลงไปใต้น้ำ แล้วใช้ฉมวกด้ามยาว แทะลงไปในส้อม ถ้าส้อมครอบปลาได้ ปลา ก็จะไม่พ่นปลายฉมวก ชาวประมงจะลอยเรืออยู่กลางทะเลสาบ ใช้เท้าพายเรือ และใช้ 2 มือถือส้อมจับปลา ด้วยเหตุที่ต้องใช้มือจับปลา ฉมวกจะกระมัง ทำให้ต้องใช้เท้าพายเรือ

ไปท่องทะเลสาบอินเลต้องไปไหว้ “พระบัวเข็ม” ซึ่งว่ากันว่า เป็นพระศักดิ์สิทธิ์ 1 ใน 7 ของเมียนมาร์ที่ต้องไปสักการบูชาให้ได้ พระบัวเข็มประดิษฐานอยู่ที่วัดพองดออุ พระบัวเข็มมีอยู่ 5 องค์ เชื่อกันว่าในจำนวน 5 องค์นี้ เป็นพระพุทธรูป 4 องค์ และพระอรหันต์ 1 องค์ ภายหลังจากพรพรา 15 วันจะมีพิธีแห่พระบัวเข็ม โดยการอัญเชิญพระพุทธรูปทั้ง 5 องค์ ล่องเรือการเวก แห่ไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อให้ชาวบ้านสักการบูชา มีอยู่ครั้งหนึ่ง เกิดเรือล่ม ชาวบ้านพากันลงไปงมพระพุทธรูปขึ้นมา พบเพียง 4 องค์เท่านั้น จึงอัญเชิญกลับมาที่วัด แต่ปรากฏว่าพระพุทธรูปที่หาไม่พบนั้น มาประดิษฐานอยู่ที่วัดก่อนหน้าแล้ว ถามไถ่ใครก็ไม่รู้ใครทราบว่ามีมาได้อย่างไร

ครั้งต่อมา มีการนำพระพุทธรูปทั้ง 5 องค์ล่องเรือการเวก แห่อีก ก็ปรากฏเหตุการณ์เช่นเดิม ดังนั้นการแห่พระบัวเข็มในครั้งต่อ ๆ มาจึงมีการแห่เพียง 4 องค์ อีก 1 องค์ที่ไม่อัญเชิญล่องเรือแห่ไปด้วยนั้นเชื่อกันว่าเป็นพระอรหันต์

ว่ากันว่าพระบัวเข็มแต่เดิมนั้นมีขนาดเพียง 5 เซนติเมตรเท่านั้น แต่ชาวบ้านนำทองมาปิดที่องค์พระ นานวันเข้าทองจึงหนาขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันพระบัวเข็มมีขนาดใหญ่กว่าเดิมถึง 6 เท่า

และไม่มีลักษณะเหมือนพระพุทธรูปอื่น ๆ ที่เห็นกันทั่วไป ถือเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่ทะเลสาบอินเล

หลังจากไหว้พระแล้ว เดินทางต่อไปชมการทอดผ้าใยบัว ที่หมู่บ้านอินปอขอม ใยบัวที่ว่านี้ นำมาจากก้านบัวหลวง เมื่อหักก้านบัวออกจากกันจะมีใยยาว ๆ ออกมาด้วย นำใยนั้นมาพันเป็นเกลียวต่อกันเป็นเส้นด้าย นำไปล้าง ย้อมสี ตาก นำมาทอเป็นผืนผ้า ส่วนใหญ่จะทอเป็นผ้าพันคอ หรือผ้าคลุมไหล่ ราคาแพงกว่าผ้าฝ้ายมาก

ในทะเลสาบอินเลยังมีสำนักสงฆ์อีกแห่งหนึ่งชื่อ งาเปชวง เป็นสำนักสงฆ์เก่าแก่อายุนับร้อยปี เป็นที่รวบรวมพระพุทธรูปสำคัญไว้เป็นจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้นสำนักสงฆ์แห่งนี้ยังได้รับการประกาศให้เป็นโบราณสถานที่สำคัญ โดยเฉพาะมีเสาไม้สักมากถึง 654 ต้น แต่การเผยแพร่จุดเด่นของสำนักสงฆ์แห่งนี้เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว กลับเป็นกิจกรรม “แมวกระโดดลอดห่วง” ส่วนพระพุทธรูปสำคัญ หรือไม้สักเก่าแก่ กลายเป็นเรื่องรอง ดังนั้นเมื่อเจ้าอาวาสองค์เดิมมรณภาพ มีเจ้าอาวาสองค์ใหม่มาแทน เจ้าอาวาสองค์ใหม่จึงจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่น่าสนใจภายในสำนักสงฆ์เสียใหม่ ยกเลิกกิจกรรมแมวกระโดดลอดห่วงไป เพื่อให้นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจพระพุทธรูป และความงามของไม้สัก มากกว่าแมว

พระบัวเข็มมีอยู่ 5 องค์ เชื่อกันว่าในจำนวน 5 องค์นี้ เป็นพระพุทธรูป 4 องค์ และ พระอรหันต์ 1 องค์

- ① เจ้าของแปลงมะเขือเทศ
- ② แปลงผักลอยน้ำ
- ③ ④ แปลงมะเขือเทศลอยน้ำ

แปลงปลูกพืชลอยน้ำ

อย่างที่กล่าวแล้วว่า อาชีพของชาวอินตา ในทะเลสาบอินเล นอกจากอาชีพประมงแล้ว ยังมีอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกมะเขือเทศ ทะเลสาบอินเล เป็นแหล่งผลิตมะเขือเทศแหล่งใหญ่ที่ส่งผลผลิตป้อนตลาดพม่าทั่วประเทศ แปลงปลูกพืชของชาวอินตา ไม่ธรรมดาเหมือนการเพาะปลูกทั่วไป เพราะที่นี่เขาปลูกกันบนน้ำ ไม่ใช่ระบบไฮโดรโปนิคส์ หรือระบบปลูกพืชในสารละลาย แต่เป็นการปลูกพืชในวัสดุปลูกที่ไม่เหมือนใครในโลก

ชาวอินตา ใช้วัสดุปลูกที่ได้จากธรรมชาติ คือดินเลน สาหร่าย และวัชพืช ได้แก่ผักตบชวา และหญ้าไซ ที่มีอยู่ในทะเลสาบนั้นเองมาเป็นวัสดุปลูก จะหาวัสดุที่เกี่ยวข้องจากที่อื่นมาบ้าง คือ ไม้ไผ่ วิธีการคือ สร้างแปลงโดยใช้ไม้ไผ่ทำเป็นแพ (บางข้อมูลบอกว่าใช้หญ้าไซ มาทำแพ ก็มี) และใช้ไม้ไผ่เป็นเสาปักตรึงแพให้อยู่กับที่ ใช้ผักตบชวา หรือหญ้าไซ มาปูเป็นพื้นจากนั้นนำสาหร่ายที่ข้อนมาจากใต้ทะเลสาบปูเป็นชั้นที่ 2 ใช้ดินเลนจากกันทะเลสาบมากลบสาหร่าย เป็นชั้นที่ 3 และใช้สาหร่ายกลบดินเลนอีกชั้นหนึ่ง ปูสลับกันเช่นนี้จนสูงสักครึ่งเมตร การผูกแพ และปักเสา ใช้ดอมนัด ถ้าประสงค์จะเคลื่อนย้ายแปลงปลูกก็ทำได้ โดยการลากแพไปปักตรึงที่อื่นตามที่ต้องการ

การปลูกพืชทำตามขั้นตอนปกติ คือ เพาะกล้า และย้ายกล้าลงแปลงปลูก ศึกษาจากข้อมูลหลาย ๆ แหล่งระบุว่า การปลูกผักของชาวอินตา ไม่ใช่ปุ๋ยเคมี เพราะดินเลน และสาหร่ายที่ย่อยสลายน่าจะมีธาตุอาหารที่เพียงพอสำหรับการเจริญเติบโตของพืชที่ปลูก ไม่ใช่สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเพราะไม่ยังพบศัตรูพืชระบาดทำลาย แต่ปัจจุบันเริ่มไม่แน่ใจว่า การปลูกพืชในเชิงพาณิชย์ ซึ่งต้องการผลผลิตจำนวนมาก ถ้าไม่ใช่ปุ๋ยเคมี และ สารเคมี จะยังสามารถทำได้อยู่หรือไม่ และความไม่แน่ใจ ก็เริ่มแน่ใจขึ้นหลังจากมีข่าวว่า ทะเลสาบอินเลกำลังประสบปัญหาหมอกภาวะ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

มะเขือเทศที่ปลูกในทะเลสาบอินเล มีหลายพันธุ์ทั้งผลเล็กผลใหญ่ ว่ากันว่าแรกเริ่มเดิมทีก็ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือน ใช้พันธุ์พื้นเมือง แต่เมื่อปลูกเป็นการค้าเพิ่มมากขึ้น พันธุ์ที่ปลูกก็ต้องใช้พันธุ์การค้า เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น และพันธุ์การค้าที่ว่าเป็นพันธุ์ที่มาจากบริษัทผลิตเมล็ดพันธุ์ในประเทศไทย

มีเพื่อนที่ร่วมเดินทางยืนยันว่า มะเขือเทศจากทะเลสาบอินเล กรอบ รสชาติดี ระหว่างที่ท่องเที่ยวอยู่ในพม่า อาหารทุกมื้อจะต้องมีมะเขือเทศปรากฏโฉมอยู่ด้วยเสมอ มี 1 เมนู ที่น่าสนใจมาลองทำรับประทานบ้าง คือ ส้มตำมะเขือเทศ ใช้มะเขือเทศหัน

① เก็บผลผลิตมะเขือเทศ
② ③ ผลผลิตมะเขือเทศที่ส่งไป
จำหน่ายทั่วเมียนมาร์

เป็นริ้ว ๆ แล้วนำมาปรุงให้ออกรสชาติคล้ายส้มตำ คือ มีทั้งเปรี้ยว เค็ม หวาน เผ็ด ใส่ถั่วลิสงคั่วบดด้วย ได้รับประทานเมนูนี้ที่ ตองยี รัฐฉาน แต่รสชาติไม่จัดจ้านเหมือนส้มตำบ้านเรา

ระหว่างที่นั่งเรือท่องเที่ยวทะเลสาบอินเล ก็จะสวนกับเรือของ ชาวอินตา ที่บรรทุกมะเขือเทศ และพืชผักต่าง ๆ ออกมาขาย ตลอดเส้นทาง และเมื่อเดินทางลึกเข้าไปในหมู่บ้าน ก็จะพบแปลง มะเขือเทศเรียงรายอยู่สองข้างทาง มีทั้งแปลงที่ถูกทิ้งร้างแล้ว แปลงที่กำลังเก็บเกี่ยว และแปลงที่เพิ่งจะปลูกมาได้ไม่นาน มะเขือเทศเยอะจริง ๆ จะเป็นแปลงผักอื่น ๆ ปะปนอยู่บ้างไม่มากนัก เช่น แตง บวบ หรือถั่วฝักยาว

จากการได้สัมผัสแปลงผักลอยน้ำเพียงระยะเวลาสั้น ๆ ได้เห็นเกษตรกรเพียงไม่กี่รายกำลังเก็บเกี่ยวผลผลิตมะเขือเทศ หรือกำลังดูแลแปลงผักอยู่ ดูเป็นชีวิตที่เรียบง่าย ไม่รีบเร่ง และ เหมือนกับการปลูกผักแบบวิถีธรรมชาติ อาจจะเรียกได้ว่าเป็น อินทรีย์ด้วยซ้ำ ถ้าไม่มีข่าวว่า น้ำในทะเลสาบอินเล เริ่มเผชิญกับมลพิษ

เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554 มีข่าวจากสำนักข่าวไทย ระบุว่า ทะเลสาบอินเลประสบปัญหามลภาวะทางน้ำจากปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และขยะ ทำให้ปลาในทะเลสาบตายเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุให้สมาคมพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรป่าไม้แห่งพม่า ริเริ่มโครงการอนุรักษ์ทะเลสาบอินเลขึ้นโดยจะใช้ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี ใช้งบประมาณราว 3 ล้านบาท เป็นการใช้งบประมาณที่ประหยัดมาก

จาก <http://www.okanation.net/blog/akom> มีบทความเรื่อง ส้มลิ้มพม่าในสายตาที่เปลี่ยนไป : ต้มตำความเงียบ กลางเวียงกลางทะเลสาบอินเล โดยผู้ใช้นามว่า “ออคม” โพสต์ขึ้น เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2555 ความตอนหนึ่งกล่าวถึงภาพยนตร์สารคดีเรื่อง “Floating Tomatoes” ของผู้กำกับชาวพม่าชื่อ มินตั้น โกโกจี ที่ตีแผ่ปัญหาของชาวอินตา ในทะเลสาบอินเลว่า มีปัญหาสุขภาพจากสารเคมีทางการเกษตร น้ำในทะเลสาบใช้ดื่มกินไม่ได้

นอกจากนี้ในบทความดังกล่าวยังกล่าวถึงผลการศึกษาคณะ มหาวิทยาลัยโตเกียว ที่ตีพิมพ์ในปี 2550 ระบุว่า ทะเลสาบอินเล มีขนาดเล็กกว่า 1 ใน 3 เมื่อเปรียบเทียบกับเมื่อ 65 ปีก่อน จาก 69 ตารางไมล์ เหลือเพียง 46 ตารางไมล์เศษ ในขณะที่ ทะเลสาบเล็กลง แต่สวนลอยน้ำกลับเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคณะนักวิจัย ประเมินการณ์ว่า สวนเหล่านี้ใช้น้ำมาก และส่งผลกระทบต่อขนาดของ ทะเลสาบที่เล็กลงประมาณ 93%

- ④ ตักสาหร่ายจากทะเลสาบ
- ⑤ คนมะเขือเทศไปจำหน่าย
- ⑥ ผักตบชวา จากทะเลสาบใช้ทำแปลงปลูกผัก

ถ้าข้อมูลดังกล่าวเป็นความจริง นี่ อาจจะเป็นอีก สถานการณ์หนึ่ง ที่ชาวอินตาต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และอนาคต ถ้าไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาช่วยเหลือป้องกัน หรือหาทางแก้ไข ยิ่ง เมียนมาร์เพิ่งเปิดประเทศ เศรษฐกิจกำลังจะเติบโต และความ ก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ กำลังจะทะลักเข้าสู่ประเทศ หากไม่ตั้งรับให้ดีปัญหาต่าง ๆ จะตามมาอย่างมากมาย

แก้ว ไกด์หนุ่มชาวพม่า บอกว่า เมื่อก่อนนักท่องเที่ยวชาว ตะวันตก ไม่ค่อยเห็นมากนักในพม่า แต่เดี๋ยวนี้นักท่องเที่ยวชาว ตะวันตกมีเพิ่มขึ้นมาก และมาแต่ละครั้งใช้ระยะเวลาอยู่นานกว่า

10 วัน มีทั้งมาเป็นแพ็คเก็จทัวร์ มาแบบแบ็คแพ็ค มาแบบเช่า จักรยานขี่เที่ยวกันเอง

สภาพเมียนมาร์ ในอนาคตอันใกล้นี้ อาจจะไปเปลี่ยน โฉมหน้าแบบก้าวกระโดด วิธีชีวิตแบบธรรมชาติอย่างชาวอินตา ในทะเลสาบบินเล อาจจะไปเปลี่ยนไป รวมทั้งการปลูกผักแบบสวน ลอยน้ำซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างแท้จริงกำลังจะพบกับอุปสรรค ขอให้ข้ามผ่านวิกฤตเหล่านั้นไปได้.....ขอเอาใจช่วย

ท่านที่ชอบท่องเที่ยว และมองข้ามเมียนมาร์ไป คงต้อง คิดใหม่แล้ว.....

พรรณนีย์ วิชชาชู

สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2561-2825 โทรสาร 0-2579-4406 pannee.w@doa.in.th

ยุรนา เครือหาญชาญพงศ์

สถาบันวิจัยเกษตรวิศวกรรม กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2940-5581

อุดมวิทย์ ไวกยการ, กัญญรัตน์ จำปาทอง

สถาบันวิจัยพืชไร่และพืชทดแทนพลังงาน กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2579-3930 โทรสาร 0-2940-6841

ลักขมี สุภัทรา

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 8

กรมวิชาการเกษตร อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา 90110 โทร. 0-7444-5905-6

พนรัตน์ เสรีวิฑูลา

สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2561-2825 โทรสาร 0-2579-4406

ประกาศ ทรงหงษา

สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2561-2825 โทรสาร 0-2579-4406 haripoonchai@hotmail.com

จินตน์กานต์ งามสุทธา

สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2561-2825 โทรสาร 0-2579-4406 j_ngamsutta@yahoo.com

มธุรส วงษ์ภุส

สำนักงานเลขานุการกรม กรมวิชาการเกษตร

ถ.พหลโยธิน จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2561-2825 โทรสาร 0-2579-4406

ศูนย์ข้อมูลข่าวสารของราชการ กรมวิชาการเกษตร ให้บริการที่ตึกกสิกรรม ชั้น 1

กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร. 0-2561-4057 [http://: www.doa.go.th](http://www.doa.go.th) E mail : lib_doa@doa.in.th

สมาคมพืชสวน แห่งประเทศไทย

vnu exhibitions
asia pacific

กรมวิชาการเกษตร

การประชุมวิชาการพืชสวนแห่งชาติ ครั้งที่ 12

(The 12th National Horticultural Congress)

พืชสวนสู่ AEC ภายใต้สภาวะโลกร้อน

Horticulture Toward AEC Under Climatic Changes

วันที่ 9 - 12 พฤษภาคม 2556

ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค บางนา กรุงเทพฯ

สนใจสืบค้นรายละเอียดเพิ่มเติม <http://www.hsstth.com> หรือติดต่อสอบถามได้ที่ 0-2940-6578

“การประชุมนานาชาติ ไม้ผลเขตร้อนในเขตร้อนและกึ่งร้อน ISHS – The International Symposium on Temperate Zone Fruits in the Tropics and Subtropics (TZFTS)”

26 – 28 มีนาคม พ.ศ. 2556 ณ โรงแรมอิมพีเรียล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์
ด้านไม้ผลเขตร้อนในเขตร้อนและกึ่งร้อน ระหว่างนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่โทรศัพท์หมายเลข 0-2579-0583 ต่อ 116

Organized by

Supported by

